

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor cu sprijinul Fundației Anonimul

România literară 14

7 aprilie 2006 (Anul XXXIX)

avanpremieră editorială

ION VIANU

Prințul spălător de geamuri

(fragment din romanul
VASILIU, FOI VOLANTE)

s u m a r

Prudența președintelui de Sorin Lavric - p. 3

Reportaj din Parisul în flăcări (liberté égalité diversité)
poem de Gheorghe Mocuța - p. 3

CONTRAFORT de Mircea Mihăieș - p. 4
„**Limitele democrației occidentale și ideologia apologetică**”

LECTURI LA ZI de Tudorel Urian - p. 5
Viața în negru

O CARTE PE SĂPTĂMÂNĂ de Alex. Ștefănescu - p. 6
Proprietățile sferei

Antonpanniada editorială (I) de G. Pienescu - p. 7

Poeme de Irina Nechit - p. 8

Poveștile de peste umăr de Cosmin Ciotloș - p. 9

CERȘETORUL DE CAFEA de Emil Brumaru - p. 9

Cu adresă de Simona Vasilache - p. 10

Fereastra atelierului de Val Gheorghiu - p. 10

CARTEA ROMÂNEASCĂ de Daniel Cristea-Enache - p. 11
Viață rescrisă

SEMN DE CARTE de Gheorghe Grigurcu - p. 12
Dansul demonizat al materiei

VICTOR VALERIU MARTINESCU - Un avangardist misterios
de Ion Simuț - p. 13

PREPELEAC de Constantin Toiu - p. 14

CRONICA LIMBII de Rodica Zafiu - p. 14

Un Jurnal sentimental și politic de Al. Săndulescu - p. 15

AVANPREMIERĂ EDITORIALĂ
Ion Vianu - fragment de roman - pp. 16-17

Ficțiune și Operă de Ștefan Cazimir - p. 19

CRONICA OPTIMISTEI de Ioana Pârvulescu - p. 21
Cărți în priză

CRONICA DRAMATICĂ - de Marina Constantinescu p. 22
Nostalgia

CRONICA FILMULUI de Alexandra Olivotto - p. 23
Personajele sunt sentimentele

DANS de Liana Tugearu - p. 24
O undă de aer proaspăt

CRONICA PLASTICĂ de Pavel Șușară - p. 25
Vladimir Zamfirescu, între natură și cultură

Un cartaginez atipic de Alexandra Ciocârlie - p. 26

ODYSSEAS ELYTIS - Morala bărbatului bun
Traducere și prezentare de Elena Lazăr - p. 27

Poezii de Brenda Walker
Prezentare și traducere de Antoaneta Ralian p. 28

Meridiane - p.29

POST-RESTANT de Constanța Buzea - p. 30

LA MICROSCOP de Cristian Teodorescu - p. 31

CRONICA TV de Dumitru Hurubă - p. 31

OCHIUL MAGIC - p. 32

România literară®

Revistă editată
cu sprijinul
Fundăției
ANONIMUL

Director :

NICOLAE MANOLESCU

Redacția:

GABRIEL DIMISIANU - director-adjunct

ALEX. ȘTEFĂNESCU - redactor-șef

OANA MATEI - secretar general de redacție

**ADRIANA BITTEL, CONSTANȚA BUZEA,
MARINA CONSTANTINESCU, MIHAI MINCULESCU.**

Redactori asociați: **IOANA PÂRVULESCU,
CRISTIAN TEODORESCU.**

Corectură:

CONSTANȚA BUZEA (pag. 1, 2, 5, 8, 9, 10, 30, 31),

SIMONA GALAȚCHI (pag. 4, 11, 13, 14, 18, 22, 24, 32),

ECATERINA IONESCU (pag. 7, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 28),

NINA PRUTEANU (pag. 3, 6, 21, 23, 25, 26, 27, 29).

Grafică: **MIHAELA ȘCHIOPU.**

Fotoreporter: **ION CUCU**

Tema numărului: *Viața în negru (Elenei Vlădăreanu)*

Tehnoredactare computerizată:

IONELA STANCIU, OANA MATEI.

Introducere texte: **GEORGETA GHEORGHIU.**

Correspondenți din străinătate: **RODICA BINDER** (Germania),
GABRIELA MELINESCU (Suedia), **LIBUŠE VALENTOVÁ**
(Cehia).

Redacția: Fundația **România literară**, Calea Victoriei 133,
sector 1, cod 010071, București, Of. poștal 33, c.p. 50
Secretariat: **SOFIA VLĂDAN, CORNELIU IONESCU,
MIRONA LAUDĂ, GHEORGHE VLĂDAN**

e-mail: romlit@romlit.ro; romania_literara@yahoo.com

http://www.romlit.ro; tel.: 021. 212.79.86; fax: 021.212.79.81

Imprimat la **S.C. ANA-MARIA PRESS**

Revista **România literară** este editată de Fundația
România literară cu sprijin de la Fundația „Anonimul”
Uniunea Scriitorilor din România, Ministerul Culturii și Cultelor
Sponsorizare de la Banca
Română de Dezvoltare –
Groupe Société Générale.

Revista **România literară** este editată de SC Satiricon SRL,
sub licență.

S.C. Satiricon SRL, str. Școala Floreasca nr. 3 sect. 1

București. Tel. 231.35.00, Fax. 230.51.07,

E-mail: office@satiricon.ro

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din
România nu este responsabilă pentru politica editorială a
publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate.

România literară este membră a Asociației Revistelor,
Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), asociație cu statut
juridic, recunoscută de către Ministerul Culturii și Cultelor.

ISSN 1220-6318

actualitatea

Prudența președintelui

A supra unui om nu pot avea influență decât adevărurile trăite pe pielea lui. Cu alte cuvinte, înfrîurirea pe care o poate exercita un adevăr nu depinde de câtă teorie conține el în sine, ci de câtă experiență frustrată poartă în spatele lui. Ceea ce înseamnă că un adevăr convinge nu prin alura teoriei pe care se sprijină, ci prin urmările directe pe care le-a avut asupra oamenilor. Explicația e simplă: doar experiența poate verifica sau infirma temeinicia unei teorii.

Pentru Europa Occidentală, comunismul este un adevăr care a rămas la stadiul teoriei. Nici o urmă de experiență personală nu-i poate apropia pe occidentali de adevărul inuman, de o atrocitate frizând aberația, pe care îl ascunde în sine teoria comunismului. Numai așa poți înțelege abulia înmărmuritoare cu care Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a respins ordonanța privitoare la condamnarea comunismului. Iar când un for legislativ de la care ai fi așteptat semnele unei lucidități pragmatice, o luciditate pe măsura răspunderii pe care această instituție o are în Europa, când un asemenea for ajunge să dea dovadă de o opacitate politică de-a dreptul neverosimilă, atunci îți dai seama că orizontul de gândire al parlamentarilor apuseni este unul în care, experiența comunismului fiind nulă, teoria comunistă își poate etala nestînjinită fantasma.

Președintele Băsescu dă semne că începe să se miște în același orizont de gândire ca Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei. Numai așa poți pricepe eschiva

năucitoare pe care a săvîrșit-o zilele trecute, atunci când, recurgînd la o prudentă stratagemă discursivă, președintele a dat de înțeles că între comunism și crimele comunismului există o deosebire prea mare pentru a putea fi trecută cu vederea, drept pentru care, dacă merită să condamnăm ceva, acel ceva nu poate fi reprezentat decît de crimele comunismului, dar nu și de comunismul ca atare. Ca de obicei, teoria a fost bună, doar experiența, nu se știe prea bine cum, s-a întîmplat să fie rea.

Numai că președintele Băsescu nu are la îndemînă circumstanța atenuantă a parlamentarilor europeni, aceea de a nu fi trăit pe pielea lor ororile comunismului. Traian Băsescu a trăit pe pielea lui aberația comunismului, și totuși, aflat acum în situația de a osîndi oficial adevărul comunismului, refuză să o facă. Președintele parcă ar vrea să condamne doar experiența acestui adevăr atroce, dar nu și doctrina lui. Și atunci, eschiva președintelui României echivalează cu un refuz. Acest refuz nu se deosebește decît în detalii de cel al parlamentarilor europeni; în esența lui, el dovedește același lucru: că astăzi nu este prudent să faci aștia tevdură pe marginea comunismului. Și președintele Băsescu știe că ar fi o imprudență politică să săvîrșească un asemenea gest, și tocmai de aceea nu-l face.

Săptămîna trecută, omul a cărui experiență în materie de oroare comunistă îi dădea o îndreptățire morală indiscutabilă în privința condamnării comunismului, mă gîndesc la Ticu Dumitrescu, săptămîna trecută acest om a fost împiedicat să acceadă într-o funcție de la înălțimea căreia ar fi putut să-și exercite la propriu acest drept moral. În schimb, a fost preferată o persoană obedientă căreia îi lipsea în întregime dreptul moral de a conduce o instituție precum CNSAS-ul. Din nou, politicienii români au considerat că nu este prudent ca Ticu Dumitrescu, un om căruia nu-i pasă de imprudențe politice, ci de spunerea francă a adevărului despre comunism, au considerat că nu este prudent ca tocmai el să capete o funcție ale

cărei prerogative pot isca o tevdură nedorită în jurul unei teme delicate: arhivele Securității, adică documentele prin care se poate dovedi cine au fost cei care, distrugînd timp de 50 de ani România, poartă răspunderea acestei distrugerii. Împiedicarea lui Ticu Dumitrescu să capete conducerea CNSAS-ului echivalează tot cu un refuz privitor la condamnarea răspicată a comunismului în lume. În fond, toate lucrurile se leagă, chiar și atunci când vrei să dai impresia că între ele nu există nici cea mai vagă legătură.

În ultima vreme am avut așadar de-a face cu trei refuzuri, toate exprimînd aceeași atitudine: o prudentă politică de rău augur a cărei nuanță șovăielnică și duplicitară dovedește că, atunci când e vorba de comunism, e mai bine s-o lăsăm mai moale. Altfel spus, oricît de dureroasă a fost experiența comunismului, ar fi o imprudență, ba chiar o impertinență să-i condamnăm doctrina. Și atunci ni se cere multă chibzuință și multă prudență, adică tocmai genul de prudență pe care îl arată în ultima vreme președintele Băsescu.

Din păcate, urmarea acestei prudente politice va fi una dublă: comunismul nu va apuca să fie etichetat drept o doctrină politică criminală, iar președintele Băsescu va pierde definitiv încrederea societății civile. Iată de ce, de felul cum va înțelege președintele să facă dreptate în cazul acestor refuzuri ezitante și stînjenitoare va depinde felul în care pătura civilă a României îl va privi de acum încolo. Sînt împrejurări când prudența trebuie lăsată deoparte și când, înțelegînd apelul stringent al societății civile, trebuie să săvîrșești un gest de răscumpărare morală. Fără un asemenea gest de răscumpărare morală, așadar fără condamnarea oficială a comunismului, românii își vor pierde poate pe veci fibra demnității lor umane. Și uneori demnitatea unei națiuni nu poate fi salvată decît prin gesturi de o drastică și inavualabilă imprudență politică.

Sorin LAVRIC

Gheorghe Mocuța

reportaj din parisul în flăcări (liberté égalité diversité)

de două săptămîni ard periferiile parisului copiii imigranților magrebieni se joacă de-a kosovarii aprind pubele mașini antrepozite aruncă cu pietre în polițiști îi provoacă viața a devenit imposibilă aici lângă stade de France noaptea se aud sirenele poliției și ale pompierilor elicopterele survolează saint-denis fiii imigranților nu se mai simt francezi își agită excitați cartea de identitate s-au săturat de discriminare mizerie și șomaj și atacă autobuze vitrine intră cu bățele în carrefour și distrug.

furia fostelor colonii răscumpără păcatele coloniștilor care le-au tulburat somnul acum sunt două popoare diferite aici cel din paris și cel din periferii: liberté égalité diversité.

un suedez un polonez sau un ungur se adaptează mai ușor valorilor și modului de viață occidental un musulman sau o familie de africani poligami nu zice sarkozy căruia i-a scăpat cuvîntul *racaille* în zonele *interzise* domnește legea fratelui mai mare a caidului a mafiei și a drogurilor în moschei se pregătesc războiniciei ce cristalizează o nouă ideologie mineriada copiilor intifada infantiada (*monsieur chirac vous avez humilié les jeunes filles voleés nous vous détestons parce que vous nous détestez si vous aviez la force de bush vous auriez fait ce qu'il a fait aux musulmans. Le point 20 oct. 2005*) la banlieue brûle — la peur de contagion — l'état d'urgence—

le couvre feu — titrează ziarele

în noaptea de vineri spre sâmbătă au ars peste 750 de mașini în toată franța (132 numai în departamentul nostru) sticlele cu benzină au atins un autobuz cu călători o femeie handicapată s-a aprins și a fost salvată în drum spre spital văd un antrepozit care mai fumează primarii din banlieue sunt axasperați de reducerea ajutoarelor sociale în moscheea din aulnay-sous-bois imamul a făcut apel la calm partidele de dreapta cer intervenția armatei și batalionul disciplinar.

de trei săptămîni parisul zguduie lumea presa străină stigmatizează eșecul integrării la française (cnn — french violence — risc de război civil abc — parisul arde climatul de groază surrealist) în autobuze lumea te privește năucă afară cu camerele strigă tinerii răsculați nique ta mère sarkozy urla racaii drojdia e mai greu ca-n afganistan se plînge un corespondent de presă ziaristii fac reportaje însoțiți de agenți de securitate adio liberté égalité fraternité titrează australienii președintele chirac apare la televizor cu ochelarii negri și prelungeste starea de urgență cu trei luni *toți sunteți fiii și fiicele republicii* le spune el răsculaților politicienii sunt incoerenți francezii nu mai dau lecții de imigrare sunt acum arătați cu degetul.

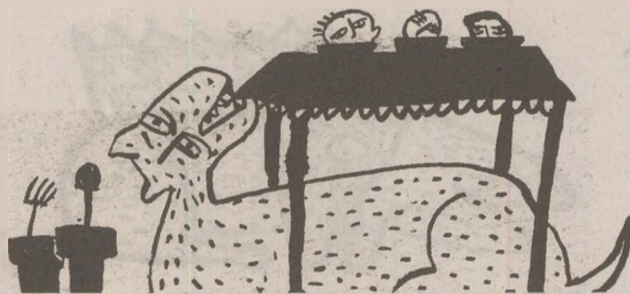
duminica în stația de metrou din republice fiul meu îmi arată o inscripție proaspătă:

*sarkozy mort
le peuple aura ta peau
chirac en prison
à la place des jeunes.*

tocmai trece o patrulă de polițiști cu un câine turiștii se reped să filmeze în paris domnește calmul o liniște suspectă.

suntem ca măgarii care pasc liniștiți la poalele unui vulcan care se trezește.

(saint-denis stade de france — noiembrie 2005)

actualitatea

Mircea Mihăieș

CONTRAFORT

„Limitele democrației occidentale și ideologia apologetică”

„Dacă autenticitatea drepturilor și libertăților politice burgheze era cândva subiect de controversă între ideologia critică și cea apologetică, caracterul formal al acestor drepturi și libertăți fiind vizibil mai ales în cadrul analizei marxiste, astăzi critica democrației occidentale, componentă a crizei generale a capitalismului, întrunește tot mai mult însușirile evidenței, iar autori de cele mai diverse orientări filozofice sunt de acord asupra caracterului limitat al regimului politic al «parlamentarismului liber», al «pluralismului democratic». Ideea de criză a democrației burgheze a devenit un leitmotiv principal [sic!] al dezbaterii politologice, dar și al celei politice propriu-zise, simptomatic pentru evoluția lucrurilor fiind faptul că nu numai cercetători și oameni politici de stânga, lideri ai unor grupuri contestatatoare, ci chiar și unele oficialități guvernamentale din Occident își afirmă pesimismul față de resursele acestui tip de regim politic (pesimism, aflat, de altfel, în perfectă concordanță cu caracterul sumbru al previziunilor referitoare la resursele de «vitalitate» economică ale aceluiași sistem social!).

În introducerea scrisă la o lucrare ce sintetizează experiența politică a anilor '70 și care poartă semnificativul titlu Criza democrației, fostul consilier prezidențial american Zbigniew Brzezinski evocă, alături de opinia sa, lipsită de iluzii, privind «posibilitățile stagnante» ale democrației în statele capitaliste dezvoltate, o serie de aprecieri similare ale altor personalități politice cunoscute. Nu se ascunde în aceste opinii că ceea ce astăzi este pus în discuție nu sunt doar anumite strategii politice burgheze, ci înseși instituțiile politice «clasice» din țările respective. Este acesta un simptom dintre cele mai elocvente în care a intrat regimul politic tradițional al societății capitaliste. [...]

Experiența socială acumulată de-a lungul a mai multe secole pe mai multe continente a dovedit că marea «speranță istorică» a rămas în mai multe privințe iluzorie. În ultimele decenii a devenit tot mai evident, chiar și pentru gândirea nemarxistă, că fenomenele de criză ce afectează sistemul politic burghez nu sunt rezultate accidentale ale unor împrejurări locale, ci efecte inevitabile ale unor vicii structurale profunde, inerente formațiunii sociale întemeiate pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție [sic, sic și iar sic!]. Limitele democrației capitaliste, concretizate într-o ruptură profundă între mecanismele politicianismului burghez și interesele autentice ale maselor larg populare, sunt consecința directă a acumulării puterii, a bogăției la un singur pol, în mâinile unor elite care-și convertesc sistematic puterea economică și financiară în putere și influență politică, constituindu-se [iarăși sic!] în centre de forță politico-financiară. [...]

Capabile să controleze mass-media, să manipuleze în multe cazuri opinia publică și deci poziția individuală,

să exercite cele mai diverse presiuni—morale, financiare—și, prin urmare, să dirijeze atitudini și conduite, centrele de putere politico-financiară ale marelui capital afectează ireversibil libertatea politică, dezechilibrează în favoarea lor raporturile de forțe pe plan social și denaturează sensul așa-zisei competiții libere dintre grupuri și organizații politice.“ Etc., etc.

Nu, n-am înnebunit. Textul de mai sus nu-mi aparține. El a apărut inițial în revista „Era Socialistă”, nr. 11 din 10 iunie 1986, la rubrica intitulată „Confruntări ideologice”. Aparații de mai sus, emane de cabinetele de ideologie ale ceaușismului putrefact, sunt debitate cu invidiabilă energie de cineva care semnează Dr. Adrian-Paul Iliescu. Repet, e un text din anii '80, și nu o plăsmuire a epocii războiului rece. Dar se pare că personajul nu reușise să depășească epoca urii și a atacului la baionetă împotriva a tot ce nu exista în „istoria scurtă” a lui Stalin. E vorba de același personaj care, în 2006, reinstaurează metodele de purificare de la sfârșitul anilor patruzeci, când Maiorescu a fost scos din bibliotecă și din școli. Astăzi, urmașul ideologilor „puri și duri” batjocorește cu același cinism una din cele mai strălucite personalități ale culturii române. Pentru el, Maiorescu e un reprezentant al „sultanatului”, în aceeași logică în care, în anii '80, democrația occidentală era primejduită de existența proprietății private...

Încă din junețe, dl A.-P.I. era, după cum se vede cu limpezime, un desăvârșit doctrinar al comunismului, convins până în adâncul ființei sale materialist-dialectice de adevărul gogomăniilor emanate—cam căznit stilistic, dar simțind puternic în pupă suflul „maselor largi populare”. N-am spațiu să insist asupra mostrelor de anti-americanism visceral, asupra urii față de gândirea anglo-saxonă, căreia, ca perfect cameleon, îi va consacra un studiu elogios după 1990, când individul a întors cu energie foaia...

De mirare însă că astăzi, când a revenit la obsesiile marxiste, nu predă, cum ne-am aștepta, la o catedră de socialism științific, ci la ditamai Catedra de „Filozofie politică și morală” a Universității din București. O catedră care-și exhibă cu mândrie preocupările științifice: „metafilosofie, filosofie aplicată, filosofie politică, istoria ideilor, filosofia minții, etica, filosofia limbajului”. Ce legătură e între textele din „Era socialistă” și „filosofia minții”? Dar între revărsările de ură din săptămânalul buzurian, unde vânează cu plasa de fluturi orice individ ce are îndrăzneala să susțină caracterul criminal al comunismului și „istoria ideilor”? Poate ne spune Ion Ianoși.

N-au trecut nici trei luni de când individul mă acuza că sunt un dușman al democrației. Tocmai el, care persiflează, punându-le în ghilimele, concepte precum „parlamentarismul liber” și „pluralismul democratic”. Mă întreb dacă studenții sunt familiarizați cu totalitatea activității științifice a dascălului lor. Or fi cunoscând și această latură a „cercetărilor” sale? L-or fi aplaudând pentru vomitivele publicate în „Era socialistă”? Mă îndoiesc, pentru că CV-ul său nu menționează decât articole publicate după 1993. Cu alte cuvinte, până la patruzeci de ani, dl A.-P. Iliescu era unul din acei virgini într-ale publicisticii ce nu avusesse de-a face decât cu Editura Humanitas și cu Colegiul Noua Europă...

Realitatea e alta: dl Adrian-Paul Iliescu făcea parte din grupul fanaticilor comuniști care voiau cu orice preț să vâre—mai ales în mințile tinere—„înaintatele” concepții bolșevice despre lume și societate: că burghezia e coruptă și urmărește doar propria îmbogățire, că proprietatea privată e ceva periculos, că democrația există doar așa cum o visa Ceaușescu...

Acestea fiind zise, am să mă opresc din conversația de la distanță cu indivizii din această categorie. N-au decât să-și reverse ura, frustrările, resentimentele cât poftesc. Maculatura rămâne tot maculatură, fie că e finanțată cu bani de la stat, precum „Era socialistă”, fie cu bani privați. Nu că m-aș teme de pericolul contaminării—dar există situații în care o îndepărtare cu batista la nas e preferabilă oricărei forme de protest. ■

CLUBUL PROMETHEVS

07.04.2006	VINERI	21:30 concertele KISS LIVE NIGHTLOSERS & ELVIS Rock & Romm
08.04.2006	SAMBATA	21:30 STAND - UP COMEDY live on stage trupa DEKO STAND - UP MUSIC NIGHT
09.04.2006	DUMINICA	21:30 LIVE NIGHT JAZZ TOP O'THE MORNING PADDY McMULLAN - guitar & voice IOAN GYURI PASCU - guitar & voice FLORIN STANA - mandolin & voice
10.04.2006	LUNI	INCHIS
11.04.2006	MARTI	PETRECERE PRIVATA
12.04.2006	MIERCURI	19:00 DIALOGURI POLITICE cu CRISTIAN PARVULESCU
13.04.2006	JOI	PETRECERE PRIVATA

Zilnic de la ora 11:00, in Piata Natiunilor Unite, nr. 3
- intrarea liberă -
informatii si rezervari la
tel. 33.666.38 , 33.666.78 si 0723.323.333

trei hectare™

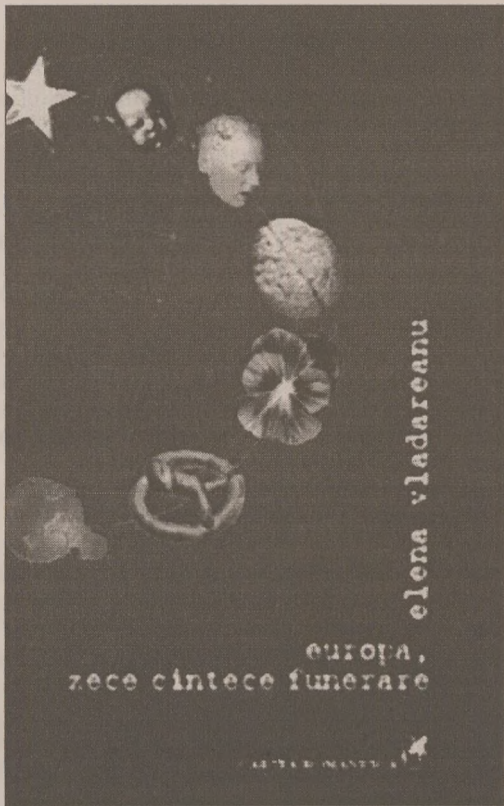
critică literară

Tudorel Urian

LECTURI LA ZI

Viața în negru

Elena Vlădăreanu, *Europa. Zece cântece funerare*, ilustrații de Bianca Simionescu, Editura Cartea Românească, Iași, 2005, 70 pag.

↑ n peisajul poeziei românești actuale, Elena Vlădăreanu are deja statutul unui clasic al „generației 2000”. Nominalizată în toate clasamentele de sfârșit de an, interviuată, invitată la dezbateri televizate și lansări de carte, tînăra autoare a devenit unul dintre reperele certe ale celei mai noi generații literare. Poemele sale, devenite bibliografie obligatorie conțin un inventar de teme și soluții stilistice de neocolit pentru cei care aspiră la statutul de poeți ai „generației 2000”.

La prima vedere versurile Elenei Vlădăreanu (cel puțin cele din volumul *Europa. Zece cântece funerare*) sunt o combinație între feminitatea coltoasă, dură, directă, agresivă, din versurile Angelei Marinescu și sictirul (anti)naționalist din poemele „patriotice” ale lui Mihail Gălățanu.

Ca mai toți congenerii săi, Elena Vlădăreanu vede condiția umană în toată precaritatea ei. Corpul omenesc

este un biet mecanism alcătuit din sînge, mațe, unghii menite să zgîrie zidurile, organe interne și diverse secreții. Altfel spus, idealul frumuseții feminine nu mai constă, așa cum știm din antichitate în armonia corpului, nu se mai află la vedere, s-a mutat sub crusta de piele. Ființele umane arată în viziunea poetei ca niște cadavre disecate cu organele la vedere, nimic din ceea ce oamenii se căznesc îndeobște să ascundă sau despre care evită să vorbească nu rămîne neobservat. Viziunea poetică a Elenei Vlădăreanu este, în spiritul generației sale, una fundamental anti-romantică, anti—idilică și anti—calofilă, de o duritate la limita patologicului, capabilă să-l zgîlție pe cititor din comoditatea somnolentă a lecturilor convenționale. Pentru poezii generației „copiilor fierți în mămăligă”, poezia nu mai este spațiu sentimentelor diafane, al jocurilor limbajului, al ironiei sau al intertextualității mai mult sau mai puțin sofisticate. Sentimentele caline au dispărut, intimitatea nu se mai poartă, umorul a bătut în retragere, nu mai este loc pentru ironie. Totul este țipăt, revoltă, durere. Nimic nu este în măsură să lumineze acest univers tenebros. Este un ghinion să te fi născut femeie, o dramă să fii om, o catastrofă să trăiești în România tranziției (din care a dispărut orice speranță) și un dezastru să devii cetățeanul viitoarei Europe unite. Nenorociri mai mari decît acestea nu par să existe și o întreagă generație poetică se alinază disciplinat în spatele acestei psihoze generalizate și anticalofilii ce riscă să dea în manierism.

Versurile Elenei Vlădăreanu nu conțin nici o urmă de îndoială sau de reflexivitate. Ele au cadența marșului și zgomotul asurzitor al alămurilor. Un patetism viril, de pluton militar în mișcare, un militantism ce duce cu gîndul la generația Woodstock răzbate din toate încheieturile unui poem precum *românia. fin de siècle*: „(...) hotărîrea de a nu muri/de a rezista/ am luat-o și noi/ copiii mizeriei/ vinovați de a ne fi născut/ între două secole/ între o coadă la carne/ și una la ouă/ de crăciun nouă ni s-au arătat/ oameni făcuți zob în direct/ am crescut în burta cîinelui/ care în noaptea aia/ s-a îndopat cu creier proaspăt/ astăzi aflăm că oamenii în care am crezut/ au mers de bunăvoie/ și și-au dat prietenii pe mîna securității/ trădarea vrea să devină modelul nostru/ ne dă lecții de purtare:/ nu faceți sex nu vă drogați/ fiți metafizici/ nu vă sinucideți/ nu vă ucideți părinții (...)”

Atitudinea celei mai tinere generații de poeți români seamănă, pînă la un punct cu cea a generației *flower-power* din anii '60. Ca și celebrii *hippies*, deveniți astăzi bunici, Elena Vlădăreanu și colegii săi de generație se revoltă împotriva realității sociale și politice, scuipă pe regulile și convențiile ipocrite care guvernează societatea și strivesc libertatea individului. Dacă însă hipioții și-au găsit salvarea în astăzi atât de celebrele comunități, tinerii generației 2000 își trăiesc drama în singurătate, se află în imposibilitatea de a se integra în vreo comunitate, indiferent de alcătuirea acesteia. Decepția, alienarea se fac simțite la tot pasul. Poetul devine o persoană traumatizată, cvasi-autiștă, îngrozită de tot ceea ce se petrece în jurul său: „am văzut oameni intrînd/ în biserică sărufînd picioarele unor/ sfinți reci ca gheața agățînd la toate/ colțurile icoanelor prosoape colorate și flori de plastic/ am văzut oameni îmbrîncindu-se/ să ajungă la preot să ia sfînta împărtaşanie/ am văzut morți ținuți cîte o săptămînă/ în casă pentru că familia nu a avut bani/ să-i dea preotului pentru slujba/ tu vrei să-ți povestesc despre orașul meu...” (*a cincea scrisoare către nikos*).

Secțiunea *scrisori către nikos* este cea mai reușită a volumului. Sub pretextul unor scrisori către un prieten din străinătate, poeta face un portret necruțător al României tranziției și descrie drama unor tineri debusolați, fără prezent și fără viitor. Tragicul dobîndește accente grotești, climatul este apăsător, imaginea străzii pare de pe altă planetă, totul este greu de înțeles pentru cineva din afară. Ritualurile barbare ale sacrificării porcilor în plină stradă în ajun de Crăciun sau a mieilor de Paști nu pot sfîrși decît oroare celor din lumea civilizată. Chipul țării și metehnele oamenilor tranziției nu pot fi descrise unui străin, fără sentimentul că îi vorbești într-o limbă străină, în care cuvintele au o referențialitate incertă: tu vrei să-ți povestesc despre orașul meu.../ (...) despre porcii aduși cu forța în fața blocurilor și cuțitul/ care li se îndeasă în carne./ asta se întîmplă de obicei pînă la ora 9,00/ pe la 10.00 deja focuri de paie/ și miros de pîrlit se

leagănă/ în oraș valsul nostru vienez/ acum ies femeile cu lighene de plastic/ și oale cu apă fierbinte/ spală mațele taie fîșii lungi de slănină/ cîini jigăriți ling din bălțile de sînge/ pînă sînt alungați cu pietre de copii/ și fug cu coada între picioare/ sau poate vrei să știi cum se fac cocoloașele de paște/ cum se taie oaia/ se curăță mațele și se prăjesc/ nimeni nu aude țipete/ nimeni nu vede ochi răcindu-se// îți vorbesc într-o limbă necunoscută, știu”.

Abandonați de părinți, lipsiți de idealuri, absenți din viața socială, tinerii României duc o existență înnegurată, orientată mereu spre sine fără ieșire spre lumea exterioară. Nimic nu mai are consistență în indiferența generală, iar principala amintire legată de moartea bunicii este o violentă masturbare: „în dimineața cînd a murit mamaia/ m-am masturbat pînă cînd dintre picioarele mele/ a țîșnit sîngele. fierbinte și negru/ sexul meu se zbătea ca o găină tăiată/ mama strînsese din casă/ începeau să vină vecinii/ tataia stătea pe un scaun cu mîinile pe genunchi/ și parcă nu era el”.

Mult clamata integrare în structurile europene nu este în măsură să ofere motive de optimism. Optimismului generalizat din *mass-media* privind accesarea generală la prosperitate i se opune blazarea unui eu care a pierdut orice speranță, în imposibilitate de a fi resuscitat. Singurătatea, sentimentul de alienare, frica nu își găsesc leac nici în perspectiva integrării europene: „eu privesc înapoia pleoapelor/ și înaintea pleoapelor este frig/ în mine locuiește o femeie cu chipul negru/ eu sînt împărăția ei/ camea mea îi e hrană/ lașitatea mea este sîngele ei/ tu nu ai ochi pentru ea/ și nici miros sau gust/ eu și ea sîntem ca două picături de apă”.

Chipurile viitorilor locuitori ai Europei unite ne sînt mai mult decît familiare. Le vedem la tot pasul, în fiecare zi, pe stradă în fiecare zi, ne izbim de ele în piețe sau în mijloacele de transport în comun: „nesiguranță/ sărăcie/ deprimare vanitate ură/ pe aici trece drumul spre europa/ nu mai așteptăm nimic/ avem fețe de șobolan/ nu mai visăm la america/ ne ucidem/ fericirea e pe buzele noastre”.

Poezia Elenei Vlădăreanu are forță și claritate. Poeta nu se încurcă în metafore și artificii tehnice, mesajul țintește direct la țintă. Anticalofilismul (susținut și prin eliminarea punctuației și a majusculilor) și-a găsit în versurile ei expresia poetică cea mai fericită. Combinația apocalitică dintre visceralitate și descriere socială, marca inconfundabilă a celei mai noi generații literare are în Elena Vlădăreanu autorul etalon. Chiar dacă printre versurile sale se simte, bine camuflată, prezența (deranjantă pentru autoare?) a unei mari sensibilități. ■

cărți primite

- Nicolae Breban, *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*, ediția a III-a, prefață de Ovidiu Pecican, București, Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2005. 302 pag.
- Cella Serghi, *Interviuri*, cu douăsprezece scrisori inedite către Ilie Rad, ediție îngrijită, prefață și notă asupra ediției de Ilie Rad, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2005. 136 pag.
- Liviu Alger, *Orașu-gras*, București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2005. 310 pag.
- Dumitru Ignat, *Un bărbat din Nazaret*, Botoșani, Ed. Dionis, 2005 (proză scurtă). 200 pag.
- Calistrat Costin, *Bârfitor la colț de univers...*, Bacău, Ed. „Casa Scriitorilor”, 2006 (postfață de Florin Lazăr). 132 pag.
- Virgil Podoabă, *Ultimul latin*, monografia unei opere, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2005. 186 pag.
- Velimir Hlebnikov, *KA*, proză, teatru, eseuri, versiune românească, prefață, tabel cronologic și note de: Leo Butnaru, Nădlac, Ed. Ivan Krasko, 2005. 188 pag.
- Flavia Cosma, *Rhodos sau Rhodes sau Rodi*, jurnal sentimental, prefață: dr. Irena Harasimowicz-Zarzecka, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2005. 130 pag.
- Gilles Deleuze, *Nietzsche și filozofia*, traducere de Bogdan Ghiu, București, Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană, 2005. 240 pag.

critică literară

Alex Ștefănescu

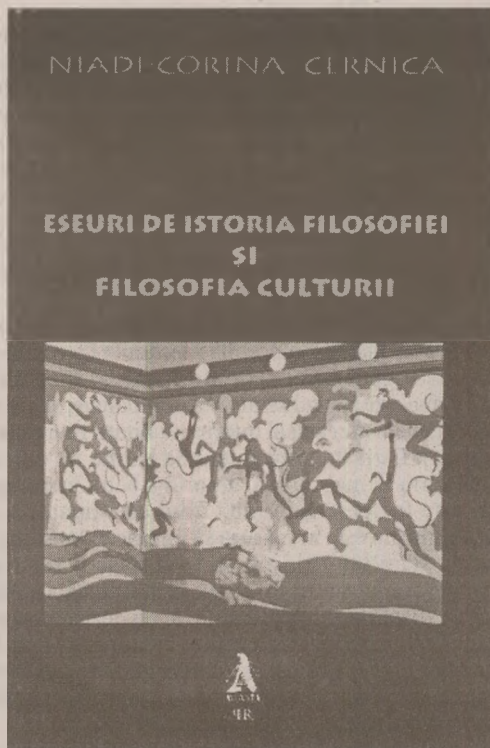
O CARTE PE SĂPTĂMÂNĂ

Proprietățile sferei

Când am anunțat, în cadrul ședinței noastre „de sumar” săptămânale, că urmează să scriu despre o carte semnată de Niadi-Corina Cernica, mi-am dat seama că nimeni din redacție nu auzise de autoare. M-am gândit, cu acest prilej, că în România notorietatea este foarte prost distribuită. Chiar dacă facem abstracție de așa-zisele „vedete TV” și luăm în considerare doar viața literară, tot constatăm existența unor mari inechități în ceea ce privește gradul de vizibilitate al celor care scriu. Unii, valoroși, dar și nevaloroși, sunt aduși în prim-plan de apartenența la grupuri agresive și zgomotoase, de campaniile publicitare ale unor edituri cu eficiente servicii de marketing, de accesul la mass-media. Alții, oricât de valoroși ar fi, rămân – dacă nu au mijloace să-și promoveze imaginea – veșnic necunoscuți, un fel de guvern din umbră al literaturii române.

Stilul competenței firești

Niadi-Corina Cernica (născută la 28 iulie 1973 la Câmpulung Moldovenesc, doctor în filosofie al Universității București, în prezent cadru didactic la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava) se numără printre autorii lipsiți de vizibilitate. Dar este o prozatoare și o eseistă formată și originală, care își valorifică sensibilitatea filosofică în cărți de proză stranie (*Indiile greșite*, 1996, *Cartea sorților*, 1999, *Amore, more, ore, re*, 2001 etc.), recuperate parcă dintr-o bibliotecă a Atlantidei, și își utilizează — cu sobrietate — talentul literar pentru scrierea unor eseuri dezinvolt-nonconformiste, provocatoare (cum sunt cele din volumul *Imaginarul. Presupoziții ontologice*, 2005 sau din volumul la care am să mă refer în continuare,

Niadi-Corina Cernica, *Eseuri de istoria filosofiei și filosofia culturii*, Timișoara, Ed. Augusta, 2006. 140 pag.

Eseuri de istoria filosofiei și filosofia culturii, 2006).

Ceea ce se remarcă, de la început, în recenta culegere de eseuri este familiarizarea deplină a autoarei cu principalele curente de gândire din istoria umanității. Reluând în trecut — înainte de a-și avansa propriile reprezentări — idei care au făcut epocă și au devenit intangibile, ea are calmul pirotehnistului care manevrează bombe rămase din cel de-al doilea război mondial. Monștrii sacri ai filosofiei lumii îi inspiră respect, dar nu o intimidează. Iată tonul — extrem de convingător — găsit de tânăra eseistă:

„Opera lui Plotin, *Enneadele*, compozită și destul de puțin sistematizată, i-a adus autorului ei eticheta de neoplatonician, deși, dacă este să analizăm conceptele și tematicile dezvoltate, l-am putea numi cu aceeași îndreptățire neoaristotelician. De fapt, Plotin nu se înfașează nici ca un neoplatonician, nici ca un neoaristotelician, ci, mai degrabă, ca un filosof de o radicală și valoroasă originalitate, care își asumă tradiția filosofică a timpului său.”

În acest stil, al competenței firești, de care nu simte nevoia să facă paradă, Niadi-Corina Cernica aduce succesiv și fugitiv în prim-plan două femei-filosof din Grecia Antică (evocate în dialogurile lui Platon), Aspasia și Diotima, analizează sumar, dar edificator ecourile pe care le-a avut în politica egipteană și cretană scufundarea insulei Thira în adâncurile Mării Mediterane, supune unui examen critic sever gândirea „tradiționalistului” și „scolasticului” Descartes, al cărui principal merit îl consideră contribuția la formularea ipotezei ineiste, adică a ipotezei că omul „ar avea idei înnăscute, o zestre de adevăruri indubitabile pe care le posedă încă de la naștere”. Ș.a.m.d. Aproape toți clasicii filosofiei (ca Berkeley, Spinoza, Nietzsche) sunt reînscrise, cu dezinvoltură, în competiția de idei a lumii de azi.

O posibilă nouă estetică

În ceea ce ne privește, ne interesează, bineînțeles, textele care fac atingere cu creația artistică. Un eseu (antologic) din această categorie, intitulat *Despre senzualitate sau despre trupul transfigurat*, cuprinde premisele unei posibile noi estetici:

Arta — afirmă autoarea, cu un remarcabil curaj intelectual,

riscând să provoace o rumoare dezaprobatoare în rândurile cititorilor — „este o sărbătorire continuă a propriei noastre corporalități”; „Se va replica, probabil, că în loc să legăm arta de cele mai sublime simțăminte, o asociem unei animalități care ne stingherește atât. Dar nu o asociem animalității, ci corporalității. Un vultur are vederea mai bună decât a noastră, iar fluturii percep culori pe care noi nu le deslușim. Și totuși nu au dezvoltat o artă a văzului, nici nu știu ce este contemplația estetică. Dintre sutele de mirosuri pe care le simte câinele, unele îi sunt utile, altele nu, dar nici unul plăcut sau neplăcut. Animalele își folosesc simțurile pentru a se orienta în mediu, pentru a se conserva sau reproduce. Nicaieri, la nici o ființă, cu excepția omului, simțurile nu au vreun alt rol. În schimb, o bună parte din senzualitatea ființei umane este gratuită; nu constituie un mijloc de adaptare, ci de procurare a plăcerii.

S-a spus și s-a repetat, până a devenit o banalitate, faptul că omul se deosebește de animale prin rațiune (prin gândirea logico-lingvistică) și singurul balast care îi mai aduce aminte de originea lui ar fi trupul. Dar corporalitatea celebrată prin senzații gratuite (nu utile, ci plăcute) este o corporalitate transfigurată, o corporalitate care, neîncetând a fi corporalitate, este altfel utilizată.”

Grația ideilor

Ea însăși scriitoare, Niadi-Corina Cernica este (discret) emoționată când pășește pe teritoriul literaturii. Nu este vorba de trac, ci de un elan care se traduce prin grația ideilor:

„Din câte cunoaștem, *Don Quijote* e singura carte din istoria literaturii care a dus la decăderea instantanee, la desființarea unui gen literar, fără ca măcar ea însăși să instituie unul nou. Dar acest lucru ne indică ceva: nu gustul publicului cititor, la acea vreme foarte favorabil literaturii cavalerescă, nu organizațiile statale sau bisericești, nici măcar criticii nu pot ucide o carte, un curent aflat la maturitate înfloritoare, ci tot numai o carte. Ca și în ritualul cavaleresc, în care un cavaler nu poate lupta și nu poate fi doborât decât de un alt cavaler.”

Eseista face un experiment riscant, dar necesar, recitându-l pe Shakespeare nu „într-o cheie modernă”, ca pe un „contemporan al nostru”, așa cum îl citim cu toții, ci din perspectiva adevăraților contemporani ai dramaturgului din perioada elisabetană. Ea realizează astfel „o arheologie a lecturii” care ne furnizează un revelator termen de comparație pentru viziunea de azi asupra operei shakespeariene:

„Criticii actuali văd în *Othello* drama întâlnirii unor culturi diferite, incapacitatea de a comunica a Desdemonei cu soțul ei din cauza unor puternice bariere culturale. La vremea sa, piesa de teatru a reprezentat, probabil, doar un exemplu moral, din care rezulta că o căsătorie încheiată imoral nu se poate sfârși decât tragic. Comportamentul Desdemonei, care se întâlnește și se căsătorește pe ascuns cu Othello, fără aprobarea tatălui ei, nu putea fi receptat decât ca fiind reprobabil și rușinos de către publicul elisabetan. Replica tatălui Desdemonei, care îi spune lui Othello că soția lui îl va înșela și pe el, așa cum și-a înșelat și părinții, se pare că va fi fost aprobată de către public și, în mod evident, va declanșa neîncrederea din ce în ce mai puternică a lui Othello în cinstea soției sale. Piesa se sfârșește cu obișnuita baie de sânge specifică reprezentațiilor teatrale ale epocii.”

În felul acesta sunt reconstituite înțelesurile originare, în mare parte uitate, ale fiecăreia dintre piesele celebre ale lui Shakespeare și aceasta în numai câteva pagini. Niadi-Corina Cernica demonstrează întotdeauna ceea ce are de demonstrat *pe scurt*, ceea ce nu înseamnă însă că se precipită în ducerea la bun sfârșit a unei argumentații. Ea are o claritate a gândirii și o proprietate a termenilor care asigură scrisului său caracteristici asemănătoare cu cele ale sferei: minimum de suprafață, maximum de cuprindere. ■

critica edițiilor

Deși în 2004 s-au împlinit o sută cincizeci de ani de când și-a sfârșit „călătoria dând în lume altor rând”, cu toate că în acești o sută cincizeci de ani au apărut zeci de cărți și de cărțicele purtându-i pe coperte numele, iar uneori și presupus-i chip în mai multe variante, și măcar că în acest răstimp cărțile și cărțicele lui laice au fost acceptate — este adevărat, cu oarecare reticențe — ca literatură, iar el însuși a fost recunoscut, totuși, ca scriitor de către mulți din colegii lui de „talant”, nici-o bibliotecă - publică sau particulară nu are în rafturile ei o ediție cuprinzând toate scrierile anterioare ale lui Anton Pann (câci despre el este vorba), în formele lor corecte, autentice. Cauzele nerealizării acestei ediții, ca și ale altora de „opere complete”, au fost multe și continuă să fie multe. Le menționez doar pe câteva, mai mult sau mai puțin specifice: prejudecățile antiantonpannești, absența subvențiilor necesare pentru întreprinderea unor asemenea lucrări fără cotă bursieră, eșinerea puținilor editori profesioniști existenți de a se angaja să ducă până la capăt, în condiții păguboase, corvezile implicite și, în sfârșit, cenzura politică (fostă) și cea a selectivismelor didactice (foste și actuale). Puse față-n față cu textele originale, nici una din edițiile antologice postume — cu o singură excepție — nu este o ediție corectă din punct de vedere filologic, majoritatea conținând foarte multe lecțiuni eronate, omisiuni de sintagme, de „proverburi” și de versuri, precum și foarte multe greșeli de tipar. Excepția este ediția Anton Pann, *Scrieri literare* [3. vol.]. Text, note, glosar și bibliografie de Radu Albală și I. Fischer. București, Editura pentru Literatură [colecția „Scriitori români”], 1963. De la această ediție excepțională va trebui să înceapă, când va începe, editarea filologică riguroasă a tuturor scrierilor laice ale lui Anton Pann.

Probabil că editorii actuali de literatură clasică română nu vrut să participe și dânsii, după tipicurile lor, la comemorarea, în 2004, a o sută cincizeci de ani de la nașterea lui Anton Pann, și, în 2006, la aniversarea a două sute zece ani de la nașterea lui în 1796, de vreme ce au împărțit, au reimprimat ori au scos din depozite și au trimis și retrimis spre librării o multime de cărți și de cărțicele cu „pagini alese” din mai multe scrieri ale lui, ca de pildă *Șezătoarele la țară sau Povestea lui Moș Albu*, *Fabule și istorioare*, *Nezdrăveniile¹⁾ lui Nastratin Hoge* și mai multe seamă din *Povestea vorbii*. Scrisa „după tipicurile lor” să sugereze că am de gând — trecând peste observația că multe din aceste cărți și cărțicele nu au prefețe filologice și nu conțin nici măcar cuvenită indicație a ediției anterioare olosite ca „ediție de bază”, observație făcută și cu prilejul comentării altor cărți — să insist asupra unor ciudate metode „originale”, a căror aplicare necugetată viciază autenticitatea textelor. Nu numai a textelor lui Anton Pann, ci a mai multor textelor de literatură clasică română apărute de vreme zece-cincisprezece ani încoace în „ediții școlare” sau în „ediții populare”. Așa că deschid aci o paranteză cu caracter general, după închiderea căreia mă voi întoarce la intenția menționată într-un articol anterior, de a comenta câteva ediții recent apărute ale *Culegerii de proverburile sau Povestea vorbii*.

Editorii contemporani de literatură clasică română folosesc, de obicei — repet: mă refer cu precădere la edițiile de largă circulație — trei metode de reproducere. Prima: copierea textului ales/textelor alese prin hoțirea lui/lor într-o ediție oarecare, publicată în ultima sută de ani de vreme ce nu se știe cine, în nu se știe ce casă editorială, cu toate greșelile din acea ediție anonimă, cărora editura actuală le adaugă propriile-i greșeli de culegere computerizată necorectate. Unele din aceste erori fac parte din cele ce sar în ochii editorului profesionist, la o simplă răsfoire a cărții. Dar majoritatea cititorilor-cumpărători, fiind cam tot atât de ignoranți, în materie, ca și patronii, managerii și/sau directorii editurilor implicate în comiterea lor, nu se pot observa. Tocmai această ignoranță quasi-echivalentă îi unește. Atât pe pseudoeditorul acestui tip de carte, cât și pe cumpărătorul și viitorul ei cititor nu-l interesează valoarea filologică a cărții, ci doar investiția cât mai mică, mai „economică”, într-o „marfă cerută de piață”, și vânzarea ei la un preț cât mai „concurențial”, cât mai „promoțional”, pe cel de-al doilea, pe cumpărător, îl interesează, de asemenea, doar „cuprinsul” și cumpărarea lui la un preț

cât mai mic, cât mai „concurențial”, cât mai „promoțional”. Acești editori și acești cumpărători, și unii și alții cam la fel de neșcoliți în filologie, produc de-a valma, vând și cumpără de-a valma, prin librării, nu cărți, nu valori, ci „cuprinsuri”, „sumare”, „table de materii”. Dacă la măslina, la brânza telemea și chiar la hârtia igienică „omul” se mai interesează și de calitate, la cartea de literatură clasică română editată după această primă metodă, stabilirea calității fiind o chestiune mai complicată, întrucât pretinde o serioasă pregătire profesională de specialitate, pentru a simplifica lucrurile s-a aplicat direct și mitocănește „legea cererii și ofertei”. Ceea ce a dus și duce, în continuare, la înfostarea librăriilor cu pseudoediții. Pentru a curma această netrebnicie, ar trebui, poate, până se vor autosesiza „forurile competente”, să se constituie, pe bază de voluntariat, o asociație de textologi-detectivi riguroși care să identifice edițiile jecmănite în trecut — pentru că metoda jecmânirii a fost utilizată și altădată —, pe cele jecmănite acum, pe

Antonpanniada editorială

(I)

jecmânitorii lor din trecut și din prezent și să le/să-i dea, cum se zicea, „în stambă”. Poate că așa, arătându-i cu vârful bine ascuțit al creionului pe hoți, demonstrându-le că nici de furat nu se pricep să fure, de vreme ce fură ediții proaste și le fură prost, și ridiculizându-i, respectiva asociație de textologi-detectivi va reuși, totuși, cu ajutorul ironiei și al umorului, să mai potolească puțin bairamul desfrânat al incompetenței și al imposturii din domeniul publicării literaturii clasice române în ediții „școlare” și „populare”.

A doua metodă, asemănătoare, până la un punct, celei dintâi, dar onestă în intenție, constă tot în copierea textului ales sau a textelor alese dintr-o ediție anterioară, indicată, însă, printr-o notiță bibliografică, tipărită, de obicei, pe versoul paginii de titlu fals și uneori intitulată greșit „notă asupra ediției”. Nu mai explic în ce constă greșeala, întrucât am „atacat” acest subiect de mai multe ori, dar degeaba. Vorba ceea, citată de Anton Pann după un proverb turcesc:

„Celuia ce înțelege, țânțaru-i e trâmbițar,
Iar celui ce nu-nțelege, tobe, surle-s în zadar”.

Sub notița bibliografică, unii editori cu simțul proprietății exagerat de dezvoltat sau numai viciat de neînțelegerea cuvintelor folosite, dar nu numai, atrag atenția că „toate drepturile” asupra ediției respective „sint rezervate editurii...”, inscripție ce contravine notiței bibliografice. Dar să trec, deocamdată, peste asemenea amănunte...

Ciudățenia metodei la care mă refer, sau, poate, mai bine zis, originalitățile bizare ale celor ce o folosesc constau în următoarele procedee:

A — Refuzul — nedeclarat și nejustificat, dar subînțeles — de a reproduce texte din edițiile publicate între anii 1956 și 1989, deși în această perioadă Editura de Stat pentru Literatură și Artă, Editura pentru Literatură și Artă, Editura pentru Literatură, Editura Minerva, Editura Eminescu, Editura Academiei, Editura Tineretului și Editura Albatros au publicat ediții corecte din punct de vedere textologic, ale căror singure scăderi sint paginile neantologate de editori și cuvintele sau paginile eliminate de cenzură, ultimele marcate, de regulă, cu semnul convențional [...], cuvinte sau pagini ce pot fi lesne introduse la locurile lor de către îngrijitorii edițiilor respective ori dacă ei s-au grăbit să treacă Dincolo, cu concursul unor textologi care să aplice, în restituire, normele înscrise în prefețele filologice. Căci multe din edițiile la care mă refer au asemenea prefețe. Nu numai cele academice, ci și cele din colecțiile „Clasicii români”, „Scriitori români”, „Restituție”, și chiar din „Biblioteca pentru toți” și „Lyceum”, precum și din unele volume de „opere alese”, neincluse în colecții.

B — Copierea textelor după ediții publicate între anii 1900 și 1945, copiere electronică, fără o verificare critică prealabilă a edițiilor alese drept ediții-matcă și uneori fără

nici măcar o corectare atentă a ortografiilor învechite, folosite la tipărirea acelor ediții.

C — În fine, cel de-al treilea procedeu constă în indicarea prin notița bibliografică a unei ediții-matcă de prin anii 1900-1945, însă al cărei text nu este, așa cum te-ai aștepta, reprodus *tale quale*, dar cu modificările ortografice admise, ci este „corectat”. Și, de cele mai multe ori, bine corectat.

Logic, o asemenea corectare implică: 1— renunțarea la indicația privind ediția-matcă, înscrisă pe versoul paginii din titlu fals; 2— colaționarea textelor alese cu edițiile lor originale (de regulă, cu ultima ediție din timpul vieții scriitorului); 3— redactarea unei prefețe filologice întemeiate pe sinteza observațiilor extrase din colaționare. Cei care folosesc acest procedeu corectează ediția-matcă utilizând o ediție anterioară corectă, nementionată însă nicăieri în paginile cărții, probabil pentru a evita niște ipotetice complicații contractuale cu autorul ediției ori cu succesorii acestuia, cu alte cuvinte, o scădere a beneficiilor și o limitare a reeditărilor după bunul plac al pseudoeditorului. Mărturisesc că m-a surprins plăcut acest tertip — căci de un tertip este vorba —, deși nu se cade să-mi placă tertipurile hoțesti. Dar acesta-i adevărul! Și mi-a plăcut pentru că introducea o varietate în monotonia metodelor de reproducere proaste după ediții proaste. Și mi-a plăcut să mi se pară că-l și zăresc — și cu ochiul și cu urechea — pe tertipar bucurându-se de succesul procedurii sale ingenios. Deși — mărturisire peste mărturisire — procedul este el ingenios, în raport cu alte tertipuri editoriale, dar cam la mîntea găinii.

Inchid aci paranteza de observații cu caracter general privind edițiile de largă circulație apărute în ultimii zece-cincisprezece ani și promit să mă întorc, în articolul viitor, la intenția inițială: critica textologică a câtorva ediții recente, antologice sau complete, ale celebrei *Culegere de proverburile sau Povestea vorbii*, de Anton Pann.

G. PIENESCU

¹⁾ Acesta este titlul corect al cărții, format cu particula negativă *ne*, și nu titlul *Nezdrăveniile lui Nastratin Hoge*, sub care au publicat editorii neprocopsiți, și în trecut și în prezent, cartea lui Anton Pann

Fototeca României literare

Foto: Ion CUCU

Nichita Stănescu, Traian Iancu, 1980

literatură

Un fel de liniște

Tu și liniștea
mă așteptați pe malul râului
tu și peștii
aveți o memorie comună.
Nivelul apei crește încet
abia dacă va mai urca până la amiază
cu un centimetru.
În lunca inundată de câteva zile
plopilor se dedublează.
Frunzele lor umede
oglesc vechile amintiri
ale soarelui de mai.
Între inima mea și ochii tăi
se leagă valuri limpezi
care se vor întoarce cândva în oceanul planetar.
Simt că priveliștea
îmi circulă prin sânge ca morfina
aud lapții plutind deasupra
imașului îmbibat de icre.
Tu ai cunoscut liniștea din adâncul fluviului
tu mă chemi să privim
apa și iarba din zare
spunându-mi că peștii sunt
cele mai pure ființe de pe pământ
fiindcă nu se înmulțesc din păcat.

Vin roșu

Doar cu vin roșu ca sângele de taur aș putea să-mi trezesc
mătușile
care dorm liniștite la umbra zidului pulverizat
doar cu untdelemn sfințit le-aș unge pleoapele străvezii
prin care se văd irișii lor adânci ca fântânile
Nu și-au tăiat părul de când le-a doborât somnul
și pletele lor atârnă din cer
ca o ploaie neagră mirosind a crizanteme ofilite
De ani de zile nu și-au schimbat lenjeria dantelată
și nici nu și-au scos pantofii demodați dorm așa
incălzite
pe cearceafuri de atlas lunecoase precum lumina înserării
Pietrele scumpe de la gâtul lor nu mai strălucesc
iarba înaltă ațăță greierii sufocă demonii cu trupuri de
păianjeni
au trecut săptămâni și veacuri
de când nu le-am vorbit mătușilor mele
azi le strig: v-am adus vin roșu în cupe visătoare!
sunt un copil de ceramică frumos ca un fruct
de ani de zile aștept să ies dintre picioarele voastre
neprihănite.

Femei adânci

Voci anesteziate
buzes amare
nuduri galbene
femei fără uter
cearșafuri grele
flori cu miros de spirt
voci slabe întorcându-se încet
de pe târâmurile înghețate

Perfuzii ace
carne sfărțecată
femei adânci
fără ovare
fără zile critice
femei vorbind la telefon
(fără uter se mai poate trăi
fără cuvinte nu)

Femei cu picioare lungi
învățând să meargă din nou
femei cu bandaje pe pântec
cu bani mărunți pe noptiere
femei în grădina spitalului
privind perele răscoapte

irina nechit

de pe crengi—
fără uter se mai poate trăi

fără vise nu

Antologia de strigăte

Bacteriile scriu memorii pe hârtiuța de un leu
dimineata devreme paltonul cade încet
de pe umerii mei diluați cu apă de colonie
acum bate vântul printre arterele mele
sub pieptene tremură creierul înmiresmat
am rămas singură cu bancnota de un leu în mână
de pe înaltul pervaz lunecă antologia de strigăte
figurinele scoase din minți caută osul ideal
azi am visat niște lumânări
groase cât tulpinile copacilor
azi voi rupe contractul cu îngerul.

Cuvinte din prima jumătate a vieții

Pe cer strălucea o jumătate de lună,
era sâmbătă și în grădini se umflau bobocii de trandafir,
pe cărarea palidă se târau umbrele noastre.
Ne întorceam cu pași smeriți în trecut
ne chinuam să ne amintim cuvintele
pe care ni le-am spus în prima jumătate a vieții.

Îmbătați de vedenii treceam pe lângă marul bătrân
ne gândeam la puii din scorbura
urmăream zborul liliacului printre sârmele de telegraf
căutam în vâgăună strălucirea izvorului
ne opream să ne tragem sufletul
în pridvorul unei case părăsite.
Câinii nu ne lătrau, stafiile nu ne cereau pâine cu vin,
privighetoarea nu voia să-și termine cântecul nocturn,
noi mergeam mai departe pe ulița neagră
ne țineam de mâini săream peste gropi
ocoleam râpile satului cu multă grijă,
câci ne temeam să nu ne înghită din nou
pământul natal.

Instinct

Satul ud îmi vorbește la telefon îmi dă de înțeles
că se pregătește de somn și că ar vrea să mă viseze din
nou
în rochia de capron ce mi se lipea de genunchi și trezea
în mine

instinctul furios al deghizării.
Glasul din receptor vine din mahalaua plină de noroi
unde se întretaiau altădată drumurile unor femei tinere
maritate cu agronomi cu veterinari cu învățători de desen
fiii lor aveau urechi lungi de iepure la carnaval
ficele lor purtau costume de vată și coroane mortuare
în jurul trupului.

E de-ajuns să spui alo! și primești în schimb
cuvinte jilave din satul unde felcerița cu mască albă pe
față

a ațipit o clipă în rochie de capron
și a văzut o inimă tristă în depărtare.

Limba în care încerc să-ți vorbesc

Limba în care încerc să-ți vorbesc nu mai are cuvinte
nici artere nici vene nici litere
alcătuită din cromozomi ea scoate un țipăt scurt
când începe să bată vântul de dimineață
ea se condensează ca aburul și se scurge pe pereții reci
ea lunecă pe suprafața oglinzii până găsește imaginea
unui hâu

ce s-a rostogolit din hățșurile edenului
până la mine în cameră
ea se îmbibă cu cerneală și pătează lințoliul de zăpadă
ea așteaptă să izvorască laptele din cele două sfârcuri
erecte

ale manechinului văzut prin geam
ea tremură ca embrionul Pământului învelit în pânză de
păianjen
ea se umple de vuiet și ne alungă din ungherele întunecoase
unde obișnuim să stăm cu ochii închiși
lustruindu-ne pielea de pe coșul pieptului
ea continuă să respire după ce două mâini de copil
o sugrumă în taină.

Poem cu arșice

Mi-am văzut arșicele străvechi
acolo, sub frunzele de alior
și vertebrele mi le-am găsit
împrăstiate prin iarba
și falangele degetelor mele
s-au împletit cu tulpinile de pelin
și toate celelalte oase
mi le-am cules din iarba înaltă
înainte de răsăritul soarelui
când buzele mele se lipesc
de urechile morții
vorbindu-i despre câmpia înflorită
prin care trece pe furiș trenul de noapte
zgomotul roților cuibărindu-se
între coastele mele șlefuite de vânt
luminate de fulgerul care despica
cerul deasupra ta ■

L i t e r a t u r ă

Poveștile de peste umăr

Probabil cel mai spectaculos caz de recuperare din literatura română postbelică este cel al lui Alexandru Vona: apariția, în 1993, a romanului său — **Ferestrele zidite** — entuziasmantă pentru mulți (de la Mircea Eliade sau Monica Lovinescu la Ileana Mălăncioiu) a adus, practic, în prim-plan, un nume nou. Și, mulțumită biografiei sale sinuoase, un personaj nou, având un discurs deconcertant și compozit, dar niciodată previzibil. În linia acestor restituiri mai mult decât necesare se află și volumul alcătuit de Marta Petreu: **Să mai fii o dată îndrăgostit** (Ed. Biblioteca Apostrof, 2005). Cu o structură eclectică, inerentă unei asemenea arderi a etapelor, cartea conține aproape toate mărcile unei survolări a *stilului* lui Alexandru Vona: un interviu din 1997 (retranscris, nemotivat, în germană), o „piesetă” de teatru, poezii de tinerețe, încheindu-se cu câteva texte critice/ memorialistice semnate de Marta Petreu și de Ion Vartic, după moartea lui Vona, în 2004. Spun „stilului” pentru că, tiparul anticonfesiv al autorului **Ferestrelor zidite** domină întregul volum. Lui i se datorează, în bună măsură, senzația confuză rămasă la finalul lecturii.

Să încercăm un excurs biografic fragmentar, așa cum reiese el în urma interviului. Vona, pe numele adevărat Alberto Enrique Bejar y Mayor, se naște în București, 1922 într-o familie de evrei spanioli (*marrani*, nu *sefarzi*, ne precizează autorul), fiind înrudit, pe linie maternă, cu Elias Canetti. Debutează prematur la 14 ani, în 1936, cu un volum de **Versuri**. În 1947 scrie, în numai trei săptămâni, romanul **Ferestrele zidite**, apoi, în același an, intuind dezastrul comunist, se stabilește definitiv la Paris. Cam la atât se reduce destinul său românesc. Cu o preferință specială pentru amănuntele incitante, Vona ignoră norma acelor minime formalisme pe care se întemeiază un dialog firesc. Ca în falsele biografii borgesiene, viața lui pare alcătuită din câteva bruioane care se întâlnesc absolut întâmplător. Fiecare conține însă măcar câteva nuclee din care s-ar putea naște, rizomatic și recursiv, povești ample. Din aceste istorii, preexistente dar amputate, par a decurge toate detaliile expediate de Vona în câteva rânduri. Iată mostre: „În '39 am luat bacalaureatul și trebuia să plec la Zürich să fac Școala Politehnică. Era mare școală. Dar n-am căpătat viza elvețiană - pentru că dacă te cheamă Samuel elvețienii deja nu mai dădeau vize. Așa am pierdut un an. Am jucat cărți tot anul cu Albala și cu alții, în sfârșit.” În mod cert, ar fi fost fascinante câteva broderii mateine în jurul scriitorului Radu Albala, și aproape la fel de cert, ele au și existat, într-un subtext pe care Vona îl neglijează, și de data aceasta.

Similar e rezumată prietenia cu Emil Ivănescu (fratele lui Mircea), tânărul sculptor care, la 22 de ani, anunță și pune în practică, cu o incredibilă seninătate, propria sinucidere. Datorită insistențelor Martei Petreu, tulburătoarea poveste subiacentă e readusă la lumină dintr-un articol-necrolog publicat de Vona în 1947. Cele câteva rânduri lapidare, prea concentrate pentru un ochi neatent se explicitează, din fericire, prin acest text complementar.

De cele mai multe ori, totuși, nu avem șansa unor asemenea completări, poveștile începând, tranșant, chiar din centrul lor. Orice enunț pare să fie, de fapt, o concluzie provenită în urma unor raționamente subtile însă opace. Așa se întâmplă în neobișnuit de nuanțată poziție față de holocaust: „Ultimul evreu ars în Spania e în 1730. Și dacă vedeți climatul: în Portugalia 100 de ani mai târziu. Prigoana hitleristă sau antisemitismul românesc sunt niște glume față de ceea ce s-a petrecut în Spania. [...] Pentru că prigoana hitleristă, dacă vreți, a fost mortală, au fost omorâți milioane de oameni, pentru că tehnica a evoluat. Dar mileniul de ură stupidă și de aberație, atins în Spania, nici nu poate fi închipuit.”

Alexandru Vona

Să mai
fii
o dată
îndrăgostit

Carte gândită și alcătuită de
Marta Petreu

Alexandru Vona – Să mai fii o dată îndrăgostit; carte gândită și alcătuită de Marta Petreu, Editura Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2005, 196 p.

Bizara sa piesă (*Divertisment pentru o scenă mică*), populată de personaje greu palpabile și ca nume, și ca prezență, conține exclusiv asemenea verdicte suspendate. Izolate etans una de alta, propozițiile capătă aspectul unor monoloage oricât de reduse ca dimensiuni. Aproape că le putem segmenta, neabuziv: „Sunt seri în care îmi place să ascult muzică./ Muzică proastă./ Decât să ne uităm așa unii la alții;/ îmi place să văd numai eu.” Fiecare cuvânt are, aici, istoria lui personală.

Cred că explicația unei asemenea opțiuni stă într-o chestiune de stil, exersat ca dominație în comunicare. În viziunea lui Vona, el trebuie să fie cel dintâi care *înțelege* și, implicit, care *expune*. De aceea, nu sunt convins că evită să vorbească despre ceea ce deja cunoaște (după cum se scuză adesea), în schimb mi se pare evidentă o anume aplecare a sa către problemele mai puțin frecventate de alții, reticenta față de ceea ce interlocutorii știu. Lămuritor e felul cum se raportează la două subiecte cu încărcături diferite sub acest aspect. Despre Eliade și Cioran, pe care i-a cunoscut personal, dar care — esențial — nu-i sunt deloc străini Martei Petreu, Vona vorbește oarecum stânjenit, nesigur, în permanență gata să se eschiveze. Pentru ca, o dată intrat în artificii matematice („abtbilduri”, le spune el), romancierul să devină, deodată, impetuos. Neta prioritate asupra temei îi legitimează pe deplin exuberanța. Peste așteptări de locvace, Alexandru Vona începe să lege vorbele. E drept că destul de stângaci: „Suma cuburilor este egală cu pătratul sumei. Bineînțeles, am descoperit-o, pe urmă am demonstrat-o, și pe urmă am demonstrat-o pe diferite căi, există căi algebrice, căi geometrice. Și încerc să descopăr o altă demonstrație, o analogie.” O singură observație, marginală: identitatea e de mult cunoscută și demonstrată în algebra; decisiv e, însă, pentru Vona, faptul că *el* o resimte ca proaspătă. Altminteri, firește că nici n-ar mai fi adus-o în discuție.

Există, într-un eseu al lui Borges, un superb paradox de gândire recursivă. Anume că, deși Adam a fost creat de divinitate direct în vârstă de 30 de ani, prezența ombilicului ne va îndreptăți să ni-l imaginăm născut, iar nu făcut. Or, un Adam de 15 ani nu este, în cele din urmă, decât o ficțiune, care se susține logic, dar fără vreo acoperire practică. Acesta e și algoritmul unei lecturi corecte a cărții lui Alexandru Vona: reinventarea fundalelor, repetând, în mic, scenariul oricărei recuperări. Înaintarea într-o carte cum e **Să mai fii o dată îndrăgostit** se face discontinuu, în salturi, dar aruncând neapărat priviri înapoi. O strategie în același timp fantastă și foarte incomodă, căreia însă Marta Petreu i se supune cu eleganță.

Cosmin CIOTLOȘ

Emil Brumaru

CERȘETORUL DE CAFEA

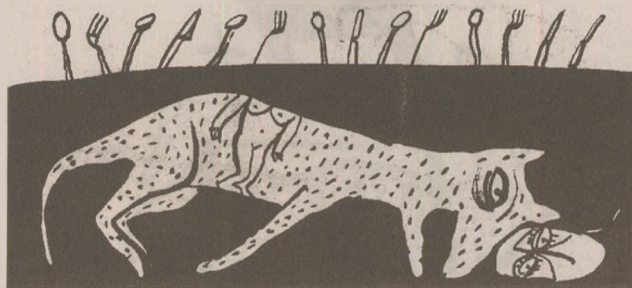
Sonet pentru Porcuța Satannici

(3)

Tu ai nevoie de cuvinte calde,
De fluturi uzi de rouă, să-și usuce
În soare-aripile. ,i-e dor de-un mal de
Rîu plin cu flori, și lintiți, și lăptuce,
De popîndăi ce umblă-n zori cu șoalde,
Rostogolind prin iarbă moi smaralde,
Și seara de paingi cu pînza dulce
În care sufletul să ți se culce,
Sătul de mormoloci, umflat cu bulce,
Blind ocrotit sub baldachin cu falde
Ce-acopăr tainic poftele năuce
Tot încercînd coapsele vii să-ți scalde.
De-aceea Puck în plic alb îți aduce,
Pe-o filă galbenă, cuvinte calde...

cărți primite

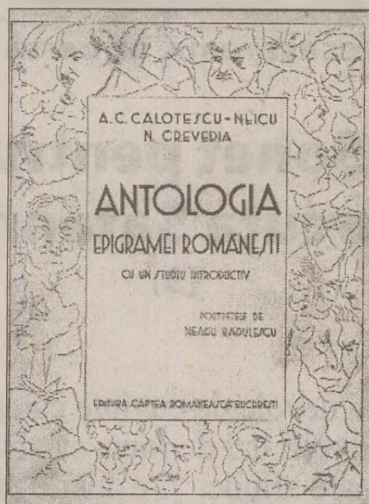
- George Băiculescu, *Dulcea noastră povară*, Rm. Sărat, Ed. Rafet, 2005 (proză scurtă). 108 pag.
- Grațian Jucan, *M. Eminescu. Peste nemărginirea timpului*, Câmpulung Moldovenesc, Ed. Fundației Culturale „Alexandru Bogza”, 2005. 116 pag.
- Constantin Coroiu, *Viața ca o postfață*, Iași, Ed. Timpul, 2005. 306 pag.
- Mirel Brates, *Porunca lui Elohim*, roman, București, Ed. Viitorul Românesc, 2005. 152 pag.
- Valentin Dolfi, *Lumea de ipsos*, Constanța, Ex Ponto, 2005 (versuri; prezentare pe ultima copertă de Octavian Soviany). 40 pag.
- Iordan Datcu, *Alte contribuții la etnologia românească*, București, Ed. Universal Dalsi, 2005. 200 pag.
- Mihai Bărbulescu, *Ninsoare și funingine*, Ed. Scrisul Prahovean — Cerașu, 2005. 182 pag.
- Cristian Teodorescu, *Maestrul de lumini și alte povestiri*, prefață și antologie alcătuită de Marius Chivu, București, Ed. Curtea Veche, 2005. 272 pag.
- Vasile Iancu, *Când vii din mlaștini*, roman, Iași, Cronica, 2005. 250 pag.
- Rodica Lăzărescu, *Viața cu haz și fără a numelui Peltz*, contribuții bio-bibliografice, București, Academia Română, Fundația Națională pentru știință și artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, 2005. 284 pag.

literatură

Prin anticariate

Cu adresă

IC. Brătianu, fără număr, aproape de „Orizont”. Clădire multifuncțională (sic!), unde țin, la parter cărți vechi. De vânzare. Puse la liber, în rafturi, să le poți lua și răsfoi, sub cheie în dulăpioare cu geam ori, în sfârșit, în burta meselor care-n loc de blat au sticlă. Aleg, repede (deși acolo ai sta, și-ai sta...), trei „piese”. Apărute în interbelicul târziu, în trei ani „buni” la rând: '33, '34, '35. Înapoi, așadar, la vidalon și la hîrtia de Japonia, pe cînd nu era o simplă copilărie să botezi un ziar *Universul*, fiindcă presa, afit de citată, culmea, în cărțile vremii, chiar îți lăsa lumea la ușă. Ce lume, ce cărți? Iată:

Antologia epigramei românești, publicată de A.C. Calotescu-Neicu și N. Crevedia, cu subțiri caricaturi de Neagu Rădulescu, la Cartea Românească. Tipicul de copertă dintre războaie, uni, un fel de bej, cu sau fără chenare contrastante, e stricat (spre bine...) de un *passerpartout* fals, placat, din desen, cu figuri concasate. Oameni care n-au loc unii de alții, și care dau din coate cu vorba. Simți repede, după vreo două pagini, că pentru ei, ca și pentru contemporanii lor mult mai serioși, bunul gust era cel picant. Spre pildă: Cincinat Pavelescu către Sofia Nadejde, femeie de ispravă, profeministă, *dissons* — „Madam Nădejde se ntreba/ C'o îndrăzneală uimitoare/ Într-un articol indecent:/ «Suntem sau nu inferioare?»/ - Depinde, doamnă, de moment.” Sau Constantin Rîuleț (necunoscut, altminteri) ... dușmanului: „C'are să-mi mănînce capul,/ M'a amenințat Nea Nae;/ Și-a nceput cu pălăria/ Că-i de pae.” Crevedia, la Capșa (*mutato nomine...*): „«La Capșa» unde vin toți seniorii — / Local cu două mari despărțituri:/ Într'una se mănîncă prăjituri/ Și ntr'alta se mănîncă... scriitorii.” În fine, spre deliciul lui Cioculescu, Sofronie Ivanovici, la o literată: „Aici zace-o literată/ Ce-a fost mare, doar ca fată!”. Atinse nu afit de misoginism, cît de mizantropie, răvașele dintr-o lume anapoda apăra o singură, degradat-heliadescă, deviză: *Ziceți-le băieți, numa' ziceți bine!* Și, firește, juisarea: *L-a ras!* Olimpul lor legiutor și *tonans* poartă un nume, afit: *ziarele*. Așa se și legitimează, prin citat. De presă: „Reprezentările piesei «Viforul» au fost suspendate din cauza boalei d-lui Liciu. *Ziarele*.” Perfect reeditabile, și de înțelese (alte măști...), astăzi, epigramele de atunci transmit, ca și următoarele două cărți de care o să mă ocup aici, obsesia de epocă (atenție, se ia...): polemica pe coloane, cu *va urma*, steie, totdeauna, *avant toute chose...* (*va urma*)

Simona VASILACHE

Carnet

Fereastra atelierului

Dacă fereastra atelierului ar da spre o stradă din Copenhaga...

Dar nu dă, și-atunci? În firea lucrurilor ar fi ca tot ce se întîmplă în atelierul pictorului să țină exclusiv de pictură. Strada să nu-și impună regimul ei afit de străin — pînă la un punct — naturii actului specific ce se consumă zilnic în atelier. Numai că România nu e (încă) Danemarca, strada Armeană nu arată (încă) a stradă copen...

Și-atunci pictorul din acest interior (probabil destul de asemănător cu al confratelui său occidental) nu are încotro, vede, vrînd-nevrînd, strada foită de o lume peste care, din păcate, a trecut uriciunea unui comunism impus de tancurile rusești, lume ce face eforturi eroice, acum să se emancipeze de sub stigmat, să-și asigure, singură, organic, dezvoltarea, nepunînd oculo convulsiile momentului, în care sînt implicați factori deocamdată nespecifici normalității. Numiți totuși, afit de frumos și reconfortant, societatea civilă. Din ale cărei eșaloane de ce n-ar face parte și... pictorul de pe Armeană!

Pictura românească a stat/ și stă sub semnul a doi mari vectori. Unul impus de un Grigorescu, geniu oricum, dar, prin datele sale formative, un „suficient”, un artizan devotat pur și simplu doar pensulei. Nu și condeiului, cum avea să se întîmple, mai târziu, cu un Pallady, nu mai puțin genial ca pictor, dar și cu... viciul scrisului. Lăsînd un frumos jurnal de atelier dar și de idei proiectate în afara atelierului.

Nimic nou sub soare.

Cele două răscolitoare orgolii au împărțit — parcă mai radical decît în altă parte — breasla românească a celor care nu cuvîntă în două entități aproape dușmănos distincte. E de imaginat cam ce reacții aveau contemporanii lui Tonitza, Șirato, Dimitrescu, Han (“Grupul celor patru”) față cu apetitul acestora pentru scrisul acid, casant, destinat fie comentariului artistic, fie plajei sociale. Afit de picturale, nu?

Taberele au rămas intacte pînă azi, așa că pictorul nu stă rece la ce vede pe fereastra lui din Armeană - și mai și notează ce vede — are și el dreptul cetății. Chiar dacă, în ani, confrății lui, puriștii, adică abstenenți întru scris (și citit) l-au ornat cu: cel mai pictor dintre scriitori și cel mai scriitor dintre pictori, privitorul lumii largi de pe fereastra atelierului său din Armeană a continuat să privească și să scrie despre ce vede. Cu același neostoit, îndrăcit amuzament, cu aceeași disponibilitate de a scrie chiar și despre...confrății care disprețuiesc scrisul. Dar care, indubitabil, sînt pictori sută la sută.

Iată așadar există, fatalmente, și specia aceasta.

A pictorului care simte imperios nevoia să se uite pe fereastra atelierului și să vadă ce se petrece (și) pe stradă. O stradă care e departe de a arăta ca una copenhaganeză, dar, naiv cum e, crede, că, odată și-odată, tot va arăta.

Și mai e ceva.

Esențial, probabil.

Lumea largă ce-i invadează marea fereastră nu poate fi tratată oricum. Dacă tot recurge la invazie, aceasta măcar să primească replica pe măsură. Vulgaritatea, zgomotul, furia, prostia, impostura, pătrunse în acest spațiu al ordinii și rigorii să știe că află aici un inamic declarat. Care nu le arată pur și simplu ușa, ci — invitate chiar, de ce nu, la un pahar de Cotnari — să audă m-de!, și ce nu le convine. Și să-l judece cum cred de cuviință pe incomodul pictor ce le-a fost gazdă o clipă.

Aceeași bizară clădire de pe Armeană adăpostește, într-o vecinătate despărțită doar de un perete, pe dragul meșter Gavrilean — cunoscind, acesta, pensula — dar și pe cel ce, riscînd întru eternitate, așterne aceste rînduri.

Ambii la zi cu plata întreținerii.

Val GHEORGHIU

Balogh József

Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu durere încetarea din viață a scriitorului BALOGH JÓZSEF, (nascut la București, în 1931), personalitate marcantă a literaturii de expresie maghiară din România și a culturii române în general, care a îndeplinit funcții importante în conducerea Uniunii Scriitorilor din România, fiind secretar al USR în perioada 1996-2005.

După debutul din 1965 (volumul de versuri “Spânzuratoarea albastră”) prezența lui Balogh Jozsef în presa română și maghiară a marcat o punte între cele două culturi, ca și numeroasele și inspiratele sale traduceri din literatura română în limba maghiară (Gellu Naum, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Constanța Buzea, Gheorghe Tomozei). Volumul “Împotriva cuvintelor” de Nichita Stănescu tradus în limba maghiară a fost distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor în 1982, iar traducerea romanului “Rusia scaldată în sînge” de Artiom Vesiolăi a obținut premiul Editurii Europa din Budapesta. În 2005 scriitorului Balogh József i s-a decernat Premiul Asociației Scriitorilor București pentru literatură în limbile minorităților naționale, pentru ultimul său volum de versuri, apărut

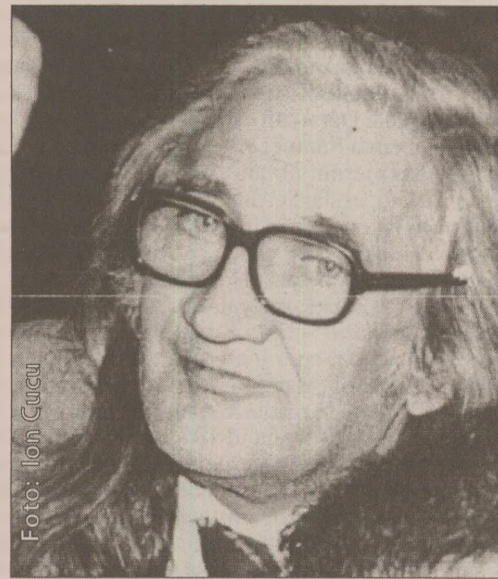
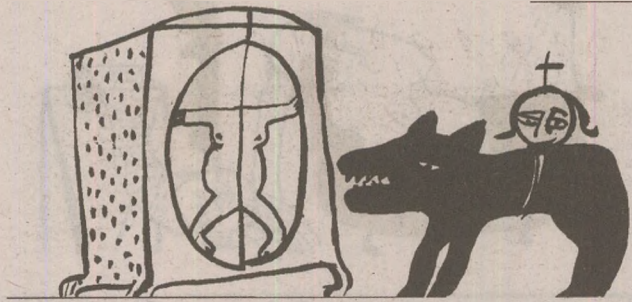

Foto: Ion Cucu

sub egida Uniunii Scriitorilor. Prin dispariția lui Balogh József, distins om de litere, coleg îndrăgit de toți scriitorii maghiari și români, exemplu de delicatețe și rezervă în relațiile cu toți confrății, literatura noastră dar și cea maghiară suferă o pierdere ireparabilă.

Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București prezintă sincere condoleanțe familiei îndurerate.

critică literară

↑
nainte de 1989, plecarea definitivă a unui scriitor din România echivala cu moartea lui civilă și auctorială, pe întinderea patriei „trădate”. Cărțile din bibliotecile publice îi erau puse la index, iar numele îi dispărea, pur și simplu, din analizele, comentariile și cuprinsul literaturii autohtone, rămânând să subziste (tot mai îndepărtat, tot mai vag) în conversațiile private ale celor ce îl cunoscuseră. Exilatul își pierdea, subit, nu numai țara, ci și poporul, colegii, prietenii și cititorii, talentul și inteligența creatoare, notorietatea și chiar identitatea. Odată ce optase pentru renunțarea la primul termen, acesta contamina — pentru a fi la rândul lor radiate — elemente, calități și valori caracterizante pentru fugar: date constitutive, imposibil de expropriat.

Ca pentru a contrabalansa, în sensul dreptății, aceste proceduri orwelliene, lumea noastră literară s-a deschis după Revoluție cu un entuziasm indescriptibil către fețele diverse ale exilului românesc: editări și reeditări masive, premieri generoase, multiple întâlniri, simpozioane, colocvii, tot atâtea ritualuri de inițiere în experiența existențială a Exilatului. Acesta a început să fie, tot mai frecvent, văzut categorial și grafiat cu o majusculă simbolică; citit, admirat, contemplat, dacă nu cu emoție sinceră, cu o extatic-oportună fericire lătită pe figură. Opacitatea resentimentară de ieri contrastează într-un chip aproape comic cu „deschiderea” de azi, lipsită de substanță umană și de spirit critic. În fapt, micro-lumile românești din afara granițelor naționale nu au făcut decât să reia în mic modelul de acasă, constituindu-se în bună măsură ca duplicate ale unui climat extrem de familiar. Aceleași vanități și orgolii scriitoricești, partide, facțiuni și biserițe, gelozii și invidii, dificultăți de articulare a unor proiecte comune și de coagulare a unei minime solidarități intelectuale. Câteva autori străluciți, înconjurați de un plancton de veleitari grafomani, publicând în reviste obscure (cât mai neaoșe cu putință) și la edituri pe care tot ei le administrează.

Sunt relativ puțini aceia care, plecați la o anumită vârstă din țară, au reușit să se integreze cu adevărat într-o altă comunitate profesională și academică. În cazul lor, drama despărțirii de România nu e totuși mai puțin adâncă. Visele și insomniile chinuitoare o scot periodic la suprafață, reprojectând vechi amintiri și tulburând nostalgic desenul coerent al relaționării cu noua lume. Situația se simplifică pe teritoriul Statelor Unite (țară de emigranți în valuri succesive), dar nu cu mult. Permisivitatea societății americane nu topește complet particulele elementare, idiomatice, biografice ale scriitorului plecat din patria și din limba lui — și nu dintr-o fascinație a aventurii, ci din repulsia față de regimul totalitar fixat acolo, parcă, pe vecie. *Un fel de jurnal (1973-1981)* pendulează permanent între cele două lumi, de extracție și de adopție, și între cele două sisteme, comunist și capitalist, documentate de autor pe propria piele. Mărturia politică a lui Matei Călinescu (fie ea și indirectă, oblică, subsumată unui alt tip de confesiune) este validă prin acuitatea observației și credibilă prin comparația mereu trasată între Vest și Est, putredul, decadentul Occident și sănătosul, înfloritorul lagăr socialist. Component al unei generații lovite de stalinism în plină perioadă formativă, refugiat în universul de curății și semne al Bibliotecii, dar ispitit, în tinerețe, la conformisme ca preț al publicării, autorul lui Zacharias Lichter asistă, tot mai deprimat, la mutația ideologică survenită după Tezele din iulie 1971. Cu incredibilele (și totuși predictibilele) lor efecte socio-culturale. Mișcarea Goma și tribulațiile lui I. Negoițescu măsoară, prin lipsa lor de ecou, de impact intern, victoria regimului, a *fricii* asupra spiritului liber, constrâns la comprimare defensivă și prudentă autocenzură. E drept că opiniile diaristului în privința lui Paul Goma devin, în timp, mai nuanțate; dar ceea ce admiră necondiționat Matei Călinescu la disidentul nostru este faptul de a fi încercat, măcar, să pună sub semnul întrebării instalarea definitivă și irevocabilă a comunismului românesc, structura lui monolitică. Paralela cu majoritatea universitarilor americani e din nou instructivă. În timp ce în Estul sovietizat presiunea ideologică se menține ori crește la cote insuportabile, iar paranoia către unii Conducători (Ceașescu este exemplul cel mai bun) ajunge, ea însăși, „pe noi culmi”, atitudinea

Daniel Cristea-Enache

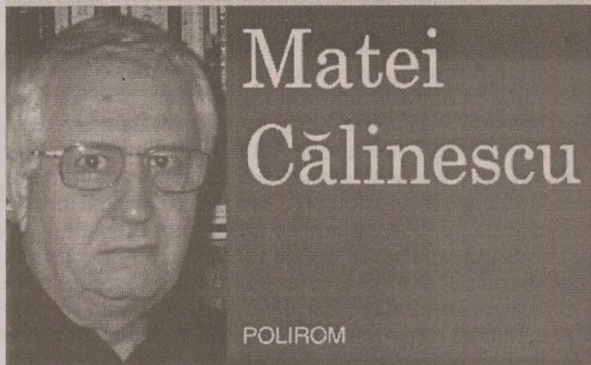
CARTEA ROMĂNEASCĂ

Viață rescrisă

Matei Călinescu

UN FEL DE JURNAL

(1973-1981)

Matei Călinescu, *Un fel de jurnal (1973-1981)*, Editura Polirom, Iași, 2005, 272 p.

curentă a intelectualului american de stânga este să deplângă... lipsa de libertate din propria lui societate, vidul uman determinat de progresul tehnologic și alte asemenea teze à la Marcuse, ușor de recunoscut în câte un discurs „personal”. Marcuse însuși e citit de Matei Călinescu cu o neîncredere crescândă, în cheia lipsei de onestitate profesională cu care acesta evită sistematic

comparația dintre lumea liberă și cea ocupată, înregimentată ideologic: „Ca și alți marxști occidentali, M. subliniază importanța principiului «totalității», a unei filozofii care să cuprindă «totalitatea» universului social, dar principiul e aplicat selectiv în anumite împrejurări (teoretice) și făcut uitat în altele. Ar fi totuși normal, ba chiar elementar, ca într-o lume bipolară alternativa occidentală (americană) să fie constant confruntată cu alternativa sovietică. (...) Poate că, dacă ar proceda așa, M. ar fi silit să admită că fictivei «toleranțe represive» de aici îi corespunde un real utopism represiv acolo (utopia pretinzându-se știință și realitate); și că așa-numitei tiranii a faptelor de aici îi corespunde acolo tirania ideologiei și a negării faptelor prin minciună, direct și intens opresivă. Chiar dacă ești de acord cu premisa «gândirii negative» (care vine desigur de la Adorno), așa cum e ea formulată în *Reason and Revolution*, aplicarea unilaterală a negației nu poate să nu-ți trezească cele mai mari suspiciuni. Ca atare, când îl citești pe M., nu mă pot împiedica să reacționez aproape fizic la monumentul de rea-credință pe care-l reprezintă gândirea lui.” (pp. 54-55). Criticul fugit din România va preda la Universitate, printre altele, un curs despre marxism!... Matei Călinescu acceptă fără nici o plăcere această ironie a sorții, intrând în bibliografia temei și „superpregătindu-și”, ca de obicei, fiecare întâlnire cu studenții. Problema e că aceștia vin la curs din plăcere, nu din obligație, pentru ei marxismul reprezentând un mijloc de a-și etaja aversiunea față de *establishment*. În general, curiozitatea lor nu acoperă zone culturale mai întinse, un spectru mai larg al ideilor, un fundal istoric propriu-zis. Înțelept, după o vreme, profesorul cărturar va renunța la digresiunile și notele sale erudite, propunându-și un obiectiv mai cuminte: să nască în studenții lui pofta de carte, plăcerea lecturii.

Ceea ce dă substanță și savoarea jurnalului de față este tocmai calitatea *lecturilor* pe care autorul lui le face, în sfera literaturii, a științelor sociale și a realității înseși. Mai multe portrete excelent realizate (între care unul, antologic, al lui Borges) sunt risipite în paginile acestora analitic-confesive, diaristul fiind deopotrivă un observator și un interpret subtil al fenomenelor. Fără complexe neavenite, de inferioritate sau de superioritate, el privește lumea înconjurătoare cu o atenție concentrată, încercând să-i descopere semnificațiile ascunse, structurile inaparente. Operație deloc simplă, executată în cercuri concentrice ale comprehensiunii. Apare o disparitate între eul melancolic al omului (dispozițiile lui tulburi, alternanțele de curiozitate și ataraxie, avânt și recul interior) și modul său atât de meticolos, elaborat, articulat de a pune și a urmări probleme de ordin cultural. Impresionează, literalmente, efortul cerebral prin care nonsensurile, aleatoriul existențial și capriciile divine sunt integrate într-un model moral-intelectual al densității, complexității și clarității. Experiența românească și cea a exilului, dezamăgirile ori bucuriile personale, diversele episoade ale inserției într-o nouă lume, fără pierderea vechii identități: toate sunt trecute pe hârtie, în românește, cu o enormă dificultate a *transcrierii*. Rescrierea aceasta a vieții — la propriu și la figurat — secătuieste și împlinește, într-un dublet pe care îl cunosc și îl experimentează, cu fiecare filă, toți creatorii adevărați. Scrisul fiind cu totul altceva, orice altceva decât o umplere vicioasă și iresponsabilă a paginilor albe: „Am totdeauna multe lucruri de spus — problema e de a traduce precizia unui gând în precizia unei fraze: operație delicată, plină de riscuri, de cele mai multe ori sortită dacă nu unui eșec total, unui semi-eșec. În raport cu complexitatea și subtilitatea vieții conștiinței, scrisul e un instrument de expresie grosolan, extrem de greu de mânuit. Și asta din pricină că scrisul, spre deosebire de vorbire, începe întotdeauna într-un gol contextual. Scrisul e în proporție de 90% muncă de salăhor, pregătire a expresiei, cheltuială de efort pentru ridicarea unei întregi schelării contextuale, și doar în proporție de 10%, în cazurile fericite, expresie. Fără această schelarie (pe care adesea mi-e lene s-o construiesc), expresia se prăbușește în vag, cuvintele sună a gol.” (pp. 243-244).

Din cartea lui Matei Călinescu aș desprinde ca inadecvat numai titlul, voit modest ori antifrastric. „Un fel de jurnal”? Nicidecum. Un jurnal în toată puterea cuvântului citim aici, o remarcabilă, profundă și vie confesiune. ■

comentarii critice

N-avem ce face. Poezia Angelei Furtună care pare a se reduce la un dans demonizat al propriei sale materii include, și aceasta, alături de altele ale contemporaneității, o temă extranee, mărturisită de autoare într-o adnotare preliminară, cea a ororilor civilizației europene din secolul XX.

Textul cuprinde o dedicație adresată „mai ales femeilor victime ale acestor veritabile maladii ale istoriei” și, prin generoasă extensie, tuturor celor „ce și-au aflat moartea prin gheara ideologiilor alimentate de intoleranță și prin politicile totalitare bazate pe dictatură și încălcarea libertăților omului”. Și acestea nu sînt vorbe convenționale. Căci poeta inserează în corpul liric protestul d-sale sarcastic-interogativ: „Somnul în *corpus hermeticum* I. se cuvine să înțeleg, și înțelegînd să/ admir și să fiu fericită. dar estului nu i se cere iertare./ cum să ceri iertare unui număr prim? estul este un punct cardinal de unde/ răsare, senzuală, moartea. cine i-ar cere iertare morții?” Și nu doar atât, ci și o riscantă enumerare a stigmatelor care, deliberat, iese din cadrele „poesiei”: „adevăruri istorice care nu pot fi tratate cu armele poesiei. transplant/ de retorică. *error system* 303. genocid. cameră de gazare. cuptor. cameră/ de tortură. cameră de anchetă. sală de ședințe de demascare. deportare./ lagăre de muncă forțată. domiciliu obligatoriu. lagăre ideologice de/ reeducare. gulag. purificare rasială. purificare etnică. purificare sexistă. purificare ideologică” etc., etc. Continuînd cu un rechizitoriu în limbajul cel mai prozastic („scuzele ce le datorează artizanii militari și politici ai/ războiului rece, popoarelor nefericitului est al europenei. mi s-a povestit că acestea au fost cedate în condiții rușinoase și asazine dictatorului stalin în/ anul de grație una mie nouă sute patruzeci și cinci. același lucru este scris în manualele de istorie. dar caracterul penal internațional al faptei, ca și aspectul ei profund imoral, nu sînt reclamate de nimeni”), spre a se deschide într-o viziune care se împlință precum un stilet în hidiosul real: „schiță de tirfă ideologică în țara uterelor gonflabile. sclavele. abia acum/ văd. casele se scufundă sub noroaie. grădinile se lăbărțează pe coapsele/ altădată oacheșe. mușchii mimicii se subțiază. femeile se despart de trecutul/ lor în danele porturilor vechi. din containere de oțel se aude mugetul cu/ care visurile se zvircolesc ritmic. ca niște mușchi străfulgerați de orgia/ totalitară. Să vedem acum care e mecanismul poeziciei ce face cu puțință o asemenea acrobație: execuția unor numere de mare virtuozitate asociativă pe trapezul unor date singerînde încă ale istoriei contemporane. Aidoma avangardiștilor, Angela Furtună își asumă viața ca un imbold, ca o îndatorire supremă a creației: “tot ce este viu trebuie să fie scris și înălțat,, Principiu care asigură echilibrul unui discurs ce-și sfârșimă instrumentul — limbajul uzual, pentru a opera cu țândările, cu cioburile, cu ascuțiturile sale ca și cum s-ar culca pe un pat de fahir. Lucrurile evocate în degringolada lor caută, firește, cuvintele salvatoare, dar acestea se dovedesc la rîndul lor pline de lucruri, ontologizate: “în cuvinte sînt sfircuri și corpuri care plutesc la întimplare,, E vorba, așadar, de-o apropiere reciprocă a concretului de limbaj și a limbajului de concret, ultimul vîdînd o existență proprie aptă a echivala concretul. Nu numai concretul creează expresia, ci și expresia creează concretul, în planul său intrinsec, ca o rezonanță a Logosului primordial, atoatezămislitor. În acest sens “tot ce este viu,, e re-creat, re-scris grație verbului poetic ce poartă în marsupiul său, ca o mirabilă potențialitate, o lume pe care o actualizează pe măsura derulării sale. Astfel că autoarea întreține cu “tot ce este viu,, raporturi mediate de aventura cuvîntului. “Viața,, ca atare nu figurează în nomenclatorul d-sale, ci doar formulele transfigurate ale acesteia, investite cu dramatismul transfigurării care e însăși definiția vocației.

O primă formulă e cea pe care am putea-o lega de nivelul infrarealului. Dezamăgită, respinsă, rînită, ființa auctorială coboară în subterana realului (incluzînd acesta și funcția rațională) ca într-un adăpost unde germinațiile subconștientului se bucură de cel mai propice

Angela Furtună, *Il văd pe Dumnezeu și nu mor*, Editura Axxa, 2005, 194 pag., preț neprecizat

Gheorghe Grigurcu

SEMN DE CARTE

Dansul demonizat al materiei

mediu, unde scînteierile dicteului automat joacă rolul unor revelații. Suprarealismul reprezintă o rețetă de supraviețuire, de (in)adaptare, de mîntuire în răspăr: “păbind, strălucirea ei creștea. cerul se strîngea în jurul buricului ei/ bunica nu știa să fie bătrînă. o luam la palme ca pe o bucată de plastilină și/ făceam din ea figurine. o spălam și o ștergeam de praf. avea țigete lungi din/ care ieșea un fum alb. avea degete lungi cu care îmi despica părul în şuvițe. avea ochi adînci în care mă lăsa să mă scufund. împleteam în patru/ pănușile fragede de porumb și îi înveleam oasele. estul i se scurgea prin tibii ca o mîdvă. (...) Dumnezeu îi urca pe bărbați pe umerii bunicăi și apoi îi lăsa să alunece în/ pîntecele ei. eroii se lasă mîncăți de hagiografi. într-o castitate mult mai/ subtilă, bunica vomita. lacurile se strîngeau în jurul peștilor, cerul în jurul buricului ei,, Într-un astfel de registru poeta mizează pe o frenezie a materializării, pe un imaginar inflammat, sieși suficient. Nimic nu iese în afara acestei sfere implozive, a acestei magme ce se autoconșază. Solemnitatea decadelor absurde, dar, printr-o mișcare circulară, absurdul se solemnizează. Transcendența e implicită ca-n orice damnare. Spre-a sugera o organicitate, Angela Furtună își recapitulează momentele-cheie ale biografiei prin prisma informului ce se scurge dureros ca o rășină din trunchiul unui brad lovit. Iată o copilărie bîntuită de fantasmă rele *avant la lettre*, prefigurînd o existență sub egida spaimei fără scăpare: “dumnezeu este vocea aceea mică de care se agață frica. femeile, ca niște/ pîlcuri de sălcii, se aplecau fluide deasupra unor menhire unde locuia/ magia estului.(...) estul era o încăpere funerară plină de/ cîntece războinice./ morții sînt otgoanele prin care dumnezeu ne leagă de mal./ la ce bun să ne tot îndepărtăm?/ datorita omului este să-și aștepte nașterea. ca pe o poiană furată./ dar ei furau visul de la gura copilului meu, înjărcîndu-i mintea”. Idila e visceralizată, transpusă în analiză suprarealistă. Abandonată fiind amestecului de tandreți și crispări, de porniri extatice și spasme ale dezolării, de așteptări și căderi, devine un enigmatic simbol al Destinului: „atelier de corpuri muzicale. alunecări în simboluri tantrice superflue. patricia îl întîlnse pe pablo la lăptăria lui enache./ își numărău coastele./ ea îi întorcea privirea pe toate părțile și îi cînta muzică de jazz./ un gifit cald./ un gifit rece. o picătură de apă pe vârful unghiei./ o picătură de salivă pe vârful limbii./ o picătură de staniu pe mamelon. (...) un abur se ridica dintr-o dată asupra unor ființe, absorbîndu-le într-o casă magică. miezul unor simboluri. leagăn. o rețea de izvoare/ care desenau rotunjimi/ în jurul unui punct”. Natural, într-o

pivniță lumina e redusă. Tablourile se întunecă progresiv, se umplu de ceața impenetrabilă a timpului revolut, de frisonul primejdiei, de fantomatice apariții. Extincția se generalizează: „mă întrebasese părintele meu, acum vreo două decenii: oare știi cît îți va fi de/ greu să te desparți de toate astea?/ între timp am tot căutat o adresă./ străzile și orașele erau prea întunecate. casele prea adînci./ puțuri de petrol ce pot lua foc în orice clipă./ porțile nu se deschideau, iar ferestrele scintilau ca niște ecrane pe care/ răsare, voioasă în noaptea de halloween./ moartea”. Nu mai puțin, în mediul subteranei ies la iveală instinctele. Terificul purcede atît de sus, dintr-o instanță misterioasă (care ar putea fi vidul metafizic al absurdului), cît și din lăuntru ființei cuprinsă de angoasă, debusolate. Îngrozite de sine. Așa încît cruzimea e la ordinea zilei: „peștele se apropia și o mușca de deget. zaira il apuca/ fulgerător și îl sălta la suprafață. iute înșfăca un cuțit mare și, dintr-o/ singură creștătură, rețea în aer capul peștelui. încă zbatîndu-se, corpul/ ateriza într-o oală uriașă peste celelalte corpuri de pești. pentru a se încălzi./ femeia își vîra mîna în gura calului negru”. Infrarealul: o infemalizare a cotidianului, o scufundare în groază a banalului.

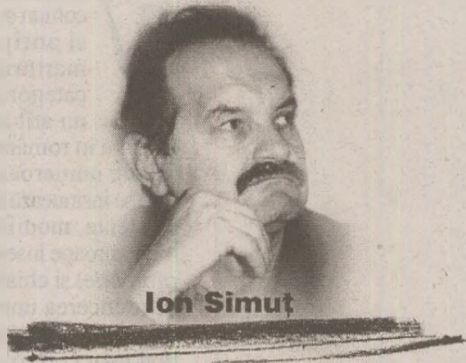
Dar Angela Furtună nu pregetă a trece de la infrareal la suprareal. Suspectată, hărțuită, rejectată, ipostaza rațională caută a contrablansa talgerul spontan-sumbru, atroce. Se ivesc „filosofeme” lejere, cu alură ocazională, deși sînt, poate, îndelung ruminat: „lagăre și pacienți ai unei minuni. disecție. o nevroză cînstită învinge/ șarlatania unei halucinații religioase. dar îl adoptă pe dumnezeu ca/ principiu activ”. Sau: „pacienții unei minuni sînt oameni cu putere mare de reflexie”. Sau: „identitatea este o coajă de nucă. puțini reușesc să o desfacă, și atunci, întăritați, o sfărîmă cu talpa”. Conceptele nu sînt toși complet eliberate de fascinația absconsului. O altă manieră în care poeta înțelege a se exprima „pozitiv” este ornamentul, ostentativ, decorativismul. În mod surprinzător, decepția moral-formală a deșirării exasperate se încunună cu o imagistică prețioasă, suprarealismul trecînd în barochism. Să fie o ambițioasă experiență formală sau o cochetărie feminină ce urmărește a-și lua revanșa față de bărbații care „ajunseseră nevrotici. capricioși. psihopatici”, identificîndu-se exclusiv „cu proiecțiile ideologiilor de conjunctură”? Un antimisoginism? Oricum, somptuoasele imagini aduc o notă de solaritate, reflexul unei evadări din umbra colcăitoare de vermină a subteranei: „era o dimineață de martie/ cînd mîna mea ținea mîna mamei/ într-un cearceaf plin cu perle de singe aureus/ și amîndouă strîngeam o luminare/ ca pe o funie de lumină/ luînd forma obiectelor din jur”. Ori: „fiecare cuvînt este locul geometric/ de unde desprinderea de culpabilitate/ izbucnește cu intensitate maximă/ la fel ca o tăietură adîncă în burta unui manechin”. Ori: „pianistul cîntă cu degetele învelite în ciment/ și scotocește după notele ce cresc între coapsele de insectă/ ale unei femei descrescătoare allegro./ nu mai vezi decît cîmpul roșu al unor idei derealiste/ pe care conștiința de a nu încăpea în ochii larvei/ îți încrucșează una cîte una membrele falangelor seale alveole”. Senzualitatea corespondențelor se cumpănește cu saltul în vid al ființei...

Vedem în producția pe deplin matură a Angelei Furtună una din creațiile de seamă ale poeziei române de azi.

istorie literară

Ion Simuț

Un avangardist misterios

Victor Valeriu Martinescu (1910-1994), din rândul avangardiștilor interbelici, nu este un scriitor foarte cunoscut, dar nici nu cred că este cazul să fie un scriitor foarte cunoscut. El face parte dintre scriitorii marginali revoltați, inconfirmați, cu ascendent în futurism, al căror program este mai degrabă anarhismul decât libertatea. Marginalitatea le explică într-o anumită măsură violența nemulțumirii împotriva literaturii „oficiale”, adică a literaturii acceptate și comentate de critică, dar marginalitatea este în același timp o condiție asumată, singura capabilă să le atribuie un statut care să le justifice comportamentul insurecțional. Activitatea literară a lui Victor Valeriu Martinescu nu este nici pe jumătate cunoscută față de declarațiile autorului, care afirmă că a publicat, de pildă, placheta de versuri *7 fâțe pergamute* în numai șapte exemplare și că volumul ar fi fost expus în 1934 în vitrina Editurii Cartea Românească, dar nimeni nu a mai văzut ulterior vreun exemplar din această carte și nici autorul nu a păstrat în vreun fel textul poemelor. Astfel că, în 1995, când Ion Pop alcătuiește singura antologie existentă din poezia lui VVM (cum îi va plăcea autorului să semneze, punând inițialele într-un triunghi), criticul este silit să recunoască faptul că nu a descoperit nici un exemplar, nici în vreo bibliotecă publică și nici scriitorul nu i-a putut pune la îndemână vreunul. Astfel încât nu știm în ce măsură o parte din lista aparițiilor editoriale ale poetului nu e o mistificare. Specialiștii în avangarda românească și antologatorii domeniului (Ion Pop, Sașa Pană, Marin Mincu, Gabriela Duda, Nicolae Bârna) îi cunosc lui VVM opera (adică unul sau două volume), încât nu ar fi adevărat să spun că scriitorul este un ignorat. Articolele din *Dicționarul scriitorilor români* (articol redactat de Ion Pop) și din *Dicționarul general al literaturii române* (articol redactat de Stănuța Crețu) sunt cât se poate de bine documentate, recunoscând petele albe din bibliografia de negăsit a autorului.

A fost unul dintre corespondenții lui VVM în ultimii săi ani. Mi-am câștigat simpatia scriitorului în 1990, când am publicat în revista „Familia”, nr. 10, cu ajutorul lui Virgil Ierunca, poemele disidente, apărute inițial sub pseudonimul „Haiduc” în revista pariziană „Caete de dor”, nr. 10 din 1956. Autorul mi-a încredințat apoi poemul amplu, în treisprezece secvențe, *România mea*, apărut prima dată în 1945, pe care l-am reeditat în revista orădeană „Aurora”, nr. 3 din 1994. Deținut politic în anii 1947-1952 și 1958-1964, unul dintre disidenții noștri demni de stimă, uitat apoi și publicând sporadic în anii '70-'80, a renăscut la bătrânețe, după 1989, deși mai avea puțin de trăit. Corespondența noastră din anii 1990-1994 a fost foarte bogată. VVM a adăugat de fiecare dată poeme mai vechi sau mai noi, în manuscris. Punctul de vârf al încrederii lui VVM s-a manifestat în octombrie 1994, când mi-a trimis un colet, în care era un exemplar neadnotat din romanul *Cocktail*, versiunea din 1943 (un fel de exemplar-

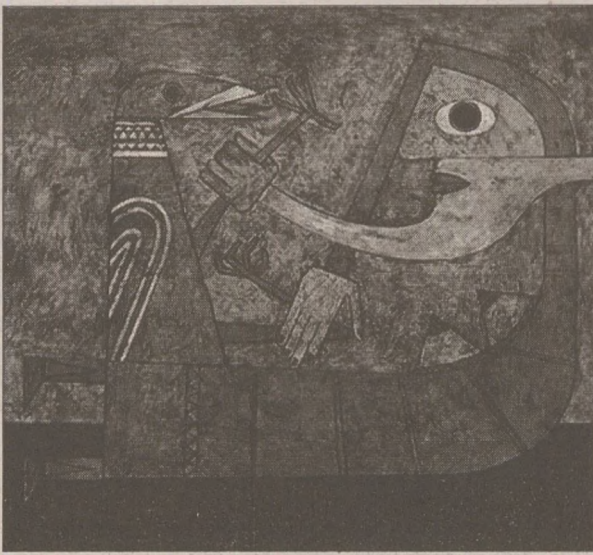
martor), și un al doilea exemplar cu numeroase adaosuri, în vederea unei ediții integrale, considerându-mă legatarul autorului pentru o eventuală publicare viitoare. La solicitarea mea, pentru a elucida problema aparițiilor editoriale reale și a risipi îndoielile în privința aparițiilor inventate, ce au devenit farse de istorie literară, VVM mi-a trimis următoarea listă, dactilografiată pe o filă învechită:

PROZĂ: 1. *Cocktail*, ediție 1933, epuizată prin tiraj confidențial; *Cocktail*, ediție 1942, epuizată prin confiscare; 2. *Eu și victor valeriu martinescu*, ediție dactilografiată 1945, epuizată prin subtilizare; 3. *Cartea duioșilor*, ediție manuscris, epuizată prin subtilizare; 4. *Psihchimie*, ediție dactilografiată 1946, epuizată prin subtilizare; 5. *Lupta pentru existență și nonexistență*, ediție dactilografiată 1947, epuizată prin subtilizare. [Nici una din aceste cărți nu există! — n. n.]

POEME: 1. *Cele dintâi știri despre victor valeriu martinescu*, ediție 1933, epuizată prin tiraj confidențial; *Cele dintâi știri despre victor valeriu martinescu*, ediție 1943, epuizată prin confiscare; 2. *Am un pătrar de veac*, ediție 1935, epuizată prin tiraj confidențial; 3. *Astăzi v. v. m. la 33 de ani*, ediție 1943, epuizată prin tiraj confidențial; 4. *România mea*, ediții: 1945, 1946, 1947, epuizate prin vânzare.

VOR APARE: 1. *Ultimele știri despre victor valeriu martinescu*; 2. *Epilog* (Aceste cărți nu vor apărea, în mod absolut sigur, decât peste 33 de ani, deoarece autorul, pînă în prezent, s-a gândit numai la titluri).

Mi-era clar că această listă nu era nici ea redactată în 1994, ci cândva prin anii '50 și sunt argumente vizibile: hârtia îngălbenită și textul dactilo învechit; scrierea cu „i” din ultimele fraze datează indubitabil din acei ani '50. Autorul preconiza să adauge aceste informații la o nouă ediție a romanului *Cocktail*, unde, în versiunea din

1943 (singura atestată tipografic), exista o altă listă bibliografică: acolo erau date ca apărute cu certitudine numai volumul de poezii *Cele dintâi știri despre victor valeriu martinescu* și romanul *Cocktail*, într-o versiune restrânsă de 200 de pagini, față de cele exact 500, câte are ediția din 1943. Despre ambele volume se spune că aveau un tiraj de 31 de exemplare, epuizat, iar multiplicarea a fost realizată la „Gestetner”, dar nu ni se spune în ce ani ar fi apărut. Ediția din 1943 a romanului poartă în final mențiunea: „Tipărită la Tipografia «IMPRIMERIA» S. A. R. Str. Matei Millo, 3, BUCUREȘTI”, iar pe pagina de titlu are inscripția: „editura ziarului «LUCEAFĂRUL» - str. Doamnei, 3/ copyright by victor valeriu martinescu”.

Autorul nu s-a putut debarasa nici în ultimii săi de mistificarea de tip avangardist a propriei activități literare. În orice caz, fișa bibliografică de mai sus, mai credibilă decât altele, diferă mult de listele date de Ion Pop sau de Stănuța Crețu în cele două dicționare.

De romanul *Cocktail* sunt sigur că a apărut, pentru că îl am în mână în două exemplare. Anul de apariție nu e menționat nicăieri, dar poate fi 1943, atât conform mărturisirii autorului, cât și după un singur ecou publicistic din 1943, în revista „Dacia rediviva”. Pe copertă, figurează în locul oricărei datări sau localizări mențiunea: „MARTIE, SECOLUL DOUĂZECI”. Pe exemplarul cu adaosuri, pe care VVM mi l-a trimis în vederea unei reeditări, a înlocuit „martie” cu „septembrie”, luna de naștere a scriitorului. Tot pentru a lega mai mult cartea de autor, VVM a adăugat în finalul versiunii revizuite pe care mi-a trimis-o în 1994, cu o lună și jumătate înainte de a muri, o tăietură dintr-un ziar sau o revistă postdecembristă, unde este caracterizată Zodia Fecioarei.

Versiunile din 1933 și 1942 ale romanului, declarate de autor, nu pot fi atestate în nici un fel. Rămân deocamdată simple presupuneri sau apariții ipotetice. *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*, apărut la Editura Academiei în 2004, serios documentat, nu înregistrează în nici un fel romanul *Cocktail*, probabil pentru că nu este de găsit în bibliotecile publice.

Victor Valeriu Martinescu rămâne pentru posteritate ca un avangardist misterios, un stângist capabil de disidență reală, soldată cu ani grei de detenție. Automistificarea operei e o farsă nevinovată. Oricum, a disprețuit critica și istoria literară, ca toți avangardiștii. Încercarea de a-i reconstitui astăzi bibliografia presupune să ne asumăm riscul de a deveni victimele ironiei lui. Din această capcană întinsă posterității nu poți ieși decât umilit, în postura de cercetător care își respectă meseria, pentru a reconstitui sinuozițările unui destin dramatic. VVM, deși un scriitor minor în fond, hazardat într-un limbaj sfidător, obositor prin provocările neîncetate și negativismul violent, merită sacrificiul de orgoliu al oricărui istoric literar. Deși ironizată necruțător, posteritatea îi poate fi, totuși, recunoscătoare. ■

— numai ca vîștea de om !) și mă credeai deștept și romancier profund, cel puțin tot atât de puțin ca și pe cel mai înzedit romancier profesionalist de analiză introspectivă, mădăvălii cu precizie la stilul abstract și la expresia de... spumăasă absență.

Deci, răspunsul meu nu se va produce și nici traducerea dialogului. Las publicul cititor mădă liberă, să se descurce cum îi va lăsa capul și-l va lăsa înțea. Să facă fiecare ce poate și cum poate...

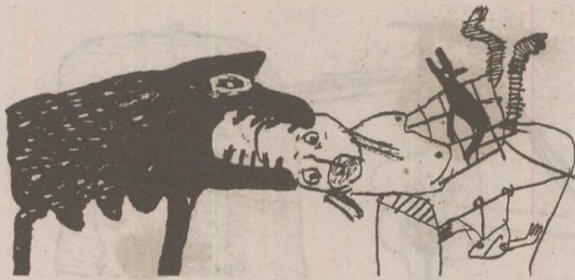
Mie personal îmi place scandalul, însă edificul meu nu-l place beclucul. E o simplă nuanță de diferențiere intelectuală...

Răspundîți preluatului
„COCKTAIL”
cea mai corectă și a secolului

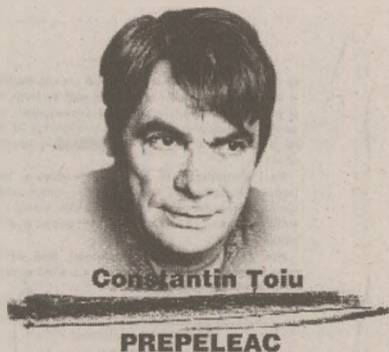
Dumneavoi căte Dumneavoi (veritabilul erol de învîlțat și apăsător!) : Relese că, sub același ocupat, se trăgăm situațiile și pozițiile, ne cuplăm

1) în limbajul lui se agroriat al preluatului meu public cititor al scrierii de față se traduce cu: „ceată apărea rădă de hîmă malacru și cu drepturi suverane la „publucul” și completă lăstucare de sau, silogastro-soci.

2) Să se teas pînăși dămăli, criticii polemiză și recenzentii penitelenți că nu le dau pe lăză „instrucție intelectuală” ca să se unși cultiva și arme de luptă împotriva mea și a scrierii mele.

actualitatea

Constantin Toiu

PREPELEAC

Scrisori întârziate

↑ ntâi scrisoarea trimisă de Ion Negoitescu din Köln lui Karin, la 10 mai 1980, — expediată deci din Köln, soției mele, Karin, pe data de 10 mai 1980, — nu înțeleg unde mă aflam eu și cum de știa Nego că nu eram acasă și mai ales cum de știa el. E un mister pe care nu mi-l pot lămuri... Cert e că nu mă aflam acasă; și Nego, care știe totul, știa, - altfel ar fi scris pe numele meu...

Iată scrisoarea, ajunsă la destinație după un mare ocol și pe care o încredințez tiparului ca pe un document:

“Köln, 10 mai 1980.

Dragă Karin, e aici o poveste întreagă, din care reiese că scrisorile mele nu prea ajung la destinație.

Scrisesem mai de mult și Uii (*de la Ua, soția sa*), și lui Doinaș să-mi trimită adresa voastră nouă, dar n-am primit la asta răspuns.

Te rog fă tu o verificare și pentru cele ce urmează: i-am scris lui Doinaș de la Paris, încă înainte de a pleca în America, să-mi trimită pe adresa lui Paul Miron un dicționar, ca să-l am când sosesc în Germania, dar nimic - înseamnă că n-a primit epistola mea.

I-am scris apoi, de aici, lui Doinaș, că i-am trimis *Faust*, așa cum a cerut el — trebuia să-l primească acum aproape o lună, dar Doinaș nu mi-a răspuns, nici că da, nici că ba, — ceea ce înseamnă că n-a primit scrisoarea mea (și i-am scris să vorbească la Uniune pentru viza mea, dar nici la asta nu mi-a răspuns).

În altă scrisoare, i-am scris că i-am cumpărat de la Bonn, unde m-am dus special să caut *Faust und die Welt* de Dorothea Lohmeyer, dar nici la scrisoarea asta nu mi-a răspuns.

I-am scris Uii (ea se plânge mereu că nu-i scriu, dar i-am trimis de aici 24 de epistole), în diferite rânduri: 1) ca să-mi scrie Marian cum e cu noul său post; 2) să-i spună lui Doinaș să vorbească la Uniune; 3) să-l întrebe dacă a primit *Faust*; 4) să-i spună că i-am cumpărat Lohmeyer la Bonn; 5) că nu știu exact care e situația mea aici și când viu la București; 6) că situația mea s-a aranjat și poate voi veni la sfârșitul lui iunie, în vacanță, dacă am viză, și-o să-i comunic când și pe ce rută să-mi trimită biletul de tren.

La toate acestea, răspândite pe diferite scrisori, n-am primit răspuns, deși am repetat lucrurile acestea cu insistență, uneori chiar în trei ocazii diferite.

Ieri am mai dat cuiva, pentru Doinaș, cartea lui Lohmeyer și eseul lui Max Scheler despre *Tragic*.

Am evitat poșta, ca să nu se piardă cărțile, căci eu le-am cumpărat cu bani ce i-am tras de la gură, și numai fiindcă are mare nevoie de ele, *Faustul* m-a costat 28 de mărci, iar celelalte două, 23 de mărci, ceea ce e mult sau puțin după cum ai sau n-ai bani!

În orice caz, Doinaș, din inițiativa lui, nu-mi scrie!

Sau o pomesc spre librării, că e mare Köln-ul, are 1 milion de locuitori, poate tot atâtea prăvălii sau cărciumi, răspândite, doar sexișopurile aproape toate strânse pe Habsburger Ring și pe Hohenzolern Ring, care arată ca pe la Scala în București, însă nu e frumos decât rareori, când bănuiești ce a fost înainte de distrugere, poate unele străzi «vechi», că numai o casă din 100 e adevărat veche, în Altstadt, lângă lotul Rin.

Strada mea e foarte lungă, aproape 500 de numere, la capătul ei începe minunata pădure care se îndreaptă spre Bonn, acolo e un parc superb, de vreo 10 ori cât Herăstrăul, cu lac, rațe, lebede, tineri despletii care bat mingea, domni în trening care aleargă pe alei — modă americană, așa erau în mall la Washington, unii chiar senatori! — bicicliști, înghețată, bere Kölsch; e adevărat că spre seară tineretul (până pe la 40 de ani) bărbos aleargă pe patine cu roate pe Hohenstrasse lângă Dom printre magazinele feerice care s-au închis la ora 6, iar sâmbăta și duminica nu poți să cumperi decât în gară, unde mai «fug» și eu după pâine, când uit...

Vă sărută
nego nego nego...

Urmează Eternitatea marelui critic, ca și a lui Karin.

De acolo însă, nu se mai primește nici un răspuns, oricât de urgent și de necesar ar fi...

Nu mai rămâne decât amintirea. Ce capătă, cu timpul, alte și alte răspunsuri și alte dimensiuni...

Nu știu dacă exprim un sentiment comun și tipic sau doar preferințe și antipatii personale, dar mărturisesc că fac parte din categoria celor pe care îi irită nu atât anglicismele pătrunse ca atare în română, oricât de neadaptate sau de numeroase ar fi ele, cât acelea care se insinuează în obiceiurile lingvistice existente, modificându-le prin calc, în mod aproape insesizabil, sensul (*a aplica, promoție*) și chiar ortografia (*comfort*). Introducerea unei forme noi, oricât de șocante, e un proces mai conștient și mai ușor controlabil decât calchierea.

Desigur că dicționarele sînt incomplete și doar parțial credibile, absența din ele a unui cuvînt sau a unui sens neînsemnînd obligatoriu că acestea chiar nu există în limbă. În cazul substantivului *dedicație*, DEX-ul înregistrează doar un sens - “text scris pentru cineva pe o carte, pe un album etc. în semn de omagiu sau de afecțiune”. În prima fază a împrumutului (în secolul al XIX-lea), apăruseră desigur și alte sensuri ale cuvîntului, dintre care în româna standard s-a impus pînă la urmă doar cel consemnat de dicționar. Verbul *a (se) dedica* are în DEX două sensuri - (1) “a închina (cuiva) o operă proprie, în semn de omagiu sau de afecțiune; a hărăzi” și (2) “a (se) consacra unei idei, unei activități sau unei îndeletniciri”. E înregistrat în dicționar și adjectivul de proveniență participială *dedicat* (“Despre oameni) Care se consacră unei îndeletniciri”, fără a se preciza dacă acesta poate fi folosit singur sau doar cu un complement care să indice ținta consacării; în uzul cult, este totuși exclusă folosirea fără un complement în cazul dativ (*dedicat cercetării, dedicat păcii* etc.). Pentru întreaga familie lexicală se indică în dicționarele noastre o dublă etimologie: latina (model pentru formă: *dedicatio, dedicare*) și franceza (sursa sensurilor moderne: *dedication, dédier*); pentru cuvîntul *dedicație*, apare ca sursă suplimentară și italiana (*dedicazione*).

Evident, în momentul intrării în română a cuvintelor de mai sus, engleza nu a jucat nici un rol în adaptarea lor semantică. În prezent, multe din utilizările lor sînt însă copiate după cele din engleză, adesea prin traduceri grăbite de mesaje tehnice sau publicitare. În engleză există, desigur, continuatori ai aceluiași latinisme: verbul *to dedicate*, adjectivul *dedicated*, substantivul *dedication*. Verbul are sensurile de bază similare celor din română, dar cunoaște și folosiri speciale; adjectivul, mai ales, are în engleză curente utilizări fără complement, atît cu sensul apreciativ “devotat unui ideal; pasionat”, cît și cu acela, mai tehnic, de “specializat pentru o anume destinație”.

Nu e deci surprinzător că găsim și în româna actuală (în marea cantitate de texte informative și publicitare din Internet) utilizări ale lui *dedicat* ca adjectiv cu sens de apreciere “angajăm croitori, croitorese talentați și *dedicați*. Experiența nu contează” (anunțul.biz), “Ești o *persoană dedicată*, cu inițiativă și idei?” (aser.ro). Mai numeroase sînt utilizările în limbajul tehnic al informaticii, cu sensul “specializat” - „Instalarea unui server *dedicat* durează între 5 și 10 zile de la data primirii

comenzii” (pcharweb.com); “Windows Vista are deja viruși *dedicați*” (sofpedia.com); în ultimul caz, se poate imagina și o lectură ambiguă și personificatoare a formulei). Folosirea absolută se răspîndește: “ei vor avea și un site *dedicat* la TVR 2, care va completa platforma de exprimare și interactivitatea oferită de acest post” (tvr.ro). Uneori noile utilizări sînt cel puțin însoțite de explicația și ghilimelele de rigoare: “Cele mai mari șanse le au însă cei care se angajează într-un domeniu ce are legătură cu studiile pe care le fac. În statele dezvoltate, ei sunt denumiți studenți «*dedicați*»” (sub titlul: “Studenții «*dedicați*» au cele mai multe șanse de angajare”, în *Săptămîna Financiară*, 55, 2006).

În folosirea adjectivului *dedicat* apar și alte ciudățenii: construcția nu cu dativul, ci cu prepoziția *pentru*: “să fie *dedicat pentru* a rămîne în țară să slujească” (sourcelight.ro) și mai ales cu prepoziția *la*: “Secretarul General al

Rodica Zafiu

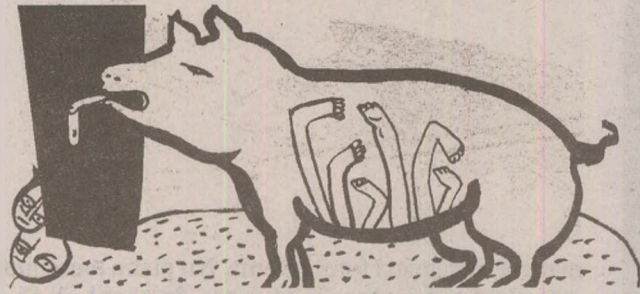
PĂCATELE LIMBII

Dedicat

Națiunilor Unite, Kofi Annan, a spus că, «Sri Lanka a pierdut un politician mult-respectat care a fost *dedicat la pace și unitate națională*» (Wikipedia). În paranteză fie zis, traducerea proastă - pe un *site* altfel remarcabil de îngrijit - se constată și în folosirea aberantă a punctuației, preluate tot din engleză (virgulă înainte de textul citat) și în derivatul involuntar comic de la începutul articolului din care am citat: “Lakshman Kadirgamar (12 aprilie 1932 — 13 august 2005) a fost un politician *Sri Lankan*”.

Nu e de mirare că întărirea sensurilor și a utilizărilor absolute ale lui *dedicat* favorizează și lărgirea semantică a substantivului *dedicație*, mai ales în scrisul celor care trăiesc în mediu anglofon: “Să ne amintim că minți strălucite, exponenți ai Neamului, muncind *cu mare dedicație* științifică, au fost frustrați de cea mai înaltă încununare a valorii” (clipa.com).

Spre deosebire de cuvintele vechi, multe neologisme se specializaseră în română pentru denumirea unor concepte mai restrînse, ceea ce le făcea utilizarea mai puțin pronotivă, dar mai precisă. Înmulțirea prin calchiere a sensurilor unor termeni culți le anulează acestora unul dintre avantajele fundamentale.

istorie literară

Un jurnal sentimental și politic

Cine ar fi bănuț că Pericle Martinescu, omul de o șchioapă, cum se definește el însuși, de o cultură întinsă și având un spirit rafinat, ca mai toți scriitorii „tinerei generații” de la 1927, căreia îi aparținea, scriitorul, istoricul literar și traducătorul neobosit, mai mult sobru decât surzător, așa cum l-am cunoscut eu prin anii '50, a fost în tinerețe un mare romantic, un insatiabil închinător al lui Eros și, din când în când, al lui Bachus. Fire prin excelență boemă, ca licențiat în Litere și Filosofie, nu-i plăcuse activitatea de profesor secundar, preferând funcționariatul, destui ani lucrând la Biblioteca Municipiului București. Și nu i-am fi putut descifra temperamentul pasional, structura lui sufletească pe de-a-ntregul nici din excelentele copioase fragmente de jurnal (*7 ani cât 70* și *Jurnal intermitent*), publicate după 1989, și constituind părți din jurnalul ținut aproape 40 de ani (1935-1984), unul dintre cele mai longevive din literatura română, ca și autorul care a murit la venerabila vârstă de 95 de ani. Acum luăm cunoștință de însemnările lui din tinerețe, cuprinse și ele în două volume dense, primul intitulat *Vulcanul iubirii* și al doilea, *Uraganul istoriei*. Anul 1940. Amândouă titlurile sunt profund semnificative.

Pericle Martinescu era copilul unor țărani dobrogeni înstăriți (comuniștii le-au spus „moșieri”) și cunoscuse direct viața și preocupările alor săi. Așa mic de statură cum era, apăsase coarnele plugului, dusese oile să pască și caii, în nopțile de vară, la iarbă. Țăranul acesta va dovedi o mare sensibilitate, i-aș spune lirică, atingând nu o dată accente patetice. Devenind mare iubitor de muzică, pentru el două concerte Enescu înseamnă „două seri de paradis”. Marele compozitor e „un Iisus al viorii”. În mansarda lui de boem, cultivă singurătatea, e un vizitor romantic, femeia fiind omniprezentă. El are plăcerea de a hoinări prin parcuri, „prin orgia de frunze uscate”, să se așeze cu iubita pe o bancă sub o salcie pletoasă pe malul lacului. Iubirea înseamnă pentru el poezie, fericirea absolută, uneori obsesie, ca în cazul relației de lungă durată cu enigmatică și contradictoria L. Romantical nu se dezice, îi trimite sute de scrisori, o divinizează, dar ajunge și s-o deteste, evoluția impetuosului sentiment fiind una în zig-zag prin frecvențele despărțiri „definitive”, urmate mereu de tandrele împăcări. Oscilația se datora și faptului că L. era lesbiană. El continuă să o iubească, dar apar și iubiri paralele, unele dintre ele nu mai puțin pline de poezie, „aventuri lirice”, care fac parte din universul său de „homo aestheticus”. Tânărul Pericle Martinescu era un seducător, deși se considera timid. În fapt, senzualul pentru care dragostea, o recunoaște singur, era un drog, ni se relevă în cele mai dese cazuri ca Don Juan și în altele, ca Don Quijote. În această postură îl aflăm în strania relație cu L.

„Vulcanul iubirii” mai lasă totuși loc și altor pasiuni. În primul rând, aceea a lecturii (e aproape mereu în bibliotecă și nu numai ca funcționar) și a scrisului. Jurnalul are pentru el rolul „de confesor, de frate, de prieten, căruia îi împărtășește cu sinceritate bucuriile și tristețile lui și se ușurează”. Uneori îi apare de „un romanticism

anacronic”, alteori, descoperă în filele lui „dosare de viață”, „foi de temperatură”. Mai mult, faptele evocate „capătă o anumită coloratură epică, devin interesante, pitorești”. El era deci conștient de valoarea literară a jurnalului. Meditând asupra lui, meditează în același timp și asupra scrisului, care pentru el are „un efect terapeutic”. În afara romanului de debut *Adolescenții de la Brașov*, mai proiecta și altele (nerealizate). Boemul, care ocupa și el un loc în „corabia cu ratați” (cum se autodefinise cam pe nedrept „generația”), pare să alunge în anumite momente femeia substituind-o cu scrisul. „Numai munca la masa de scris mă poate salva”. Și conchidea categoric, dar nu fără a se contrazice: „Fiindcă prin femeie mă apropiu de neant, prin muncă înving neantul”.

Pagini remarcabile de literatură identificăm în relatarea excursiei în Grecia. Ele vor fi reluate mai târziu în volumul *Excursie în Ciclade*. Jurnalul însuși e un roman indirect, autenticist, conținând numeroase pagini de analiză, chiar dacă uneori, cum recunoaște el însuși, „taie firul în patru”.

Pericle Martinescu se învârtea nu numai în cercul frumoașelor, dar și în lumea literară. Cu destui confrăți se duce la chefuri (cunoștea, mărturisește el, mai toate cârciumele din București), însă frecventează când și când cenaclul „Sburătorul”, „unde anecdota și bârfa se bucurau de mare trecere”, ca la „Junimea”, adaug eu, după cum se știe. O dată are o lungă convorbire la cafenea Corso cu însuși E. Lovinescu. Portretul criticului se găsește la polul opus aceluia minimalizant ce i-l schițează Petre Comarnescu: „Domnul Lovinescu e un om cu suflet mare, nobil, cu toate că e vanitos și cam lăudăros, ca orice literat, conștient de valoarea lui. E sensibil, bonom, afectuos, onest, blajin”. Dintre prietenii lui Pericle Martinescu făceau parte Anton Holban, pe care-l socotea ca pe un frate, Eugen Ionescu, Edgar Papu, „cel mai simpatic dintre toți”. La 17 mai 1940, consemnează moartea lui Nae Ionescu. Descrie înmormântarea cu lume foarte multă, sicriul fiind purtat de zece bărbați în frunte cu Mircea Eliade, care îi fusese discipol apropiat și asistent la catedră.

Ca mai toți scriitorii epocii, de formație literară franceză, diaristul intră în corespondență cu Henri de Monthéland, care îi trimite cărți cu dedicație. Era în mare admirație pentru Malraux, caracterizat ca „o inteligență fascinantă, poate cel mai pătrunzător spirit care există de la 1920 încoace”.

În volumul următor, *Uraganul istoriei*, cu mici excepții, jurnalul se transformă într-unul politic. Evenimentele sumbre care anunțau războiul sunt urmărite aproape zi de zi. Diaristul înregistrează revoltat ocuparea Cehoslovaciei de către Hitler în 1938, invadarea Poloniei la 1 septembrie 1939 (când începe de fapt al Doilea Război Mondial), înfrângerea ei însemnând victoria nazismului, care se apropie de noi, „ceea ce face ca populația evreiască în special să fie îngrozită de această perspectivă”. Hitler e văzut ca „un adevărat nebun, mânat orbește înainte de o fatalitate apocaliptică”. Pericle Martinescu prevede, ca puțini alții în acel moment, că odiosul Führer va duce lumea în prăpastie. De asemeni, e convins de prăbușirea Axei (inițial, Germania, Italia, Japonia): „Un sistem clădit pe brutalitate și tiranie nu poate să dureze”.

Ca unul care se formase ca intelectual sub influența mult benefică a culturii franceze, diaristul e îndurerat la 21 mai 1940 de înfrângerea iminentă a Franței de către Hitler. Catastrofa o resimte ca pe una personală. „Dacă Franța moare, unul din cei doi sori la lumina cărora a înflorit și s-a dezvoltat existența mea, s-a stins”. „Drama Franței e a umanității întregi”. Pericle Martinescu face acum elogiul libertății amenințate; „Fără libertate e tot una cu a nu fi”.

Când ne este răpită Basarabia în vara aceluiași an 1940, „un an rău în toate privințele”, diaristul e atât de îndurerat, încât „parcă ni se amputează un braț”. La fel, când este „cedat” nordul Ardealului. El e revoltat (și nu numai el) de reacția pasivă a guvernatorilor români, care au acceptat condițiile „arbitrajului” (de la Viena). „Nu trebuia să fim concilianți, să nu admitem niciun compromis teritorial, nu trebuia discutat nimic. Război!” Și cred că avea dreptate. Lui Hitler nu i-ar fi convenit un conflict româno-maghiar, ce i-ar fi amenințat bogatele surse de petrol din România, prezervate pentru continuarea războiului. El voia liniște (interesată) în această zonă și poate că ar fi fost mai receptiv la cauza și drepturile românilor.

Încă înainte de 1940, țara se confrunta cu fenomenul, mai curând, agresiunea legionară. Membrii Gărzii de Fier îl asasinaseră pe primul ministru I. G. Duca (1933) și pe primul ministru Armand Călinescu (1939). Ajunși la putere după abdicarea lui Carol al II-lea, la 6 septembrie 1940, ei extind pe o scară și mai largă actele de terorism, crimele odioase, precum uciderea oamenilor politici din „vechiul regim”, arestați la Jilava, a lui N. Iorga și V. Madgearu. „Legionarii împușcă pe toate cărările”, observă Pericle Martinescu. Peste tot sunt arborate imense drapele verzi. „N-ar fi exclus ca tricolorul de până acum să fie înlocuit cu un drapel verde”. Antilegionar, diaristul denunță fanatismul orb și cultul violenței, distrugerea valorii ideilor, limitarea drastică a libertății pe care le instaurează oamenii lui Horia Sima. Sunt puși pe jafuri și pe căpătuială, dispunând de viața și avutul oamenilor „fie că sunt evrei sau români”.

Această parte a Jurnalului mi se înfățișează ca un imens și permanent strigăt de durere și revoltă, nu fără speranța că aliații vor câștiga războiul și că soarta noastră se va schimba. Lirismul predominant erotic din volumul *Vulcanul iubirii* e acum unul patriotic-patetic, amintind intrucâtva din avântul și ardoarea lui Alecu Russo din *Cântarea României*. Romanticismul de altădată, care nu dispăre cu totul, boemul, admiratorul neobosit al frumuseții feminine, trăind uneori la limita sărăciei, mânca pe datorie la birt, bucurându-se însă de libertate, ni se dezvăluie acum ca un luptător tocmai pentru acest bun neprețuit al oamenilor, pe cale să se piardă și în apărarea țării sfărțecate în vara tragică a anului 1940. Volumul *Uraganul istoriei* seamănă foarte mult, ca tonalitate, cu *7 ani cât 77*, numai că obiectivul de atac nu-l reprezintă Stalin și comuniștii, ca acolo (încă nu ne „fericiseră”), ci frații lor, legionarii, și spiritul diabolic al lui Hitler, care aruncase Europa în foc și, pe cale de consecință, după înfrângerea lui din 1945, o bună parte a continentului în întuneric pentru multe decenii. Opera lui infernală aveau s-o desăvârșească Armata Roșie, regimentele ei de comisari bolșevici.

Ca în destule cazuri, mă gândesc, de exemplu, la Mircea Zăciu, *Jurnalul* rămâne scrierea fundamentală a lui Pericle Martinescu.

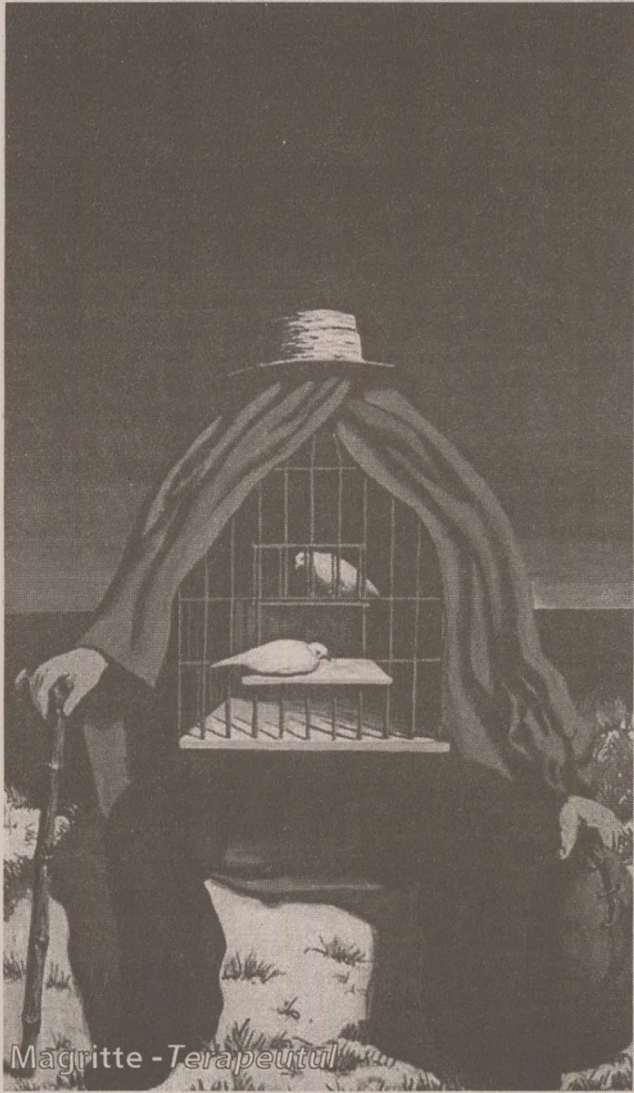
AI. SÂNDULESCU

Pericle Martinescu – *Confesiune patetică*, pagini de jurnal intim (1936-1939), ediție îngrijită de Ioan Popișteanu, Ex Ponto, Constanța, 2004, 398 p.

Pericle Martinescu, *Uraganul istoriei*, pagini de jurnal intim, anul 1940, ediție îngrijită de Ioan Popișteanu, Ex Ponto, Constanța, 2005, 256 p.

Magritte - Terapeutul

(Argument: Vladimir Vasiliu, psihiatru pensionar comunist, povestește, în anii nouăzeci, cum a întâlnit, prin 1953, pe prințul-poet Balduin de Sm):

.. Prințul, complet ruinat, își câștigase viața ca spălător de geamuri. A avut un accident de muncă: o bucată de sticlă i-a tăiat tendoanele. Acum e pensionar de boală, ceea ce-i îngăduie să se consacre poeziei. Între momentele de devoțiune la catedrala romano-catolică și plimbările solitare la Herăstrău traduce, din nemțește în franțuzește, poezie, numai poezie. Despre asta-i vorbește noului întâlnit; cât privește compunerile lui, e pudic. A publicat totuși în 1942 o plachetă, *Chair vacillante*, pe care o reneagă.

... Acum se întâlnesc, parcă din întâmplare, la șase dimineța, pe malul lacului, preferând porțiunea cea mai solitară, dinspre podul Băneasa. Balduin simte abisul ce-l desparte politicește de noul său amic; oricum nu-l interesează decât poezia, *donner un sens plus pur aux mots de la tribu*.

Vladimir nu preconiza nici el o poezie politică, angajată. O considera necesară, utilă, dar prefera să lase unor scribi o astfel de sarcină subalternă. Spiritul lui nobil se străduia către înălțimi. În ciuda gravitației ce-l trăgea jos. Era o pasăre grea, o găscă sălbatecă ce vrea să treacă un lanț de munți: se vedea efortul de-a lua înălțime, se auzea fâlfâitul aripilor: o vibrație profundă, ca a corzilor de contrabas. Multe împrejurări îi erau potrivnice. Era temător de multe, chinuit de trupul lui, plin de dureri trupesti (la vârsta lui tânără!), de poftes sexuale nesatisfăcute, ca un adolescent, de vise nesănătoase. Putința de-a dialoga cu Balduin era minunată. Fiecare înțelegea despre ce vorbește celălalt. Tânărul cel urât întâlnea o ființă ce-i spunea „da”, cu ochii. Aristocratul autentic, eliberat de povara nobleței prin mizerie și singurătate, se întâlnea cu un principe, numai al spiritului, cu el (asta-i era convingerea). Celălalt îl privea, aproape amuzat. Nici el nu fusese lipsit de turbureli, de impurități; acum însă poseda arma secretă, pentru a le evacua...

— Când înțeleg cu cine am de-a face, îmi spune doctorul (morfolind ceva între gingii, privind vag pe fereastra dinspre stradă de unde vine zgomotul circulației, supărător pe asfaltul ud de ploaie) simt nevoia să fiu leal. A fost cazul cu Balduin. Simt nevoia, pentru că-l respect, să-i împărtășesc deosebirea dintre noi. Pentru mine poezia e altceva, nu poate să fie numai metamorfoza și transfigurarea cuvântului. Poți înnobila piatra sculptând în ea, îndepărtând

materia, să rămână forma eternă. Nu piatra preschimbată este arta, ci forma care se naște, în sânul ei. Și nu e de ajuns. Tema trebuie să fie nobilă. Nimic nu e mai nobil ca Omul. Zeii sunt chiar oamenii. Între oameni e o ierarhie, ca în Olimp. Poezia e exaltare a nobleței care se adăpostește în Om. În fine, i-am spus ceva în genul ăsta, mormăie doctorul... i-am citat poezii de Whitman... era ușor de văzut că nu era de acord, dar nu voia să mă jignească. Poate nici să-și deschidă, imediat, sufletul. O voință de mister... dintr-o cochetărie, a bunului său gust... sau cochetărie, pur și simplu.

— Îți dai seama, doi inși la începutul anilor cincizeci, lângă mastodontul în ridicare al Casei Scânteii, pe o alee solitară, în diminețile liniștite, acolo pe malul lacului, spunându-și adevăruri estetice pe care le doreau supreme. În timpul ăsta torturile continuau, în închisori; iar pe șantiere oamenii muncii... în birourile Comitetului Central se urzeau intrigi infernale... acolo sus, arterele din creierul unui bătrân general, ale generalului omenirii, se prefăceau în piatră. Singura lui limită, singura limită a istoriei în dezvoltare era metamorfoza generalisimului din carne în calcar. Eram ridicoli, eram sublimi, suspină doctorul.

Eram conștient de contradicția căreia îi căzusem prizonier, mai spuse. Grație ei, reușeam să păstrez puțină libertate... aproape fizic, cu ochii minții, vedeam conștiința mea împărțită în camere, ca încăperile în care un nou Barbă-Albastră și-ar fi închis nevestele. Fiecare dintre aceste camere ascundea câte o experiență, dureroasă, revelatoare. Nimeni, în povestea mea, nu avea dreptul să deschidă toate ușile, ci numai câte una, pe rând. De pildă, Mișu Ionescu deschidea ușa Stalin, Balduin Sm. ușa poeziei... eu aveam toate cheile, mă plimbam ca un temnicer, în camerele sufletului meu... grație acestei împărțiri eram — nu liber, ceva mai liber. Dacă aș fi făcut din multele camere ale minții mele una singură, sacrificiul ar fi fost atât de mare încât, ca om, aș fi murit. Aș fi perseverat în a trăi, aș fi devenit un automat”.

Vasiliu suspină.

Timpul trece. E toamnă. Cei doi se întâlnesc în parc, tot diminețile, tot în zori. Balduin și-a aruncat iar pelerina pe umeri, o strânge în jurul trupului, cu un tremur ușor. Discuția din primăvară, afirmațiile orgolioase ale lui Vladimir despre Om ca țel suprem au aruncat un val asupra relației lor; dar nu i-au pus capăt. În caniculă, Bucureștii și Parcul cu deosebire fiind invadați de tinerii din lumea întreagă veniți la Festivalul mondial, întâlnirile lor nu au mai putut avea loc, un timp, la fel cum începuseră. Balduin locuiește cu mama sa, bătrâna doamnă de Sm., într-un fel de casă-bordei din Calea Crângași, la familia Florcioiu cu nu știu câți copii (acolo au fost cei doi cazați de Spațiul Locativ, după evacuarea din palatul Sm.) Locul nu e nepotrivit pentru întâlnirea unor poeți. Bătrâna Sm. fiind la pat, *grabatară*, și rătăcită (spunând că e invitată diseară la familia von Schwarzenberg), discuțiile au loc pe o băncuță în fața casei, în timp ce Florcioii, cei mai tineri în pielea goală, adevărați Eros caravaggieni, se fugăresc în jurul lor. Pentru a preîntâmpina înfruntările delicate, Vladimir a hotărât să nu-l mai pomenească pe Whitman. Amicul său candid nu pare să priceapă manevra. Oricum, asta nu compromite discuția lor. Vorbesc despre Mallarmé și poezia pură, Valéry, «*Cimitirul marin*», *Ce toit tranquille ou marchent les colombes / entre les pins palpites, entre les tombes*. Coboară în timp, până la Maurice Scève, Louise Labbé („*Agrippa d'Aubigné e prea marțial*”). Un octombrie senin se prelungește nespus. Diminețile palide și prealuminoase predispun la mărturisiri. Nu vor ieși din sufletul prematur împietrit al lui Vladimir, ci din cel al prințului. Doctorul observă fața suptă ca de boală sau de o veghe îndelungată a prietenului său. Privirea-i devine întrebătoare.

— Nu poți înțelege cât sufăr, îi spune Balduin.

avanpremi

Ion Vianu

Prinț spălător de geamuri

Suferința Răstignitului e și a mea. Știu că pentru lucrurile astea nu există. Sunt un caz patologic un reacționar îndârjit... un dușman de clasă. P-tine. Dar în fine... mi-ai dat o garanție... drag ta pentru poezie... între poezie și rugăciune continuitate, când nu e identitate. Pot deci să fiu drept martor, sunt convins că ești sincer cu mine, adăugă cu un fel de rictus dureros. Aș vrea să sufăr pentru El înmiiit.

— Cum, răspunde Vladimir, tu suferi pentru cine care poate nici nu a existat; sau poate a fost, de o victimă printre mii de victime, un fel de *guerre* un rezistent la imperialismul roman din acele vremuri și la acoliții săi locali, fariseii... dar astfel de ești fost cu miile!

Balduin tace, este răspunsul cel mai elocvent aude trenul, o fierărie grea ce se apropie foarte ca un balaur bolnav, spre podul Constanța; în timp ce asta Vladimir, citind gândurile omului de alături continuă să tacă și va tăcea până la sfârșit, răspunsul, nerostit:

— Tu nu poți să înțelegi, ești închis în diminețile omului absolut care nu-și găsește mântuirea în om... „nici înger nici demon”... vocea întregă răspunsul se pierde într-un murmur ca o doamnă Doctorul e tulburat, își recunoaște halucinații totuși, îmi spune privind fix fotoliul lui Azor, salonul care miroase a cimitir de câini, sunt sigur că i-am împrumutat gândul. Asta trebuie să fie dimineța crește, în jurul nostru parcul Herăstrău prinde viață, se risipește ceața și cred chiar trebuie să văd soarele dar nu mă uit la el, îmi rămân rămas bun grăbit, va trebui totuși să ajung și în spital.”

— Au început ploii de toamnă, continuă să povestească Vasiliu, nu m-am mai dus în parc și nici la familia Florcioiu; să-l regăsesc pe Balduin, n-am mai văzut. Poate că n-aș mai fi știut niciodată de el, dar în decembrie, se pregătea de Crăciun și voian fac mamei un cadou, rătăceam prin Taica Lazăr, rămăseseră încă — gândește-te, suntem în 1953, câteva magazine prăpădite de tricotaie... din fața apărării o pereche ciudată pe care nu mi-a fost s-o recunosc: Balduin, fără eterna pelerină, și eu simplu cu un hanorac kaki din pânză de cort, bonet de lână pe ochi, ca un muncitor trimis la schi de sindicat. Îl însoțea o tânără îmbrăcată un palton săracios, târând picioarele într-un papuc mizerabil, cu urme de var. Probabil că lucra ca ajutor de zugrav pe șantier. În chipul o

ditorială

nu mi-a fost greu să recunosc pe fata cea mai Florcioilor, Viorica. Era soră geamană cu mă, un adolescent voinic cu mutră de bandit. La vârstei tinere, Viorica avea un dinte din față at în viplă. Privirea ei era neagră. Alături înțel topăia încântat. Mi s-a părut că-i spunea terie sau o glumă de care numai el râdea, avea un aer serios, cam plictisit. Sub braț, ducea un pachet destul de mare, un fel de învelit în hârtie de ziar, legat cu sfoară groasă. El părea destul de greu.

El se purtă amabil. Nu părea stânjenit că n peste ei în locul acela. M-a întrebat cum u cu „lucrările”, făcând aluzie la versuri. Viorica știa ce să-i spun dar el nu se jena: ce ce nu vîi și d-ta, o dată cel puțin, la micul enaclu neoficial („neoficial”: ținu să sublinieze) ei Manoli?

El mîr suspină. Emoția lui era vizibilă, lucru uit. Începe aici o poveste... să ști că încep să mă-n amintiri; mai bine să-ți povestesc ce s-a ut înainte să merg la cenaclul „neoficial”, să ce m-am întîlnit cu strania pereche în Taica

în ajun de Crăciun, '53. Știind că poetul și lui sunt în mizerie, am făcut un pachet cu , un borcan de dulceață, biscuiți...M-am pornit gâși. Mă gândeam în special la bătrâna von i stare de mizerie fiziologică... de ce m-a at prințesa (ce nu coborî din pat la sosirea pre magazia de peste drum, spunând că o esc pe fiul ei acolo? Prin noaptea cețoasă slab ă de lună am traversat șoseaua plină de hârtoape i baraca ce slujise drept depozit unei fabrici , acum închise. Am împins, făcând-o să scârțâie, de fier, am făcut trei pași ușori. Se auzea un , ritmat de un alt zgomot, ca o coasă retezând

în noaptea aceea, Vladimir era emoționat and, am descoperit nobilul viciu al privirii. Să i pi fără să te murdărești! Prin crăpătura scânduri ieșea o lumină palidă. Mi-am lipit de ea. Mi-au trebuit clipe lungi să văd ce se ea acolo, lumina, pornind de la o lumânare, bă și pâlăitoare, spectacolul, extraordinar: duin, dezbrăcat, cu o cârpă petrecută pe șolduri, inile legate de o bară de fier ce străbătea ea, atingând abia pământul cu vârful picioarelor, uit de Viorica și Antonică. Șfichiurile bicelor

de căruțaș (loviturile lor erau cauza acelu zgomot ritmic și mătăsoș), de mai multe ori înnodate, făceau din ele arme cumplite. Viorica era goală pușcă. M-a cuprins un tremur: trupul ei apărea mai înalt, sculptural, în umbră obrazul perfect, incendiat. Nu mai era mica știoalfă din târg târând papucii, ci subțire, cu burta impecabilă, plată, țâțele ca niște mici piramide cu vârful spre orizont, pubisul acoperit de o blăniță neagră, rebelă. Brațele-i, cu care lovea, erau frumos-vânjoase. Alături fratele ei, cu nasul mic și nările umflute pe fața osoasă aducând cu un craniu, perfect prin proporții și prospețime, gol până la brâu, cu pectorali de atlet, lovea metodic, dur... era un rod al închipuirii mele sau într-adevăr ochii-i scăpărau de ură? Îmi închipuiam că era conștient de puterea pe care o avea. Se înfrâna pentru a nu ucide. Clar-obscurul părea să emane din trupul prințului, zebrat de șuvițe întunecate. Loviturile cădeau des, cu un zgomot de ploaie mărunță pe frunziș. Se auzea geamătul înăbușit al martirului, discret ca o foșnire. Obrazul victimei era îndreptat spre tavan și-mi puteam imagina ochii, privirea extatică.

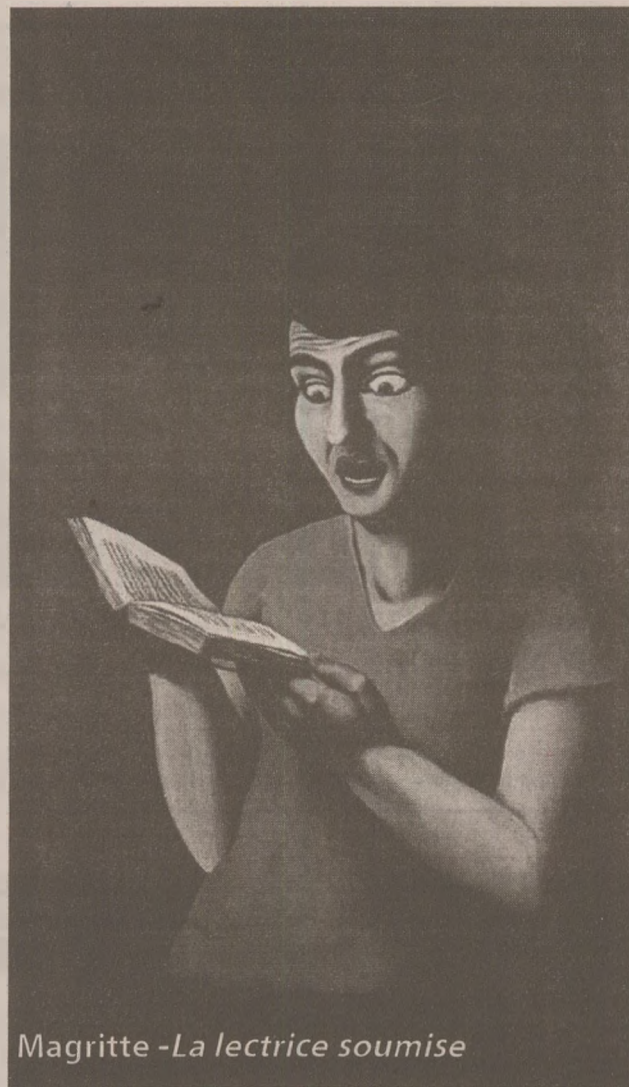
Am rămas cu ochiul lipit de gaura din perete. Să mă crezi, murmură povestitorul cu un murmur care te putea face să te gîndești la rușine (de fapt nu-i era rușine); înainte de orice am simțit o uriașă plăcere de-a mă găsi acolo, de-a vedea ce vedeam. Tremuram; nu de teamă, nici de frig; de plăcere! Milă, de prinț, nu mi-a fost deloc, atunci. Îmi spuneam că e un fel de bogătaș al simțurilor. Mult mai târziu, ai să afli în ce împrejurări, am putut simți compasiune față de suferințele lui. Acum, timpul împietrișe pentru mine în contemplarea acțiunii aceleia care părea o ceremonie sacră și, în același timp, pornografie. Nu mă gândeam, că, fie și prin moartea victimei, sacrificiul avea să se isprăvească. Și totuși lucrul se petrecu: la un moment dat (să fi fost zece minute, un sfert de oră?) Balduin urlă: Gata! Aroganța feudală vibră în vocea lui. Cei doi încetară să lovească. Brusc, ca o jucărie al cărei resort s-a descărcat. Anton trase pe el cămașa în timp ce Viorica se îmbrăca repede întorcând spre mine fesa rotundă ca luna, și-și legă părul la spate cu un gest de zeiță. Prințului i se dădu drumul. Gol cum era, se așezase pe o roată de mașină, plângea încet. Dintr-un colț Antonică îi aduse sticla din care trăsese o dușcă. Chiriașul bău îndelung, ca dintr-un biberon, la urmă se cutremură. Totuși păru întărit de aspră băutură.

— Șterge-mă, spuse, nu se putea măsura câtă poruncă și câtă implorare era în vocea lui. Fata luă o cârpă murdară, o stropi cu rachiul din care băuse și ea, băiețește. Începu să-l ștergă de sânge. Gesturile ei erau blânde, ar fi fost materne dacă nu erau puțin neîndemânatic. Îl îngrijii astfel minute în șir, fără grabă. Părea că se joacă, ca o fetiță, cu păpușa.

— Acum termină, spuse victima cu o voce dură și imperativă.

Ceremonia era perfect pusă la punct și se desfășurase de mult, de multe ori, așijderea. Anton, în tot acest timp, se îmbrăca: își pusese o haină agățată în cui. Își legă de gât o cravată; cred că se ducea la bal. Îngrozit, m-am rostogolit într-o parte ajungând după colțul cabanei. În clipa aceea trecu un camion pe șosea, așa că nu mă auzi căzând. Băiatul se îndepărtă. Îmi luai și eu catrafusele.

— Fără să știu prea bine ce fac, urmă Vasiliu, zăpăcit, am trecut strada, m-am întors în casa Florcioiu, m-am strecurat printre copăi și copii, am intrat în camera bătrânei doamne care nu păru mirată de întoarcerea mea. — Fiul meu o să vină-ndată îmi spuse, dovedindu-se perfect la curent cu programul. Într-adevăr Balduin apăru, palid, umblând greu. Schimbarăm o privire. Amândoi am înțeles că celălalt știa. Poetul deschise un scrin Empire de unde scoase un chec de la alimentara și o sticlă de Xeres de pe vremuri,

Magritte -La lectrice soumise

din care turnă câte puțin în trei pahăruțe de cristal. Printre vestigiile salvate ale averilor princiare se găsea și un vechi gramofon; după ce întoarse manivela se auzi printre hârâituri o voce sublimă de soprană cântând *Ave Maria*. A fost Ajunul cel mai frumos pe care l-am petrecut; cu toții eram reculeși, luxul lipse, precum primilor creștini din catacombe. Am observat că prietenul meu nu se așeza, pe semne că avea dureri.

— Am să merg la catedrală, la *messe de mișuit* spuse Balduin, când bătrâna doamnă adormi. Eu nu puteam să vin, ateismul meu militant mă oprea să intru în biserică, dar i-am spus că-l voi însoți până la Sfântul Iosif. În tramvai privirea lui albastră m-a pătruns ca un cuțit, cu farmec.

— Știi tot, îmi spuse. Dedic suferința mea pruncului care s-a născut astă-seară.

— Îți făcea plăcere, i-am spus, ostenindu-mă să nu cad în capcană... am adăugat: Viorica și Anton sunt robii tăi.

— Nu știi de ce i-am vorbit așa, comentă Vasiliu, n-aveam dreptul, de vreme ce eu însumi simțisem plăcerea privind trioul diabolic. Eram complice. Dar eu eram un „imoralist” în timp ce el trebuia să se simtă legat... continuă vag Vasiliu.

— Da, spuse, înviorat deodată, pentru prima dată l-am văzut pe prinț, nu știu, enervat, jignit. ...

— Dumneata nu poți înțelege mi-a spus; nu știi.

— Ce nu știi? murmură doctorul. Am coborât, am mers tăcuți pe-ntunecata stradă Popov, împiedicându-ne la tot pasul, zdrelindu-ne picioarele până-n ușa bisericii.

— Din acel moment a încetat, a decedat prietenia mea cu Balduin de Sm, spuse Vladimir, privind abajurul cu murdărie de muscă. Intimitatea, confesiunea au devenit cu neputință. N-am mai vorbit între patru ochi despre poezie, subiectul implică dragoste. De câte ori ne vedeam, se stabilea între noi un soi de complicitate malefică. În loc să ne apropie ne depărta. Ochiul meu, introdus prin crăpătura zidului, ochiul-martor al liturghiei perverse, era un organ vinovat, transmisese creierului o plăcere clandestină.

Ne-am revăzut. Am început să merg regulat la cenaclul „neoficial”, al cărei stălp era Balduin, al Păunei Manoli.

(Fragment din romanul *Vasiliu, foi volante*, în curs de apariție la Editura Polirom)

CARTIER în toate librăriile bune

Iulian FRUNȚAȘU
St. Bosnia Blues

Oleg SEREBRIAN
Geopolitica spațiului
pontic

Difuzare: S.C. "CODEX 2000", Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București. Tel/fax.: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

Editura AULA

<i>Nicolae Manolescu</i>			
Literatura română postbelică (Vol. 1-3)	1.324 p.	299.000	(29,9) lei
Istoria critică a literaturii române. Vol. 1	432 p.	119.000	(11,9) lei
Poeți moderni	224 p.	89.000	(8,9) lei
Despre poezie	208 p.	89.000	(8,9) lei
Lectura pe înțelesul tuturor	256 p.	89.000	(8,9) lei
<i>Iulian Boldea</i>			
Istoria didactică a poeziei românești	704 p.	259.000	(25,90) lei
Poezia clasică și romantică	272 p.	89.000	(8,9) lei
Symbolism, modernism, tradiționalism...	208 p.	89.000	(8,9) lei
Poezia neomodernistă	288 p.	89.000	(8,9) lei
<i>Mircea A. Diaconu</i> Poezia postmodernă	192 p.	89.000	(8,9) lei
<i>Emil Brumaru</i> Poeme alese (1959-1998)	192 p.	89.000	(8,9) lei
<i>Mircea Ivănescu</i> Poeme alese (1966-1989)	272 p.	89.000	(8,9) lei
<i>Florin Iani</i> Poeme alese (1975-1990)	208 p.	89.000	(8,9) lei
<i>Alexandru Mușina</i> Poeme alese (1975-2000)	224 p.	89.000	(8,9) lei
Antologia poeziei generației 80	400 p.	109.000	(10,9) lei
<i>Matei Vișniec</i>			
Istoria comunismului povestită pentru ...	176 p.	129.000	(12,9) lei
<i>Ovidiu Verdeș</i> Muzici și faze (roman)	384 p.	199.000	(19,9) lei
<i>Ioan Grășan</i>			
O sută de ani de zile la Porțile Orientului	240 p.	109.000	(10,9) lei
<i>Oanu Tănase</i> Filo, meserie!	208 p.	99.000	(9,9) lei

Cărțile pot fi comandate la:

Tel./Fax: 0268/31.86.47; 32.66.47; www.aula.ro

Editura AULA O.P. 11 C.P. 962 Brașov 500610

www.polirom.ro

■ Salman Rushdie
Dincolo de limite

■ Jaroslav Pelikan
Tradiția creștină
Vol III: Evoluția teologiei
medievale (600-1300)

■ Arturo Pérez-Reverte
Husarul

■ Elfriede Jelinek
Amantele

Suplimentul
DE CULTURĂ

Un săptămânal realizat
în colaborare cu Ziarul de lași

DEUTSCHE WELLE

Un radio din inima Europei!

88,5 FM – BUCUREȘTI

Programul DW în limba română:

13:00 - 15:00 - Miezul zilei în actualitate (zilnic)

Știri la 10:00, 12:00, 16:00 (luni – vineri)

Știri în germană și engleză – zilnic din oră-n oră!

Și muzică bună – pop, clasic, jazz!

Deutsche Welle
53113 Bonn/Germany
www.dw-world.de

DW

www.cartearomaneasca.ro

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Florina Ilis

Cinci nori colorați pe cerul de răsărit

Florina Ilis Premiul „Cartea anului 2005”, acordat de România literară și Fundația Anonimul, Premiul revistei Cuvântul pentru proză și cel oferit de Radio România Cultural, toate pentru omanul *Cruciada copiilor* (Cartea Românească, 2005).

De aceeași autoare:
Cruciada copiilor

TEATRUL MUNICIPAL BACOVIA - Bacău

organizează în perioada
31 martie - 6 aprilie 2006
ediția inaugurală a

Galei STAR

unicul festival-concurs din spațiul cultural european care se adresează artiștilor cu posibilități de expresie deosebite, valorificate în spectacole de tip One-Man-Show.

Gala STAR se adresează *Tuturor*

Gala STAR este o *Agente de Turism* - prin capacitatea de a promova interesul pentru municipiul Bacău ca spațiu cultural autentic.

Cei dispuși să exploreze noi destinații, pot avea șansa de a fi martori la re-nașterea Bacăului, la transformarea lui într-o veritabilă „cetate de scaun” a actorilor.

Co-organizatori:

- Teatrul Municipal „Bacovia”
- Primaria Municipiului Bacău
- Consiliul Local Bacău
- Prefectura Județului Bacău
- Consiliul Județean Bacău
- Inspectoratul Școlar Județean Bacău

Sponsori:

- S.C. Saturn-Invest S.R.L.
- S.C. Marcib Com S.R.L.

Parteneri Gala STAR:

- **România literară**
- Institutul Cultural Francez
- Institutul Cultural American
- Institutul Cervantes
- Societatea Română de Radio
- Gândul
- UNITER
- Asociația Internațională a Criticilor de Teatru
- Universitatea Națională de Teatru și Televiziune „I.L. Caragiale” București
- Asociația Betania
- Grafit Invest Bacău
- TVR Iași
- Trustul de Presă „Deșteptarea”
- Radio MIX Bacău

literatură

Ficțiune și Operă

Elena
Drăgulinescu-
Stinghe

AMINTIRI

↑
n schița „Națiunea română”, Caragiale povestește istoria gazetei omonime, scoasă de el în 1877 împreună cu Frédéric Damé: „afară de un prim articol declamator, gazeta nu mai conținea decât știri și iar știri, cari de cari mai amănunțite și mai senzaționale. De unde aveam atâtea? Le traducem din gazete străine și le localizam. Luam dintr-o gazetă de la Viena o corespondență lungă de război, în care se vorbea de lucruri petrecute la Poradin, la Rusciuc, la Varna, la Vidin, la Constantinopol etc. Ei bine, din această corespondență făceam tot atâtea corespondențe câte lucruri conținea ea, și le datam pe fiecare ca din localitatea unde s-ar fi petrecut lucrul. Astfel, aveam corespondențe din Stambul, Vidin, Varna, Rusciuc, Poradin etc. și, ca să dăm o dimensiune convenabilă fiecărei corespondențe, peste faptul de care era vorba, tumam multă zeamă de fantezie, ș-apoi descrierea localității, notițe istorice și date statistice, mai toate luate dintr-un vechi, dar excelent pe vremea lui, dicționar de conversație”.

Mi-am amintit de *Națiunea română* și mai ales de vechiul, dar excelentul dicționar de conversație citind, în volumul postum al lui Costache Olăreanu *De la Abulius la Zotta – Portrete contemporane*, textul intitulat *Elena Drăgulinescu-Stinghe*. Este numele unei cîntărețe de operă, ale cărei amintiri îi erau date spre „stilizare” lui C. Olăreanu, în 1964, de către un amic doritor să-l ajute. Dar puținătatea manuscrisului, slab compensată de o mapă cu fotografii și tăieturi din presă, îl descurajează pe virtualul „negru” și îl aduce în pragul renunțării: „Vroiam să inapoiez dosarul amicului împreună cu înjurăturile de rigoare cînd, străfulgerat de-o idee, mi-am zis: ce-ar fi ca, folosindu-mă de aceste

foi și de tăieturile din ziare ca de niște stîlpi, să întind firele mele după cum mă taie capul? Și m-am și pus pe lucru. Treaba mergea strună, dimpreună cu buna mea dispoziție. «Eram copil», scria madame Drăgulinescu. Bun! Dacă erai copil atunci te dădeai cu scrînciobul, hai să scriem cum te dădeai cu scrînciobul. Și cum te plimbai în rochiță cu pantolonași lungi, lingă mămica, cum ascultai fanfara în parc. Zici că ai fost și la Chicago? Nimic mai simplu! Să scriem despre Chicago, deși nu l-am văzut în viața mea [...]. Mă ajutama, ce-i drept, de micul Larousse, de un atlas (ca să văd ce-i acolo, munte, deal, apă) și de cite o poză. Madame Drăgulinescu avea o talie scundă și, îmbrăcată național, purta un coș mare pe cap. O asemenea făptură, mi-am zis eu cînd a trebuit să povestesc cum a fost cu traversarea Atlanticului, nu poate să aibă «rău de mare». De aceea am făcut-o trează și veselă nevoie mare, în timp ce restul trupei, cîntăreți și cîntărețe de toate neamurile, se zvîrcoleau pe punte dîndu-și duhul”.

Erau motive suficiente spre a-mi trezi curiozitatea pentru debutul abscons al apreciatului prozator. Am deschis așadar volumul *Amintiri* de Elena Drăgulinescu-Stinghe (Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România, 1965) și am pornit în căutarea pasajelor ce se puteau atribui fanteziei cooperante a lui C. Olăreanu. Transcriu patru dintre ele, anexîndu-le cite un motto „pentru conformitate”.

1.

„hai să scriem cum te dădeai cu scrînciobul”
(C. Olăreanu)

„În curtea casei noastre dădeam friu liber jocurilor mele copilărești, în tovărășia altor copii, la fel de domici de hîrjoană și de zburdălnicii în aer liber. Mi-a rămas întipărit în memorie cum, primăvara, mă dădeam mult în leagăn pînă simțeam în urechi un vîjîit care îmi făcea multă plăcere și că, înălțată prin balansare pînă la punctul maxim, atingeam cu vîrfurile botinelor crăcile unui cires înflorit, stîrnind ploii de petale. Și tot dintr-o primăvară îmi amintesc de ziua cînd bunicul mi-a cumpărat o ocarină, din acelea care se găseau pe la olarii din țiguri. Această ocarină a produs asupra mea o impresie cu totul deosebită. Ore întregi încercam să scot din ea niște sunete, și mare le-a fost mirarea alor mei cînd, într-o bună zi, au auzit o melodie pe care izbutisem s-o cînt la «instrumentul meu”.

(Elena Drăgulinescu-Stinghe, *Amintiri*, ed. cit., p. 22)

2.

„cum ascultai fanfara în parc”
(C. Olăreanu)

„Plimbarea preferată a ploieștenilor era pe bulevardul care pornește de la gară spre centru. Pe acest bulevard făceam în fiecare duminică după-amiază lungi plimbări ferme-cătoare. Într-un pavilion cînta muzica militară condusă de Kratochvil. Mă fascinau într-atîta valsurile și mazurcile pe care le auzeam, și ținuta muzicanților, dar mai ales aceea a domnului Kratochvil, foarte solemnă și sigură, încît de multe ori fugeam de acasă numai și numai pentru a mă afla în preajma lor. Într-o zi am plecat pe furis de acasă, spre marea spaimă a alor mei, care m-au căutat disperati prin tot orașul. Într-un tîrziu, m-au găsit ascunsă printre muzicanții din pavilion”.

(Elena Drăgulinescu-Stinghe, *Amintiri*, ed. cit., p. 22-23)

3.

„O asemenea făptură [...] nu poate să aibă «rău de mare»”
(C. Olăreanu)

„După ce ni s-au repartizat cabinetele și ne-am aranjat bagajele, am ieșit cu toții pe punte, curioși să privim oceanul. Nu mai fusesem niciodată pe mare, pentru mine toate lucrurile erau noi și așteptam cu groază să se dezlănțuie acel «rău de mare» de care auzisem. Dar, deși apa ridica valuri imense, care se rostogoleau

peste puntea clătînată a vasului, deși vedeam pe alți colegi zvîrcolindu-se de moarte, mie nu mi-a fost rău deloc, ba mai mult decît atît, am fost parcă mai veselă ca niciodată”.

(Elena Drăgulinescu-Stinghe, *Amintiri*, ed. cit., p. 65-66)

4.

„Zici că ai fost și la Chicago? Nimic mai simplu! Să scriem și despre Chicago...”

(C. Olăreanu)

„Orașul Chicago impresiona pe vizitatori prin imensitate și prin traficul zgomotos al interminabilelor artere. Pe lingă aspectul de aglomerare și pe lingă senzația de vacarm, blocurile uriașe, cu sute de ferestre, te înspăimîntau, stînd parcă gata să se prăbușească peste tine. Doar pe Bulevardul Michigan te simți ceva mai dispus și vesel, datorită lărgirii și perspectivei sale, iar dacă îl parcurgi pînă la Muzeul Artelor, poți să admiri acolo o monumentală fîntînă, numită «Buckingham», ce proiectează apa în mii de snopi sculptori, deasupra cărora rotesc necontenit pescărușii”.

(Elena Drăgulinescu-Stinghe, *Amintiri*, ed. cit., p. 80-81)

Aș fi putut să copiez și alte fragmente, precum descrierea orașelor San Francisco, Salt Lake City, New York, a revărsării fluviului Mississippi, a cascadei Niagara („Nori albi formați din puzderia de stropi scăpați din înclăstarea apei plutesc pe o mare întindere, înconjurați de arcurile policrome ale curcubeielor”), dar impresia rămînea aceeași. Principalul efort al „negrului” este de a se ascunde în peisaj, evitînd să-și lase condeiul slobod și să creeze astfel clivaje stilistice. Regretatul „ucenic la clasici” știa să mimeze, la nevoie, și scrisul fad. Înainte de a ne oferi *Ficțiune și infanterie*, C. Olăreanu a scris *Ficțiune și Operă*. Nu voi subestima inteligența cititorului explicîndu-i că aici *Operă* e sinonim cu „teatru liric”. Faptul că e vorba de o carte de amintiri îmi permite în sehimb să remarc că foarte mulți practicanți ai genului, cînd ajung a-și povesti călătoriile, apar dublați de cite un „negru” omonim, harnic scotocitor de atlase și lexicoane, al cărui rol e să-i confere stăpînului o mască a erudiției multilateral dezvoltate. Cititorii mai slabi de înger rămîn „mască” la rîndul lor. Dar asta e de-acum altă ficțiune și altă operă.

Ștefan CAZIMIR

Universitatea din București

Numele mari se formează cu

LITERE

Zilele Porților Deschise
10-16 aprilie 2006
București
Facultatea de Litere
Str. Edgar Quinet nr. 14

IAN • NZE
24-EPIN
Cotidianul.

TV CULTURAL HUMANITAS
EDITURA POLIROM
CULTURAL
LiterNet.ro

ROMANIA LITERARĂ
DILEMA VECHIE

andrei pleșu vladimir tismaneanu

ORIZONT
fundatia
a treia
europa
timisoara

gabriel liicean mario vargas flosa

un suflu nou

CONFERINTELE MICROSOFT

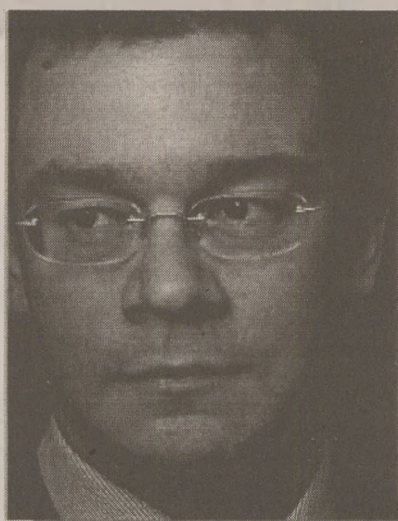
Comunitate și Diversitate
din 2003

h.-r. palapievici

nicolae manolescu

■ Crearea de modele, stabilirea de contacte directe între mari personalități din țară și străinătate cu un public larg sunt condițiile insuflării unui spirit al competiției și transmiterii de valori științifice, culturale și etice. Noua generație are astfel șansa de a intra în legătură directă cu personalități care au devenit personaje, comunicând, meditănd și polemizând pe marginea unor teme de larg interes.

Modalitățile practice de desfășurare a Conferințelor Microsoft demonstrează că nimic nu poate înlocui contactul direct dintre oameni, dezbateră vie și schimbul nemediat de idei, în dorința de a impune pluralismul și comunicarea. Conferințele Microsoft sunt o agoră a celor responsabili, a celor hotărâți să impună un suflu nou într-o comunitate a diversității și valorii.

mihai răzvan
ungureanu
europenele din europa

CHIȘINĂU 14 aprilie

Your potential. Our passion.

Microsoft

literatură

de mult, iar prețul crește proporțional cu rafinamentul grafic sau cu numărul de culori, cărțile electronice pot fi atât de frumoase și de bogat ilustrate cât doresc autorii să le facă. De aici, imediat un dezavantaj: cum nimeni nu-și riscă banii în „afacere”, editurile electronice sunt mult mai îngăduitoare decât celelalte. În fapt, seamănă deocamdată cu un cenaclu: unele lucruri de aici sunt excelente, adesea sunt preluate după cărți deja existente și pe hârtie, dar, pe de altă parte, și cantitatea de diletanți, de începători stângaci și de nechemați e enormă.

Un mic exercițiu de viitorologie: în scurt timp, computerul va crea un nou gen literar ale cărui caracteristici sunt generate de suportul material pe care se dezvoltă. Un gen scurt (nimeni nu stă să citească ore în șir o carte pe computer), bogat ilustrat (ochiul trebuie satisfăcut, civilizația imaginii e favorizată aici) și ludic, pentru că valențele computerului favorizează literatura ludică. Acest gen literar nu va prejudicia cu nimic literatura tradițională, cartea tradițională, ci o va îmbogăți ca oricare altul existent, de pildă genul epistolar care a creat splendidele romane epistolare ale secolului al XVIII-lea. În ce privește editurile electronice, asaltate de tot mai mulți amatori, își vor angaja curând critici literari care să trieze materialele și nu vor mai permite accesul cvasi-liber. În felul acesta, în curând, să publici o carte la o editură serioasă de pe Internet va fi la fel de greu ca la o editură tradițională. Și, dacă exercițiul de viitorologie e dus mai departe în timp, în momentul în care omenirea va intra în criză de curent electric – deja sunt semne în zonele mari consumatoare ca Statele Unite – cartea electronică va dispărea și nici computerele domnului Gates n-o vor duce prea bine.

Deocamdată însă suntem în faza de pionierat în explorarea noilor teritorii electronice, iar cărțile de pe computer, făcute anume pentru o editură electronică, au curaj și prospețime asemenea tuturor descoperirilor progresului. Am avut prilejul să prefătez una dintre cele mai recente apariții de la Editura *LiterNet* (www.liternet.ro), o carte avangardistă, cu doi autori, Alex. Leo Șerban și Șerban Foață, intitulată *Jeu de Paume*. Ea s-a născut întâmplător, dintr-un schimb epistolar pe e-mail. Cândva o să fie, poate, dată ca exemplu de primă producție a unui nou gen: cartea gândită numai pentru computer. Mă grăbesc să fac legătura între cele două regnuri publicistice, cel vegetal și cel electronic, recomandând și în **România literară** cartea care există pe site-ul Editurii *LiterNet*.

Frații Montgolfier și confracții Șerban

4 iunie 1783, Annonay - Ardèche. Un balon singuratic, în a cărui nacelă nu e nimeni, se ridică spre cer. E o specie nouă de zburătoare, făcută din pânză și hârtie. Balonul lansează așadar moda *balonseidului*, obligatoriu pentru călătorie. E prins într-o plasă de sfoară și încheiat la toți cei 1800 de nasturi, ca un obiect binecrescut ce este. Nu poți ajunge sus, în cer, în ținută neglijentă. Umflat cu aer cald, străbate 2 km în 10 minute, apoi cade într-o vie. Autorii lui sînt Etienne și Joseph Montgolfier, așa că invenția lor se va numi *montgolfière*.

19 septembrie 1783, Versailles. În prezența lui Louis XVI, un alt balon, albastru cu galben, se înalță spre boltă. De data aceasta e un «*voif habité*». Trei ființe nevinovate iau parte la experiment: două dintre ele au aripi proprii, un cocoș (galic) și o rață, a treia însă e însă o făptură pur terestră, obișnuită să rumege iarba verde de acasă, așa că, la un eventual accident, e prima victimă: o strămoasă a oiței Dolly. Balonul coboară însă cu bine pe pământ, iar creaturile înaripate și patrupede din el sunt recuperate în stare bună. Despre impresiile lor nu s-a păstrat nimic.

21 noiembrie 1783, Paris. Jean-François Pilâtre de Rozier și Marchizul d'Arlandes își iau zborul în montgolfierul fraților Etienne și Joseph și ajung la 1000 de metri înălțime.

19 ianuarie 1784, Lyon. 5 persoane au curajul să urce în balon alături de Pilâtre de Rozier. Nu și Etienne sau Joseph. Aceștia i-au jurat tatălui lor, puțin încrezător în siguranța călătoriilor celeste, că nu vor folosi niciodată invenția lor pe propria piele.

Ce-ar mai fi de adăugat? Că frații Montgolfier au peruci rulate în buclă deasupra urechii, că au obrazul complet ras, după modă, că țin o papetărie, că Etienne, binecuvîntat fie-i numele, e inventatorul hîrtiei veline, iar Joseph, dimpotrivă, e cel care aruncă hîrtia în sobă. Așa ajunge Joseph să remarce puterile magice ale aerului cald, care înalță și ține în aer fire de funingine, iar de aici pînă la ideea montgolfierului n-a fost decît un pas. Și, în fine, cel mai important detaliu pentru cartea noastră: dacă n-ar fi fost domnii Montgolfier, prima montgolfiadă internautică, care leagă numele și prenumele a doi confracți literari, Alex. Leo Șerban și Șerban Foață, n-ar fi avut loc...

...După exact 222 de ani

14 octombrie 2005, București. Dl Leo Șerban trimite în cerul emailat un montgolfier verde către confratele său Șerban Foață.

17 octombrie 2005, Timișoara. Dl Șerban F. face transformări substanțiale balonului dintîi și, în rime din limba fraților Montgolfier, îi dă un alt proprietar: un mongol mîndru, adică, «un Mongol fier de sa montgolfière». Scrisorile continuă să zboare între Timișoara și București încărcate cu bucăți de montgolfier, fotografii, asociații aeriene și terestre, versuri cu sclipici, cu lipici și alte invenții ale ingineriei verbale foață-leo-șerbianiene.

13 noiembrie 2005, București. Dl Leo Șerban lansează ideea unei cărți scrise pe hîrtia velină a internetului.

16 noiembrie 2005, Orașul interzis, China. Dl Leo Șerban trimite un mesaj de montgolo-chinezonant, în amintirea corespondenței cu montgolfiere.

24 noiembrie 2005, Timișoara. Dl Șerban Foață aruncă lest colorat din balon și îi iese un pastel minion *lila, bleu, rose*.

10 decembrie, Timișoara. Balonul pocnește pe neașteptate. Jocul însă nu cade la pământ, rămîne suspendat.

13 decembrie, București. Confracții Șerban stabilesc publicarea internautică a voiajului celest cu lest și cu rest de scrisori. Mingile aeriene schimbate de ei au vagabondat săptămîni la rînd în spațiu, ca baloanele în veacuri mai răsărite decît al nostru. Îți trebuie multă pricepere, spirit de aventură, bucurie, simț poetic, curaj, dorință de explorator și sfidare la adresa sedențarilor spiritului ca să joci un asemenea joc.

Ce-ar mai fi de adăugat? Că, spre deosebire de frații Montgolfier, confracții Șerban poartă barbă. ■

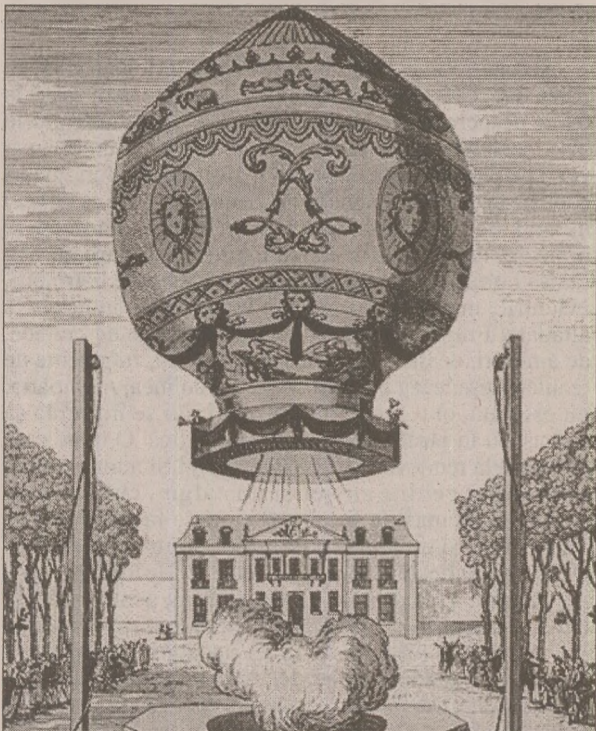
P.S. În *Suplimentul de cultură* s-a publicat parțial prefața mea, dar fără semnătura, care, din motive de ei știute, a fost cenzurată. Deși editorul, dl Penescu, le-a semnalat omisiunea, nu s-a mai întîmplat nimic. Aștept scuze.

Ioana Părvulescu

CRONICA OPTIMISTEI

Cărți în priză

↑
n ultimele pagini din *Adevărul minciunilor*, Mario Vargas Llosa povestește vizita lui Bill Gates la Academia Regală Spaniolă din Madrid. Cu această ocazie, cel care a fondat, la numai 20 de ani, compania *Microsoft* a afirmat, spune cu tristețe Vargas Llosa, că obiectivul său este să nu moară pînă când nu-și va îndeplini „marele obiectiv”. Mai precis eliminarea totală

a hîrtiei, așadar și a cărților tradiționale, socotite „îngrozitor de anacronice”. Scriitorul peruan, care știe câte ceva despre cărțile „anacronice” chiar dacă navighează cu plăcere și pe Internet, se întrebă, indignat: „Poate oare ecranul înlocui cartea în orice condiții, după cum afirmă creatorul *Microsoft*?”

De curând am avut și eu ocazia să mă gândesc la această problemă și am încercat să o fac în stil american. Mi-am pus așadar în paranteză preferințele instinctive și am așezat pe coloane avantajele și dezavantajele cărților / editurilor electronice. Între avantajele ar fi acela, spus și de Bill Gates, că pădurile vor fi salvate și omenirea va respira mai în voie. Într-adevăr, tipărirea multor cărți te face să deplîngi soarta bieților copaci. Totuși, dacă luăm în seamă detaliul că încă nu s-a inventat hîrtia igienică electronică, servețelele electronice (acestea au înlocuit și shakespeariana batistă) și că, în plus, o cantitate uriașă de păduri se consumă pe oribilele materiale publicitare care sufocă orice cutie poștală din lume și care ajung la coș în aceeași zi, cartea tradițională, care poate ține sute de ani, e cu totul inocentă. Un avantaj incontestabil este însă cel financiar: în timp ce o carte pe hârtie costă destul

Sâmbătă, 11 aprilie, de la ora 15.00

Generația 2000.

“Noul val al literaturii”

Realizator: Dana Pitrop

Arađ 106,8 | București 101,3 | Bacău 101,8 | Bihor 105,8 | Brașov 105,4
Buzău 103,7 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Harghita 106,8 | Oradea 96,1
P. Neamț 100,3 | Petroșani 90,4 | Sibiu 103,7 | Suceava 101,6
Timișoara 100,7 | Tulcea 105,4 | Vatra Dornei 107,7 | Zalău 105

arte

Cît de importantă este pentru un actor și pentru o trupă întâlnirea cu un regizor nu mai este cazul să spun eu aici. Cît de decisiv pentru atmosfera unui spectacol este cheful actorilor de a juca, de a fi cu adevărat acolo, iar nu mai este locul să amintesc. Plăcerea repetițiilor, chimia petrecută acolo, seducția regizorului, pasiunea actorilor, felul în care se simt și merg împreună spre o întâlnire nu doar artistică, miza unui text cred că se pot intui într-un spectacol. Uneori, dincolo de forma finită. Timpul repetițiilor poate să fie unul prețios, major. Așa mi se pare că stau lucrurile în cazul spectacolului *joi.megaJoy* de la Teatrul Odeon, în regia lui Radu Afrim și scenografia lui Vittorio Holtier. Am simțit bucuria cu care este jucat și am descoperit-o și pe cea cu care a fost făcut. Și nu cred că mă înșel. Am admirat, încă o dată, clasa actorilor din acea generație pentru care teatrul a fost și este totul. Și m-am gândit că spectacolele altfel, să le spun, ale lui Radu Afrim, mai speciale, mai profunde, din punctul meu de vedere, în care imperfecțiunile, lungimile, ezitățile umanizează, în care există performanțe actricești, sînt cele făcute cu o altă generație decît cea căreia îi aparține. Cu o generație de actori cu școală solidă, care se deschid total, fără reținere, dacă sînt provocați și prețuiți, dacă regizorul știe ce vrea, care se mulează perfect pe orice trăznaie argumentată, care știu ce înseamnă emoția pe scenă, detaliul, ludicul, măsura, care încarcă povestea personajelor cu carne din carnea lor, cu aburul ciudat al lumii lor. Care au rasă și clasă.

Așa a fost *Cheek to cheek* de la Nottara, așa este acest *joi.megaJoy* de la Odeon, a doua colaborare a regizorului aici, după *De ce fierbe copilul în mămăligă?*. Mi se pare că această generație de artiști îl pune în valoare pe Radu Afrim, regizorul de dincolo de studiatele teribilisme și de codul lor. Cred că aici există comunicarea estetică valabilă care îl definește, altfel, pe Radu Afrim.

“Dacă tanți Manți roți ar avea
O mașinică ea s-ar chema
U la la la (bis)”

Încercați să fredonați acest refren. Pe ce muzică doriți. El cheamă nostalgia amintirilor, parfumul unei anumite vârste, al timpului cînd totul, dar absolut totul părea posibil. Cînd, pe de o parte, comuniștii rădeau destine, iar pe de altă parte, oamenii își găseau salvarea în prietenie, în nebunia gestului valoros făcut de cel de aproape. Cînd improvizările unei petreceri, unei mese, nu erau decît pretext pentru rîs, pentru dans, pentru solidaritate. Insule. Și încercați să vă imaginați că un cîntecel naiv, în care se spune, cu un surîs suspendat în colțul gurii, povestea unei femei înșelată de bărbat, doar o poveste din miile variante posibile – să aibă bărbații chiar atîta imaginație? – în acest cîntecel freamătă energiile debordante ale unei distribuții impecabile. Care joacă pe un text extraordinar

Marina Constantinescu

CRONICA DRAMATICĂ

Nostalgia

scris de Katalin Thuroczy pe la începutul anilor '90. Realitățile din România sau din Ungaria nu sînt, istoric vorbind, chiar atît de departe una de cealaltă. Și cînd un text e bun, nu mai există geografii. În piesa asta regălesc ceva din lumea părinților mei, din ce au pierdut familiile lor, din ce au învățat să recupereze în plan uman, moral. Regălesc pofta lor de viață cînd în jur speranțele erau spulberate, cînd nu aveai voie nici să visezi, nici să zbori, nici să trăiești. Cînd casa se umplea de prietenii lor bezmetici, care umblau prin fața mea ca niște umbre, care se uneau în ritmuri de tangouri și-și șopteau iubirile, își ascundeau trădările, își urlau tăcerile. Dintr-un gest, dintr-un cîntec, din povestea unui pahar de cristal sau a unei lingurițe de argint șiroiau întâmplări, amintiri, un univers care putea să pară prăfuit și decadent. Oricui, dar nu mie. Hazul acela îl găsesc la Radu Afrim. Și în spectacolul lui de la Odeon. Se simt, în ce fac și în cum fac actorii, neliniștile, misterul iubirilor, al infidelităților, se simt slăbiciunile, se simt pasiunile care, indiferent cum ar fi sau ar fi fost viața, nu te lasă uscat, sec, nu te lasă să te acrești. Se simte în acest cîntecel, și nu doar în el, bineînțeles, cum se dăruiesc actorii. Cum corpul se lasă purtat de muzica lui Vlaicu Golcea, de cuvîntul rostit, de ritmul replicii, cum se dezinhibă, cum relațiile sînt firești, se nasc și sînt purtate normal pe scenă, cum actorii comunică pe dedesubt, sînt complici în frumusețea dăruirii, în povestea lor, în timpul pe care îl petrec împreună. Își

fac intrări adevărate pe scenă, își susțin micile recitaluri, sînt generoși în momentele în care celălalt este protagonistul. Își acordă răgazul să se urmărească, să se bucure de reușita celuilalt, de cheful de a juca acest spectacol.

Dorina Lazăr, Rodica Mandache, Virginia Rogin, Irina Mazanitis, Liana Mărgineanu, Constantin Cojocar, Jeanine Stavarache, Tatiana Iekel, Virgil Andriescu, Crina Mureșan, Ana Maria Moldovan, Alin Teglaș. I-am văzut de atîtea ori împreună. Le-am admirat deschiderea cu care au mers în direcția noului, a prospețimii, cum au provocat mereu, în spectacolele ultimilor ani, la Odeon, ipostaze actricești minunate, bijuterii. Nu întotdeauna remarcate de noi așa cum se cuvenea. Fiecare actor din această distribuție face ceva consistent care vibrează altfel decît pînă acum. Asta și pentru că în ultimii ani nu au obosit să-și dorească să aibă bucurie și miză pe scenă.

Dacă tanți Manți roți ar avea
O mașinică ea s-ar chema
U la la la (bis).

Vă rog să nu uitați niciodată că este vorba și despre un bis aici.

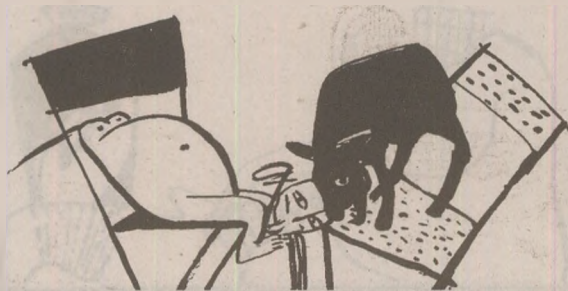
Și candelabrele trănite ale lui Vittorio Holtier, adunate parcă din cea mai pură întâmplare deasupra unor mese la fel de desperecheate, înșirate pentru a fi așternute pe ele vise, nostalgii, piftii, farfurii, supe, lumini și umbre, cai verzi pe pereți. Aceleași povești, gesturi, ritualuri, jocuri copilărești. Aceleași haine bune, demodate. Pare că nimeni nu mai are pe nimeni. Decît acest spațiu, tandrețea și protecția lui. Și familiile s-au topit, copiii, bărbații. Au rămas numai prietenii, blîndețea și hachițele bătrîneții, zvîcnirile unor energii pe care le mai crezi intacte. Ca altădată. Fragmente de suspine, fragmente de cîntece, de amintiri, de obsesii, de invidii, de vieți, fragmente de realități desenează pe scenă o lume, culmea, nu moarta, nu ostenită, ci o lume mai vie decît mi se întîmplă să văd astăzi în jurul meu. O lume autentică. O lume care se animă la rendezvous-ul de joi. Enjoy! Și numai pentru atmosferă, pentru mister și nostalgie, chipurile se ascund după măștile frumoase și triste făcute de Ilona Varga-Jaro. Și umblă de colo, colo. Printre obiectele, și ele desperecheate, aduse pe scenă de Holtier. Măștile mă privesc. Și le privesc. Și rîd, și plîng pentru că viața este, la urma urmelor, un dar. Depinde cum știi să-l primești.

Sîntem cu toții pe scenă. În bucătăria-sufragerie a lui Zsuzsa, gazda gospodină. Aici se împart bucate și nostalgii, aici se rostesc vinovății, aici tînăra generație amendează, acuză complicitățile, tăcerile, lașitățile față de regimul comunist. Simt un gol în stomac. “U la la la...” Și umbrele pleacă, ușor. Coboară în sală, acolo unde stăm, de obicei, noi, spectatorii. Și se pierd în ficțiunea din noi, din fiecare dintre noi. ■

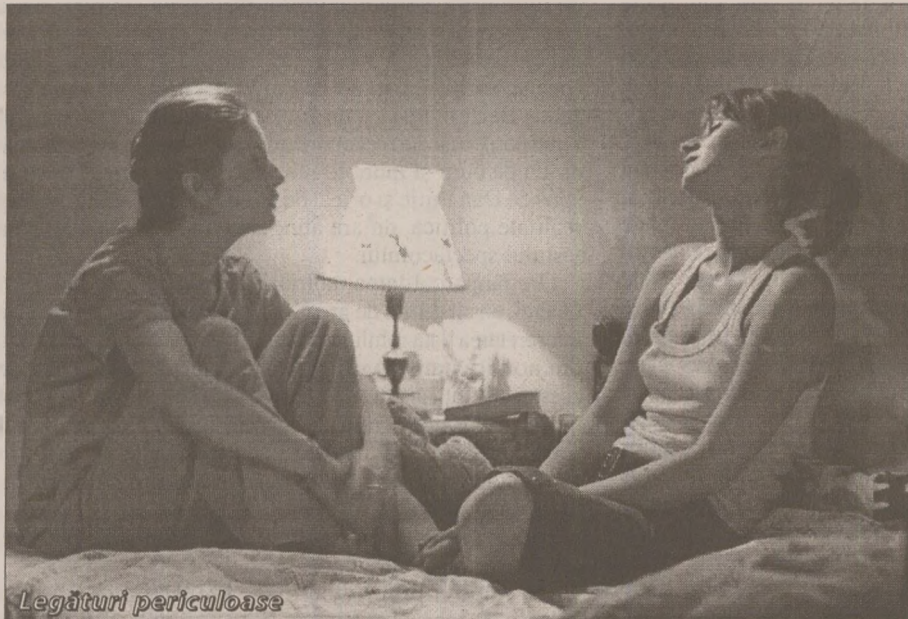

Imagini din spectacol

arte

Legături periculoase

Reiau la tors firul evenimentelor recente: festivalul B-ucharEST și *Legăturile bolnăvicioase* ale lui Tudor Giurgiu. Din primul, conferința de presă de debut a fost cel puțin jenantă, ca și premiera de la final, cu sala nici pe jumătate plină (de oameni, care suplineau însă prin supra-aglomerarea de hohote de râs pe minut pătrat), dar cu bîlbe care mi-au depășit capacitatea de contorizare. Pe bune, n-are cum să nu te pună pe gînduri contradicția dintre calitatea excelentă a filmelor și imperfecțiunea fatală a organizării... Dar măcar bossanovele Victoriei Abril din începutul festivalului au fost de nota 10. Ceea ce nu se poate spune despre proiecția ultimului film al lui Lars von Trier, *Manderlay*, care a avut loc în condiții cel puțin jalnice. Din nou, au lăsat sala plină pe un sfert.

Dar mai aveți puțină răbdare pînă la von Trier, pentru că, în ceea ce îl privește, impresiile mele sunt definitivaste, iar argumentele, clare. Așa că îmi propun un exercițiu mai provocator. Să scriu înțîi despre *Legături bolnăvicioase*, sau, în ceea ce mă privește, intrigante mult mai degrabă decît bolnăvicioase. Vizionarea de presă s-a întîmplat acum cîteva zile, am avut de atunci numeroase discuții despre lungmetrajul de debut în cauză, dar, de fiecare dată, aceeași senzație bizară: argumentele mele au avut un comportament de argint viu, cum dădeam glas unuia, altul contraopondere îmi ieșea pe gură. Îmi vine – și nu mă voi opri – să folosesc spațiul acesta pe post de decantor ca să văd ce idei se dau la fund și care reușesc să iasă la suprafață.

Dincolo de granița asta capricioasă a interpretării stau cîteva, mă hazardez să le spun, fapte: *Legături bolnăvicioase* este un lungmetraj curat. Imposibil să nu îți placă modul în care e filmat, un pic lirism, un foarte pic onirism, multă intimitate. Plus o incursiune în filmul “de relație”, o *rara avis* pe tărîmurile mioritice. Puțini cinești autohtoni se simt confortabil lucrînd cu personaje asupra cărora nu apasă nenumăratele presiuni ale tranziției, presiuni care le multiplică fațetele pe de o parte, pe de alta, le fac resorturile psihologice mult mai palpabile pentru spectator. Era momentul – și aici ura pentru Tudor Giurgiu – să se manifeste cinematografic o generație “trendy funky fresh” care să fi trecut de conul de umbră al tranziției și să fi asimilat cel puțin unele aspecte ale culturii occidentale. O generație care, dacă vreți, e contrariul personajului Ovidiu din *Marfa și banii* al lui Cristi Puiu. Deci: ea există, dacă vreți vă spun și ce ticuri verbale are, cum se îmbracă și la ce evenimente sau în ce localuri o puteți găsi; fără îndoială, reprezintă o miză cinematografică. Acum revin la ce am reținut eu din film și la ce spunea cronicarul din *Variety*: accentul se pune pe sentimente, lăsînd la o parte orientarea sexuală. Problema mea a fost că sentimentele, ca și personajele, m-au confruntat în timpul vizionării, cu o falie de plauzibilitate. Pe care încă încerc să mi-o explic. Singura clarificare pe care mi-am procurat-o pînă acum sună o iotă paradoxal: *personajele sînt sentimentele*. Mai exact, cele două fete, Alex (Ioana Barbu) și Kiki (Maria Popistașu) se reduc

Personajele sînt sentimentele

la atracția dintre ele, ultima eventual și la relația cu fratele ei. În afara polarizării afective, nimic nu le “ține”. Că sunt amorale, *ok*, nimeni nu le cere să aibă o conștiință etică. Nici nu conștientizează că există vreo barieră în calea relației lor sau că mediul românesc e dominat de homofobie. Ambiție sau vreun țel în viață, conștiinciozitate în studii, nu există aproape deloc. Preocupările? Păi nu prea au, mai niște cumpărături la “Meli Melo”, mai o nevoie de un costum de baie. Nici cultura nu prea pare a le preocupa, pînă la o discuție despre Chateaubriand, care pică puțin din cer, pe fundalul de care vorbeam înainte. Iar se frizează un pic limitele plauzibilității, mă îndoiesc că această generație are habar de Chateaubriand. Nu că ar fi incultă, din contră, dar nici interesată de această zonă a culturii. Nici mediul familial nu le prea determină, părinții subzistînd în special în zona obligațiilor sociale. Iar chestia care chiar m-a surprins *post factum* (vizionare) este că nu țin minte ca personajul Kiki, etalonul emancipării urbane, să aibă alți amici sau cunoștințe în afară de Alex și de Sandu, fratele ei (Tudor Chirilă). Așa că aparența de sofisticare parcă e drapată pe un umerăș gol, în urmă rămînînd doar “cool-ul” hainelor, mai puțin cele ale lui Sandu – aici am comasat și parafrazat afirmațiile a doi critici de film, să văd dacă se recunosc

– iar sentimentele nu conving prin dramatism, chiar dacă jocul actorilor e mai mult decît *ok*. Asta pentru că afectele sunt mult prea izolate, din start, claustrarea lor nu se clădește treptat, ca în cazul, să zicem, al *Visătorilor* lui Bertolucci.

Un alt element care m-a intrigat se numește “voice-over”. Mai exact, vocea lui Kiki – totul se narează retrospectiv din perspectiva ei – care punctează anumite momente. Or, ca procedeu mi se pare cam superfluu, nejustificat în economia textuală a scenariului. Unu, pentru că modul de narare era clar din cîteva cadre, nu era nevoie de explicații suplimentare. Doi, pentru că *voice-over*-ul se cam bate cap în cap cu o scenă a cărei credibilitate o sapă. Mai exact, pe final există o ciocnire între cele două fete, din care Kiki iese cel mai rău. Cum era de așteptat, suferința lui Alex nu se “vede”, dată fiind perspectiva naratorului. Dar *voice-over*-ul te prevenise deja că nu va fi nimic dramatic, așa că nu mai știi pe cine să crezi. Explicabil, pe de altă parte, pentru că, afirma Cecilia Ștefănescu la conferința de presă, naratorul e necredibil.

Maria Popistașu spunea în cîteva interviuri că “e vorba de o poveste de dragoste care se întîmplată să fie între două fete”. Mda, bănuiam că v-ați dat seama că pînă acum nu m-am legat de latura transgresivă a relațiilor. Păi, tocmai pentru că ea nu există. Atracția dintre studente are drept contrapunct posibilitatea sugerată a incestului, ultima avînd parte și de cele mai bune schimburi de replici din scenariu, dar fiind tratată mult mai bref. Drept care nu mai e contrapunct, nu o mai echilibrează dramatic pe prima, pur și simplu, una iese la rampă, cealaltă ocupă mereu planul secund. Aici intervine o bizarerie: prin “anomalie” împărtășită, cele două relații se anulează. Să ne înțelegem: nu m-aș fi așteptat în vecii vecilor la ceva scandalos în acest sens. Doar că transgresiunea putea avea ceva greutate, odată conștientizată ca atare de personaje sau măcar problematizată de *voice-over*. Doar că filmul, din acest punct de vedere, se situează la antipodul societății românești. În materie de orientare sexuală, nu mai există un “normal” și un “anormal”, nici măcar la nivel de principiu, “bolnăviciosul” e complet absent din peisaj. Or, nimic n-ar fi mai drag inimii mele decît existența acestei situații. Din nefericire însă, cel puțin deocamdată, ea e complet nerealistă. Iar în filmul de față, acest nerealism nu ajută. În momentul în care tabuul e absent, nu ai ce încălca. Așa explicam inexistența laturii transgresive, pentru că personajele nu au ce transgresa. Iar miza acestui hotar, chiar dacă nu e transpusă în plan moral, merita exploatare. Dacă nu, atunci puteau la fel de bine să fie doi băieți și-o fată, nu?

Acum iar mă răzgîndesc pentru că îmi aduc aminte de lucrătura subtilă a sentimentelor, de o privire a unui personaj, de o intonație a altuia. Văd filigranul din prestația țespiantă, dar și structura scenariului care se clatină dedesubt. Of, cred că era mai bine să mai văd o dată filmul înainte de a scrie, dar, dacă îmi mai vin contra-argumente, vă anunț. Oricum, pe von Trier îl amîn pentru numărul următor. ■

arte

dans

O undă de aer proaspăt

Recenta premieră de balet care a avut loc pe scena *Operei Naționale din București*, *Simfonia fantastică* de Hector Berlioz, în viziunea coregrafului Gigi Căciuleanu, a fost așteptată cu mult interes, datorită originalității stilului acestui creator, stil deja cunoscut în România. S-a sperat ca spectacolul să aducă o undă de aer proaspăt în repertoriul Baletului Operei și acest lucru s-a și petrecut în părțile încredințate dansului, nu și în cele rezervate teatrului, căci spectacolul este alcătuit dintr-o succesiune de tablouri, în care cele două arte se interferează. Mai mult chiar, ca în triada antică greacă, muzica, dansul și poezia evoluează împreună, muzicii lui Berlioz fiindu-i asociate texte din Shakespeare, Baudelaire, Verlaine și Rostand, pe care se dansează.

Și bătălia a fost câștigată datorită faptului că Baletul Operei, și anume toți cei implicați în lucrare, cu partituri coregrafice mai restrânse sau mai extinse, au răspuns excelent exigențelor coregrafului. I-a câștigat și l-au adoptat, iar ei s-au adaptat, fără rest, stilului său și au realizat momente de artă autentică. Teama coregrafului, exprimată anterior, față de răspunsul pe care-l va primi la solicitările sale, a fost integral spulberată. Și, în acest sens, cel mai consistent tablou coregrafic, și în același timp cel mai încărcat de o mare poezie a mișcării, a fost tabloul în alb, în costume și decoruri albe, în care, în mod contrastant, apărea din când în când eroina principală, *Iubita*, în roșu. Dar și ea era prinsă uneori, ca într-un năvod pescăresc, într-o mare pânză albă sau învelită în aceeași pânză, ca într-un lînțoliu. Ingenios folosită, pânza albă a fost așezată, la un moment dat, și ca o față de masă, așternută pe jos ca la un picnic, cu personaje așezate în jur și amintind, în oarecare măsură, ca atmosfera, *Dejunul pe iarbă* a lui Manet. Dacă absolut toți dansatorii au încărcat acest tablou cu o suavă poezie plastică, o mențiune specială merită totuși cuplul Adela Crăciun și Mihai Mezei, pentru limpezimea liniei și valoarea sugestivă a mișcării lor.

Întregul grup de dansatori care a intrat în spectacol a mai avut o apariție la fel de reușită, într-un tablou abstract, cu mișcări preponderent liniare, în care toți purtau corpuri colante de culoarea pielii, tablou în care țesătura coregrafică gândită de coreautor a fost desenată de ei cu multă acuratețe. Și, în fine, un al treilea moment excelent interpretat de aceiași balerini a fost cel al mascaradei birocratice, în care fiecare depunea o hârtie la masa unui funcționar, interpretat de actorul Dan Puric, pentru ca apoi, exasperați, să-și vâre hârtia singuri în gură sau să le fie băgată în gură de funcționar, care, în final, se scaldă într-o ploaie de astfel de hârtii. Subsemnata, care un an de zile, lună de lună, am fost la o instituție pentru a rezolva problema unei mătuși, am savurat întru totul acest moment satiric. Mai ales că era, așa cum am spus, foarte bine pus în valoare de balerini. Dar, oricât de bun, acest tablou ține de "altă piesă", ca și lecția de dans, plină de umorul specific coregrafului Gigi Căciuleanu, dar intercalată, și ea, forțat succesiunii

de tablouri ale spectacolului. Oricât de suprarealist a fost conceput scenariul, undeva trebuia să existe o trimitere cât de firavă, cât de voalată, către filonul principal al spectacolului, constituit de dragostea inspirată *Artistului* (alias Berlioz însuși) de *Iubita* lui (alias actrița Harriet Smithson), cu toate metamorfozele, împlinirile și neîmplinirile ei. După cum și monologul din Molière, oricât de bine spus de Dan Puric și oricât de strâns legat de trista noastră realitate politică, nu are atingere cu substanța poetică a restului spectacolului.

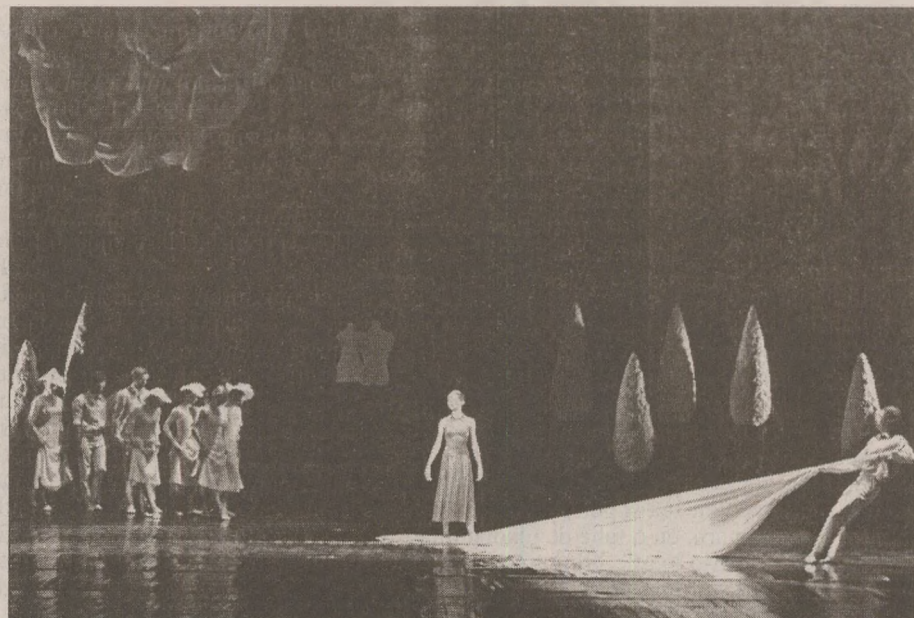
Pe lângă calitatea tablourilor susținute de balerinii Operei, un alt centru de greutate al spectacolului îl constituie interpretarea dată rolului *Artistului* de către Răzvan Mazilu, din nou invitat să participe la spectacolele de balet ale acestei instituții artistice. Punctul forte al întregului spectacol îl constituie momentul de maxim dramatism pe care îl reprezintă solo-ul interpretat de Răzvan Mazilu, în totală concordanță cu forța muzicii lui Berlioz, moment în care interpretul revărsă asupra noastră, a spectatorilor, toată puterea sa de captivare, datorată atât plasticii specifice, cât și forței sale interioare.

În momentele lirice însă, *El, Artistul*, Răzvan Mazilu și *Iubita* lui Bianca Fota evoluează în planuri paralele, pe versuri de Rostand și Baudelaire, părând a-și spune fiecare numai sieși ceea ce trăiesc în plan sufletesc, fără a putea străbate distanța care îi separă și a putea forma un cuplu. Între repetiția generală dintr-o zi de vineri și premiera din duminică imediat următoare, Bianca Fota a făcut un salt semnificativ. Dar mai are mult de lucrat cu sine, pentru a putea scoate la suprafață, ceea ce este încă ascuns în interior. Subțire, gracilă, vaporosă, cu un corp care se mulează plasticii solicitate, pentru a putea da greutate unor mișcări simple – ca cele din monologul Ofeliei, spre exemplu – are nevoie de o dăruire de sine, care nu poate veni decât dinlăuntrul său.

În legătură cu începutul spectacolului, dar și cu o serie de alte momente de pe parcursul lui, tema teatrului în teatru și a raportului artistului cu publicul său, care îl poate susține dar îl poate și sufoca, este una dintre temele interesante puse în pagină de montarea lui Gigi Căciuleanu. Întreaga montare este bine susținută și de scenografia Adrianei Urmezescu, simplă, dar sugestivă, care nu copleșește desfășurarea scenică, ci o potențează, după cum și partenerul muzical, respectiv Orchestra *Operei Naționale din București*, condusă de dirijorul Tiberiu Soare, susține întru totul valoarea spectacolului prin deplina punere în valoare a muzicii lui Berlioz.

Lucrul cu un nou coregraf înseamnă pătrunderea într-un nou univers artistic, în acest caz în universul artistic al lui Gigi Căciuleanu, un spațiu al imaginii poetice prin excelență. Iar lărgirea paletei stilistice a unei companii de dans este întotdeauna benefică evoluției sale.

Liana TUGEARU

arte

↑
n curînd, Vladimir Zamfirescu va deschide o amplă expoziție la Muzeul de Artă din Cluj. Artist de mare anvergură, a cărui prezență în spațiul artei noastre de astăzi este una aproape clasicizată, el și-a definit personalitatea în ambianța estetică și filosofică a școlii lui Comeliu Baba. Adică într-un orizont al creației în care observația directă și procesarea intelectuală sînt concomitente și inseparabile, chiar dacă, la un moment dat, una prevalează asupra celeilalte.

Astfel, aproape în totalitatea ei sau, cel puțin, în cadrul acelui segment care privește creația sa recentă, pictura lui Vladimir Zamfirescu este una de factură eminamente culturală, de extracție ori de aluzie livrescă, fapt care mută interesul de pe capacitatea de observație a formei și de pe abilitatea de ordonare a limbajului în sine, pe tipul de lectură, pe natura atitudinii și pe încărcătura morală a mesajului. Prins, ca și El Greco, la intersecția unor realități divergente, aceea a exteriorității imaginii și a interiorității spiritului, sedus, în egală măsură, de spectacolul privirii și de fervoarea ideii ori, altfel spus, de voluptățile materiei și de imperatiivele unei credințe implicite, pictorul identifică – și, în parte, construiește – o lume intermediară, o a treia realitate, perfect îndreptățită și inteligibilă în principiu, dar complet lipsită de suport exterior și de orice existență în istoria mărunță sau în anecdotică experienței individuale. În mod paradoxal, instrumentul percepției nu mai este aici ochiul exterior, fiziologia previzibilă a privirii, ci memoria, ochiul interior, capacitatea mentală, oarecum extrasenzorială, de a genera și, mai apoi, de a fixa viziuni. Pictura lui Vladimir Zamfirescu pune în circulație adevăruri umane profunde, este de o enormă verosimilitate în esență, dare ea operează exclusiv cu structuri simbolice și cu viziuni culturale. Realitatea pictorului nu este aceea tangibilă, episodică și supusă diverselor variații de context, cu una atemporală, nondiscursivă și imaterială. Însă în pofida suportului său oarecum imponderabil, referentul acestei picturi este unul incontestabil și de o autoritate copleșitoare.

În linii mari, două sînt sursele imaginarului în pictura lui Vladimir Zamfirescu și ele privesc, în aceeași măsură, modele care au sedimentat și s-au acreditat în timp, dobîndind o autoritate maximă și indiscutabilă: codul cultural și eposul spiritual. Discursul pictorului pomeste, așadar, de la epica vetero- și neotestamentară, continuă cu existența exemplară, la limita umanului cu

Pavel Șușară

CRONICA PLASTICĂ

Vladimir Zamfirescu, între natură și cultură

divinul, și sfîrșește cu realitatea culturală propriu-zisă, dar deja fixată în efigia mitului. Într-un anume fel, el reface întregul traseu, mai degrabă al conștiinței decît al umanității, de la Geneză și pînă la substituția sacrului prin estetic, însă înlocuiește discursul și fabulația obișnuită cu secvența definitorie care activează memoria și face din privitorul

însuși propriul lui povestitor. *Eva, Alungarea, Cain și Abel, Moise, Tablele legii, Dansul Salomeei, Scara lui Iacov, Maica Domnului, Ioan Botezătorul, Iisus, Sărutul lui Iuda, Flagelarea, Stigmatetele, Pieta* etc., dincolo de faptul că resuscită o iconografie cu o autoritate copleșitoare în istoria picturii, constituie, simultan, punctul de pornire pentru două componente majore ale picturii lui Vladimir Zamfirescu. Pe de o parte, fără a cădea în narativ, pictorul își poate desfășura nestingherit vocația epică, iar, pe de altă parte, fără a eșua în demonstrativ, își poate duce pînă la extrem cercetarea în spațiul limbajului, în special pe aceea stilistică. Esențializînd lecția lui Comeliu Baba, el decontextualizează forma, purifică imaginea, extirpă reperele de parcurs și îi transferă privitorului, apelînd subtil, prin stimuli subliminali și prin alte strategii psihologice, la memoria acestuia, întreaga responsabilitate a privirii sistematizatoare. Ieșind din imaginarul și din eposul spectacolului biblic și pășind mai încoace, în lumea seculară și în spațiul culturii istoricizate, Zamfirescu nu-și modifică atitudinea și nici nu-și schimbă felul de a privi. Chiar dacă iese din sacru, el rămîne cumva în mitul exemplarității, ceea ce dovedește și o mare capacitate de admirație a pictorului care, în ultimă instanță, nu este decît un semn al prospețimii privirii și al candorii afective. *Don Quijote, Mozart și Salieri, Picasso, Luchian*, dar și *Personaj venețian, Dansatoare, Bărbat cu papagal, Bărbat cu broască țestoasă* etc., deși ies din categoria divinului și din aceea a fondatorilor, se înscriu în aceeași galerie de chipuri unice, de existențe ireductibile, pentru care potrivită nu este descrierea psiho-somatică, ci fixarea, lipsită de orice ezitare, în efigie. Și aici, ca și în cazul figurilor biblice, pictorul recurge la același tip de codificare și la aceleași formule de cercetare stilistică.

Îmbinînd hieratica bizantină și postbizantină, prelucrată, la rîndul ei, în funcție de o permanentă nevoie de mișcare a imaginii, cu întreaga civilizație a portretului de factură clasică și modernă, Vladimir Zamfirescu ajunge la o sinteză unică a formei, în care anatomismul occidental și hieroglifa orientală se susțin reciproc și propun o nouă realitate a imaginii. Pe de o parte, sînt conservate toate datele unui figurativism coerent și foarte exact în structurile sale esențiale, iar, pe de altă parte, aroganța antropocentrismului și retorica unei corporalități marcate de accidente particulare și de suficiența identității sînt drastic sancționate prin recursul la reprezentarea generică și la tipologie. ■

Personaj venețian

Picasso

Moise

m e r i d i a n e

Un cartaginez atipic

Primul portret al unui cartaginez din literatura latină pare să fi fost cel alcătuit de Plaut în *Poenulus*, piesă scrisă, după toate probabilitățile, între 191 și 189 a. Chr., după încheierea ostilităților din al doilea război punic, dar în timpul vieții lui Hanibal. Opera se înscrie în climatul general al dezbaterii cu privire la soarta rezervată Cartaginei, dezbateri anunțată deja din perioada de reviriment economic postbelic al cetății africane și care va culmina peste ani cu înfruntarea între moderatul Scipio Nasica și intransigentul Cato, partizan al aneantizării orașului dușman. În fața unui public în care puteau fi destule rude ale luptătorilor de la Cannae sau Zama, este reprezentată o comedie a așteptărilor răsturnate: protagonistul, reprezentant al dușmanilor ereditari ai Romei, nu apare în culori exclusiv întunecate, ci este privit cu îngăduință amuzată și chiar cu simpatie. Comediograful din Sarsina se oprește asupra figurii tatălui aflat în căutarea fetelor sale răpite din Cartagina în copilărie și vândute apoi unui *leno*. Înzestrat cu trăsăturile tradiționale ale unui *senex lepidus* sau ale unui *pater pius* din comedia palliata – asemenea lui Periplectomenus (*Miles gloriosus*), Daemones (*Rudens*) sau Hegio (*Captivi*) –, Hanno este un personaj ambivalent căruia i se atribuie totodată defecte imputate stereotip rasei sale, dar și reale calități, cum ar fi dragostea pentru familie sau pietatea. Cele două serii de apelative folosite în piesă confirmă dubla perspectivă asupra celor din neamul Didonei: în timp ce Hanno, doica și tinerii răpiți din Cartagina se referă la ei înșiși cu desemnarea civică neutră „cartaginezi”, sclavul Milphio sau soldatul Antamoenides întrebuițează calificativul etnic cu conotații negative „puni”, prezent și în titlu sub forma diminutivată depreciativă.

Prologul piesei îl prezintă drept cartaginez tipic pe cel care – în încercarea sa de a-și regăsi fiicele pierdute – anchetează în localurile de pierzanie din toate ținuturile unde ajunge: ingenios și disimulat, el își ascunde cunoștințele de poliglot pentru a-și atinge țelul (*Astfel își caută fetele cu abilitate și pricepere. De altfel, știe toate limbile, dar se prefăce cu intenție că nu le știe. E un adevărat cartaginez, ce mai incoace și incolo?* – 111-113). În piesă, Hanno își face intrarea târziu cu o tiradă în limba punică plină de guturale și aspirate cu sonorități barbare pentru urechile romane. Apariția sa exotică este frapantă și oferă sclavului Milphio prilejul de a ridiculiza chipul semitic, îmbrăcăminte largă, ca și cerceii purtați de puni (*Dar cine e pasărea asta care vine aici în tunică? Oare i-a fost furată mantaua la baie?* – 975-977; *intră cu inele în urechi* – 981; vezi și 1008, 1121). Ținuta lascivă a cartaginezului va fi incriminată ulterior, ca semn distinctiv al unui popor

depravat, și de soldatul Antamoenides: *Cine e omul asta cu tunica lui lungă ca un june desfrânat de tavernă?* (1298); *Neamul asta e efeminat cu tunicile sale dezlegate* (1303). Iritat de prezența lui Hanno alături de fata pe care o răvnește el, militarul îl acoperă de insulte, iar injuriile sale vizează fizicul degenerat și chiar mirosul de usturoi și ceapă al presupusului său rival (1309-1314). Discursul, fizionomia, atitudinea și îmbrăcăminte cartaginezului – care nu poate fi decât comerciant, indereticnicirea națională suspectată de necinste (*e un negustor, fără îndoială* – 1016) – fac obiectul dezlănțuirii xenofobe primare a unor personaje cu prejudecăți antipunice uzuale. Realizat din unghiul acestora, portretul colorat și viu al celui venit de pe țărmurile Africii are accentuate tușe caricaturale și se distinge între celelalte figuri din piesă subsumate tipologiei comice obișnuite.

Multe din insultele adresate lui Hanno se bazează pe neînțelegere și judecăți pripite din partea unor inși incapabili să distingă între particularitățile amuzante și cele reprobabile. Dacă aspectul lui Hanno stârnește batjocura, caracterul său poate fi agasant pentru cei care se mulțumesc cu o privire superficială. Prudent înainte de a afla intențiile interlocutorilor, cel sosit de curând într-un loc străin este înclinat să-și adapteze vorbirea purtării celor din jur (*imi voi conforma limbajul moravurilor lor* – 984). El preferă în primul moment să poarte discuția în limba punică pe care Milphio se laudă că o stăpânește și nu dezvăluie faptul că știe latina decât când falsele traduceri ale acestuia devin vădit răuvoitoare. Purtarea lui Hanno declanșează un torent de imprecății ale sclavului care îl acuză imediat de duplicitate, viclenie și rele intenții, toate învinuirii aduse prin tradiție punilor.

Abilitatea și iscusința lui Hanno – transmise, pare-se, genetic și fetei sale (*cât despre spirit, îl are de la tatal ei* – 1198) se recunosc și în competența juridică demonstrată în mai multe rânduri. Înainte de a-și dezvălui identitatea reală, el își pune fetele la încercare cu o ingeniozitate pe care și-o admiră singur (*Dar cât de abil m-am apropiat de ele* – 1223). Astfel, el le anunță că le-ar putea da în judecată pentru că i-ar fi furat și i-ar fi ținut multă vreme ascunse copilele (1225, 1229, 1232). Dacă chemarea fiicelor în justiție e doar o farsă inocentă menită să prelungească o clipă suspansul, în schimb o amenințare similară adresată lui *leno* se arată a fi decisivă pentru deznodământul fetei. Pe deplin versat în tainele legilor romane valabile, în chip paradoxal, și la Calydon, unde e plasată acțiunea –, cartaginezul evaluează ce tip de acțiune juridică ar avea mai multe șanse de succes (*e mai bine să-l aducem aici într-un proces de daune și interese* – 1337). Hanno formulează o *vindicatio in libertatem* împotriva celui care i-a ținut în captivitate fetele, deși acestea erau de condiție liberă (*Te chem în fața tribunalului... pentru că afirm că tinerele acestea sunt născute libere și că sunt amândouă fetele mele. Au fost răpite împreună cu doica lor când erau mici* – 1343-1346). Perspectiva procesului îl determină pe vinovat să renunțe la stăpânirea abuzivă asupra lor și să le restituie tatălui destul de prudent pentru a nu risca în fapt o acțiune legală cu sorți nesiguri atâta timp cât se află departe de casă (*Dacă vreau să mă răzbun pe ticălosul asta, va trebui să susțin un proces într-un oraș străin. Și după câte am auzit despre spiritul și moravurile care domnesc aici...* – 1403-1404). Cartaginezul triumfă prin ingeniozitate nativă dovedită nu într-o vulgară înșelătorie, ci în măiestria în stăpânirea legilor, calitate admirată cu deosebire de romani.

Familistul Hanno, dispus să-i cedeze cu generozitate nepotului regăsit o parte însemnată din avere (1080-1085), este neașteptat de clement și trece cu ușurință peste insultele pe care i le-au adresat sclavul Milphio și soldatul Antamoenides. Cea mai surprinzătoare trăsătură a lui, dată fiind imaginea tradițională a punilor, este pietatea, virtute romană prin excelență. În fața fetelor regăsite, Hanno își reafirmă cu o tărie sporită încredințarea că zeii le stau alături celor cuvioși, convingere exprimată în termeni ce amintesc, parcă, de formula contractualismului roman *do ut des: se cuvine să le păstrăm o recunoștință eternă, căci zeii nemuritori recunosc și răsplătesc pietatea noastră* (1254-1255). Ruga lui finală de mulțumire este întărită de declarația tinerei Adelphasium care, reluând constatarea mai veche a doicii, recunoaște că ceea ce le-a salvat pe ea și pe sora ei a fost tocmai smerenia tatălui lor (*Tată drag, pietatea ta ne-a fost de mare ajutor* – 1277). Revenirea insistată asupra acestei *pietas* ieșite din comun este notabilă mai cu seamă dacă se ține seama de originea celui în cauză. Provenind dintr-un neam acuzat adesea de încălcarea a jurămintelor făcute în fața altarelor și privit cu repulsie pentru sacrificarea copiilor, Hanno, încarnare a dragostei paterne, își respectă scrupulos obligațiile față de zeii. Departele de a fi un nelegiuit gata oricând să sfideze divinitatea, cum apar adesea compatrioții săi în ochii romanilor, eroul lui Plaut se distinge prin credința sa neabătută, calitate reclamată drept trăsătură națională distinctivă chiar de urmașii lui Enea.

Insultat de mai multe ori de cei din jur în conformitate cu stereotipiile antipunice, cartaginezul – prezentat destul de reductiv în prolog doar prin menționarea duplicității sale distinctive – își depășește această imagine schematică pe parcursul piesei. Apariția comică pregnantă și insolită tocmai din pricina particularităților fizice sau de comportament ale rasei sale, el se dovedește a fi un personaj complex, iar nu o simplă fantoșă. Unele din trăsăturile sale etnice, apreciate de obicei a fi defecte, pot servi unei cauze drepte, ca de pildă abilitatea lingvistică sau juridică menite să înlesnească refacerea familiei pierdute. Mai mult decât atât, succesul cartaginezului este asigurat nu de viclenia „națională”, ci tocmai de o calitate revendicată insistent de romani, pietatea răsplătită prin favoarea divină. Departele de a-și exprima resentimentele naționale împotriva adversarilor de temut, aidoma multora din compatrioții săi, Plaut se mulțumește să exploateze potențialul comic și expresiv al unui personaj privit mai degrabă cu simpatie și admirație.

Alexandra CIOCĂRLIE

meridiane

Odysseas Elytis

Morala bărbatului bun

ani în propriile ei lanțuri.

O, de-ar fi cu puțință o pietricică strălucind albastrui în șuvoiul valului în retragere să capete conștiință, cum ne-ar mai înțelege!

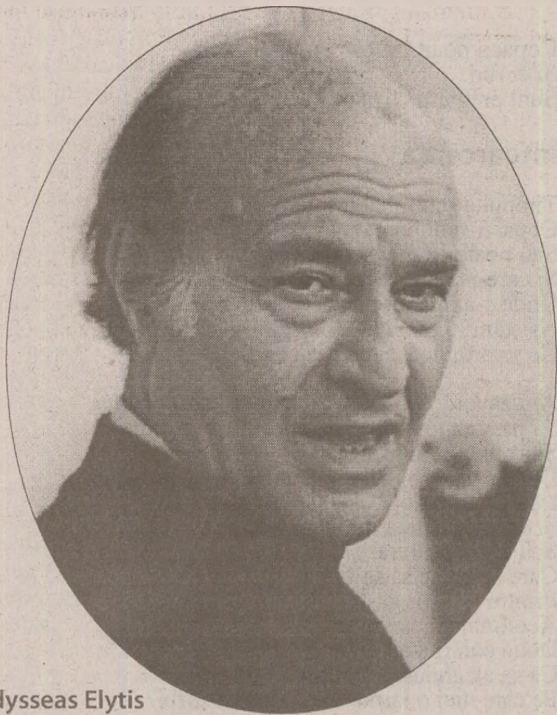
Mi-aduc aminte până și serile când stateam până-n zori, c-un munte de chiștoace în față, și căutam (pomind de la „de ce”-urile și „cum”-urile pe care îndrăzniseră, prima dată în istorie, să le ridice prietenii tăi din Place Blanche în 1923), să aflam unde am putea ajunge oare – măsurând morala în kilometri – peste o jumătate de veac, când, cu numai jumătate de veac înainte, un poet ca Rimbaud fusese împins de nevoie să se autoanihilizeze... Vise de tineri, poate. Dar ce altceva e tinerețea decât forța fanteziei, capacitatea de a visa? Unde-s acestea azi? În roboții și în rachetele „comics”-urilor americane sau în broșurile și în revistele subvenționate? Jumătatea de secol a trecut și părem mai debusolați ca niciodată! Aparent nu se-ntâmplă nimic. Reacția are modul ei: se impune. De va fi nevoie, fii sigur, va purta și mască de revoluționar. Dacă-și dă seama că piatra scandalului nu e atât nedreptatea socială cât cea morală, îi va schimba probabil numele, dar o va păstra; fiindcă de ea are nevoie. Va fi vorba iar și iar și din nou de Morală, o kore îmbrăcată modest, extrem de nevrotică și-abia ieșită din vreo școală de catehizare.

Poezia, care prin natura ei nu se mulțumește niciodată cu o singură față a lucrurilor, a ajuns să fie în zilele noastre singura cu adevărat periculoasă pentru cei puternici. Drept care până și cei mai deștepți dintre ei o pun acum în ultima vreme să strige „libertate”, ca hoții care strigă ca să se sperie gospodarul – până când exterminarea ei se consumă.

De mai bine de treizeci de veacuri omul încearcă să pună un cuvânt lângă altul în așa fel încât gândul să fie obligat să ia noi, nemiîncercate întorsături. Iată că pentru prima dată funcția aceasta a încetat. Suntem gata pregătiți pentru prostie.

SECOLUL DOUĂZECI – împreună cu care ai pornit la drum – intra, în clipa când l-ai părăsit, în ultimul lui pătrar. Continuă să înainteze și să ne disprețuiască. N-are motive. Ne-a lăsat moștenire două războaie mondiale și alte vreo douăzeci locale, lăsând deoparte mulțimea de dictaturi.

Nu fi îngrijorat, nu caut să repet aici ceea ce auzim în fiecare azi povestind bătrânii, nu fără o mândrie ascunsă că, iată, chipurile, ei au rezistat la toate astea. Dimpotrivă. Aș vrea să spun că nu simt nici o mândrie că am reușit să ies teafăr, că am rezistat. De altfel, n-am încercat nici să mă expun – asta-i adevărul – din moment ce „eroul”, așa cum îl știm din Istorie, nu-mi spune nimic. Există însă și „celălalt erou”, în sensul în care poetul Yorgos Sarantaris sugera o „altă bucurie” –, vai, la urechile surzilor. Mă refer la cel care a dovedit că știe să reziste, și față de cele dinainte și față de cele din urmă, la impulsurile moralei, mai exact la mișcările de turmă ale grupurilor organizate care o reprezintă. Fiindcă virtutea cea mai mare, când epocile sunt conduse singure spre supunere, este acea privire mândră, disprețuitoare, pe care conștiința pură vine să ți-o ofere. Desigur, e și asta o morală – dar ce deosebire! Și ce greu să o distingi! Mi-aduc aminte, de pe vremea când studiam Dreptul, de așa-numita „judecată a bărbatului bun”, în latină: *arbitrium boni viri*, și mă gândesc: Nu cumva morala la care fac eu aluzie este și ea pur și simplu un fel de „morală a bărbatului bun”? Senzația de la sine-nțeleasă la fiecare om evoluat a comportării lui față de ceilalți, în opoziție cu „morală creată” care este tăiată și croită după interesele unui grup, fie că e vorba de religie, fie de aliniere politică? Fiindcă

Odysseas Elytis

Pe 18 martie s-au împlinit zece ani de la moartea lui Odysseas Elytis (1911-1996). Cu acest prilej, Ministerul Culturii din Grecia a organizat, sub coordonarea lui Iliopoulou – care i-a fost alături în ultimii ani de viață – ample manifestări în cinci orașe (Atena, Salonic, Mytilene, Patras –capitala culturală europeană a anului 2006 – și Iraklion). În paralel, în aceste orașe, dar și în alte patru (Serres, Florina, Ioannina și Sparta), s-a distribuit, în chioșcuri special amenajate, material tipărit și înregistrat despre opera scriitorului care a adus al doilea Premiu Nobel pentru Literatură țării sale.

Din creația eseistică, la fel de importantă ca și poezia sa, am selectat două fragmente dintr-un amplu studiu (publicat în volumul *În alb*, 1992) dedicat celui mai important cultivator al suprarealismului în Grecia, Andreas Embirikos (1901-1975), poetul cu rădăcini în Brăila.

EVINERI SEARA, dragul meu Andreas, și totuși astă-seară n-o să ne-ntâlnim ca de obicei. O spun nu atât cu tristețe, cât mai ales din descumpănire, crede-mă. Din ziua când te-am lăsat în spatele acelor pietre albe din Kifisia, pur și simplu nu mai găsec nici un punct de sprijin. În fine, a fi sau nu fi în viață, cum zice Breton, e o chestiune extraordinară. Să vezi însă blana care a vânat timp de patruzeci și mai bine de ani, agățată de un cârlig în bătaia vânturilor fără ca vreo mână să se-ntindă spre ea, iată într-adevăr ceva de nesuportat. Cineva, se pare, cu degete iuți, în stare să scoată un nesfârșit șir de steaguri din mânecă, s-a nimerit să se strecoare între cele patru miliarde de bizoni care-aleargă lovind cu coamele la-ntâmplare și preotul care încearcă să aranjeze violete, corăbii și fecioare goale pe templul mării cel argintiu.

Cine și-ar fi-nchipuit vreodată că în zile de pace și prosperitate h a r u l ar putea fi subapreciat? Și totuși! În ziua de azi, dacă n-ai nimic de câștigat din ceea ce faci, te privesc toți cu gura căscată. Poemele au fost înlocuite de ziare. Orice analogie între coordonatele spațiului și artei care îl exprimă a încetat să existe fie măcar și ca noțiune elementară. Până și cuvintele noastre cele grecești, ai zice, s-au înverșunat deodată și refuză să se supună, dacă se-ntâmplă să fii nu numai din punct de vedere al cetățeniei, dar și în fantezie Elen. Spusele mele sună deja în auzul terților de parcă aș vorbi chinezește. Și noi care ziceam că n-o să devenim niciodată soldați! Undeva, în vreun atelier nevăzut, uniforme se pregătesc! Sunt croite toate la fel, ca și ideile; și, în plus, sunt oferite gratuit: singurul lucru gratuit poate pe care îl cunoaște de-acum încolo omenirea, voluntară de la nouăsprezece

Andreas Embirikos

aici avem de-a face – oriunde ne-am afla, în orice colț al pământului – cu un set de sute de reguli prohibitive, care reduc la tăcere nefericitul individ și creează drame sociale absolut din nimic. De la cei îmbrăcați în aur la cei înveșmântați în negru, o amestecă toți pe rând și o arunca pe masă în infinite asocieri, care, chiar și atunci când se ciocnesc unele cu altele, sfârșesc întotdeauna cu același rezultat: să plătească concretul, ca să încaseze abstractul; să fie înabușit individul ca să respire grupul, fara, atenție!, ca acela care aparține grupului să aibă măcar știința de asta.

Nu e glumă. E o continuă înfruntare pe al carei câmp de bătălie cad, fără-ndoială, nu numai cei neavertizați și, în caz de victorie, „luptători” care n-au participat, dar și milioane de neluptători. Copilul care nu s-a jucat, fata care nu s-a unit cu bărbatul pe care-l dorea, gâdnitorul care n-a apucat să-și spună gândul. Un neîncetat măcel și noi toți, ucigași.

Dacă m-a împins ceva să confer elementelor naturale forță morală a fost tocmai nevoia mobilizării de a înfrunta monstrul care zace în noi. N-am acceptat să ador acest monstru, nici să-l hrănesc, nici să mă hrănesc din durerile lui. Îngerul absent și care totuși aș fi putut să devin l-am închis într-o picătură de rouă, într-un fir de iarbă, în strălucirea unei raze, și l-am trimis acolo unde probabil așteaptă răbdător partea cea mai bună, cea mai pură a eului nostru. Oare nu cu apa limpede, cu lumina, cu inocența (toate acestea care nu știu rosti mica sau marea minciună), licăre într-un ungher al conștiinței noastre idolul, căruia ar fi de dorit, pentru binele nostru, să-i semănăm?

La o astfel de bătălie mă simt combatant, unul dintre puținii, și te țin în dreapta mea. Recunosc armele tale, diferite poate, totuși la fel de îndepărtate și de baioneta și de otravă. Fiindcă orice poate să fie pentru noi în afară de autootrăvire.

Într-o zi, mica noastră Ellada s-ar putea să nu mai fie chiar atât de mică. S-a-ntâmpnat deja de două ori în istorie și asta în ciuda legii probabilităților. Firește, nu spun asta atât fiindcă visez ca drapelul alb-albastru să fluture pe hotare mai întinse, cât fiindcă aș vrea odată ca micii tăi tătari din Crimeea și marii tăi pistolari din Texas să se-ntâlnească și să povestească despre o idee a cărei măreție să fie aceeași, fie că e vorba de Marea Myrtelor, fie de Oceanul Atlantic, fie de râul grecesc Aheloo sau de Mississippi. Să-nțeleagă toți că lâna de aur a omeniei e posibil s-o câștige oriunde, e de-ajuns să știe –luând pildă de la Pământ, care, ca să se afle la distanța corectă de Soare, îngăduie viața –să se mențină la distanța corectă de marele și invizibilul lor cer moral al lumii interioare.

Traducere și prezentare de
Elena LAZĂR

meridiane

Brenda WALKER

Brenda Walker, cea pe care, într-o prezentare apărută în urmă cu câțiva ani, tot în **România literară**, am numit-o, pe drept, „o englezoaică românică”, a devenit, în cei aproape zece ani, de când a ales să se stabilească la București, o figură foarte familiară printre angliștii, poeții, oamenii de litere de la noi.

Brenda este una din ființele dăruite de muze cu o ploaie de talente: e poetă, traducătoare prolifică, compune o muzică plăcută și relaxantă, pictează cu mai multă sensibilitate și simț al culorilor decât un amator obișnuit, regizează producții artistice la Școala Americană din București, e înconjurată de nenumărați prieteni români (unul dintre motivele care au determinat-o să se mute în România, pentru că aici avea mai mulți prieteni decât la Londra), traduce, fără întrerupere, literatură română în limba engleză, e mamă a cinci copii răspîndiți în diverse colțuri ale globului (pe care îi vizitează frecvent, în neobosita-i energie), și bunică a nouă nepoți, și, mai presus de orice, e tină, sfidînd cu brio vîrsta biologică, e tină, plină de vitalitate, de tonus, de creativitate. În ciuda faptului că în fiecare 15 aprilie își mai adaugă cite un an de viață, arată de parcă ar parcurge procesul invers.

Pe parcursul activității desfășurate în Anglia, a condus Editura „Forest Books”, în cadrul căreia a tradus și editat un volum Eminescu, feeric ilustrat, antologii de poeți tineri români, de poete românce (celebra *Silent Voices*), de poeți români de limbă germană, teatrul lui Marin Sorescu, versurile lui Mircea Dinescu, Ion Stoica și ale altor poeți din România și Republica Moldova. De când a devenit bucureșteancă a tradus și publicat opera poetică a lui Lucian Blaga (pentru care a fost distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor), opera integrală a lui Bacovia, și poemele lui Nichita Stănescu. Și proiectele continuă...

Un nou 15 aprilie și Brenda întinerește cu încă un an. Dar scrie versuri melancolic înșirate în colierul amintirilor.

La mulți ani, Brenda... și fii mereu Brenda.

Fereastra

Geamul s-a încețoșat din pricina
Nasului înghețat turtit de sticlă.
Viața respiră viața prin molecule.
Zidul de sticlă înfrânge auzul, mirosul,
Atingerea, dar nu și văzul.
Anotimpurile se preling pe geam – arămiul, albul,
Verdele primăvăratec, vara înflorată.

„Șterge geamul, ca să pot vedea”
Spune bătrâna țintuită în fotoliul ei de lângă pat.
„Dar nu e nimeni acolo”, răspunde îngrijitoarea.
„Nimeni pe care-l poți TU vedea, dar sunt acolo, toți
Cu toții sunt, toți cei care...
Dar sticla-i mînjită și nu pot să-i văd”.
„Nu sticla, draga mea, ci ochii tăi.
Închide ochii și fereastra o să se deschidă
Toți cei dragi vor fi acolo”.
Bătrâna închide ochii...
El e acolo...

Căutarea

Pămîntul și-a arcuit spinarea și a zămislit munții,
Apa a fășnit avidă de sămîntă.
Aerul i-a împreunat,
Iar focul i-a contopit în omenire.
Suntem doar elemente din sămîntă de stele.
În freacăta lor, răscolesc amintiri în noi
Amintirea zborului,
Stoluri de păsări innegrind cerurile,
Amintiri de cascade
Prăvălindu-se cu vîiet în lacuri,
Amintiri de curcubeie, lebede, căprioare,
Un lup care ingroapă un os,
„Le Loup revenu”.
Flori sălbatice pe piscuri de munte,
Amintirea mînilor, a craiului de lună nouă,
Amintirea lucrurilor pierdute și regăsite,
Amintirea iubirii zdrobite în țărână.

Înșirare de diapozitive

Vidul unei pânze albe
De necuvinte
Împroșcată cu imagini
Atîrnînd asemenea carcасelor
În frigiderul unui măcelar,
Decongelate de căldura aclamațiilor,
Crestate de amintiri
Căzînd greu pe o podea de piatră.
O inimă de piatră, pe urmă lacrimi.
Pietricele
Îmbibate de amintirea valurilor,
Saltă peste pustietate.
În cuptorul măcelarului,
Focul care a făcut cândva imagini
De perfecțiune,
Topește acum piatră.
Un firav firicel de lacrimă
Se scurge din vidul alb.

Satul pierdut

Resturi de nalbe răzlețe se cațără pe garduri
Furișînd roze palide printre chipuri vechi.
Zăpada se așterne lent, ca melcul purtîndu-și
Povara în spinare,
În timp ce de pe acoperișuri joase
Fumul se străduie chinuit
Să se înalțe la ceruri.

Satul acesta
Urmărește cum moartea dă cu banul.
Toți sătenii poartă veșminte negre, ca să fie pregătiți.
Bătrînul își încearcă goarna,
Să fie pregătit.
Strigoi singuratici bîntuie prin micul cimitir
Pe lângă fotografiile lor îngropate în marmură,
Așteptînd neamuri, prieteni.
Ei sunt de ani și ani pregătiți.

Făgașe înghețate zac în câmp, pustii,
Cine își mai îngăduie să răsădească, să secere?
Pe aici doar moartea seceră,
Dar stă în așteptare.

Copacii poartă și ei veșminte negre,
Și corbii.
Sunt pregătiți.

Întoarcerea

Timpul a schimbat totul în jur.
Copacii sunt parcă mai înalți,
Sau poate că mai scunzi?
Și care-i banca pe care se deam?
Unde s-a mistuit banca noastră?
Asistăm la miracolul pomilor în floare
Ce se produce, necurmat, an după an.

Am zăvorât totul, ca să-i pun hoțului piedici,
Să păstrez totul în preajmă
Și să nu pot uita.
Dar un vînt înghețat a măturat anii străbătuți
Lăsîndu-mi doar caldele primăveri,
Și acum, această dintâi primăvară,
Sau aproape vară,
Care se zbate să se întoarcă
Printre rășuști, găște, lebede unduioase,
Acolo unde, cândva,
Două cărări s-au contopit într-una
Ca să alcătuiască un unic drum solid
Pe care nici o iarnă să nu-l poată știrbi.

Te iubesc, scumpa mea

„Te iubesc, scumpa mea, i-a spus
Dar sunt prea bătrîn ca să-mi schimb deprinderile de viață.”

„Te iubesc, scumpa mea,
Dar învelișul ăsta al meu e atît de zdrențuit
Încît țurțurii limbilor rele or să mă rănească.”

„Te iubesc, scumpa mea,
Dar am buzunare adânci,
Doldora de «ce a fost» și «ce este».”

„Te iubesc, scumpa mea.”
Anii se perindă
Vine toamna, și, în cele din urma, iată și iarna.

„Te iubesc, scumpa mea.”
Ea se îmbolnăvește și moare.
O floare plîpîndă, la margine de drum.
„O să te iubesc mereu.
Moartea nu o să ne despartă.”

„Te iubesc, scumpa mea.”
Murmură el la mormîntul ei.
Timpul trece și trece și el.

La porțile raiului,
ea îl așteaptă cu înfrigurare,
Fălfăind din aripi fremătînde.
El se apropie – precaut,
Apoi, înlănțuind-o în brațe
șoptește – cu ardoare:
„Te iubesc, scumpa mea,
dar e mai bine să fim prudenți,
să nu ne vadă alți îngeri sărutîndu-ne.”

Către un vechi orizont

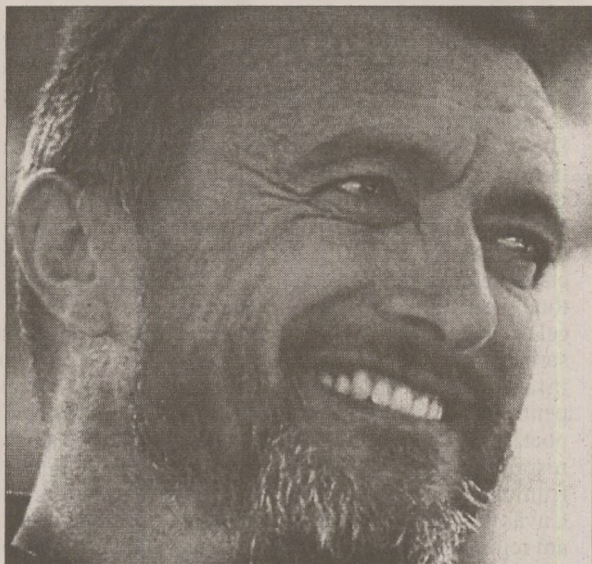
Timpul s-a răsturnat
Și m-a târât și pe mine îndărăt
Prin portalurile lui, cu atîta repeziciune,
Încît întrezăresc doar străfulgerări
Din priveliștile familiare
Care încă se îmbulzesc
Să-mi prindă privirea,
Să-și înfigă ghearele în mine,
Să mă tragă îndărăt, șoptindu-mi:
„Oprește-te aici! Nu pași mai departe.
Și aici timpul poate sta în loc!”
Răscolitor, tulburător,
Anotimpurile îmi fug prin fața ochilor,
An după an.
„Opriți-vă! Vă implor.
Lăsați timpul să stea în loc
Aici!”

Prezentare și traducerea versurilor
Antoaneta RALIAN

meridiane

În fruntea topului spaniol

● Arturo Pérez-Reverte, care va implini anul acesta 55 de ani, nu e doar un scriitor de succes mondial (romanele lui, traduse în vreo 40 de țări și vindute în milioane de exemplare au fost și ecranizate), ci și un bărbat cu o experiență de viață ieșită din comun. Jurnalist în presa scrisă, radio și televiziune, el a lucrat timp de peste două decenii ca reporter de război, trimis special în toate punctele fierbinți – de la zona de conflict din Golf, pînă în Croația și Bosnia (a relatat de la fața locului, în decembrie

1989, și evenimentele din România, iar în colecția "Biblioteca Polirom" i-au fost traduse în ultimii ani mai multe romane: *Tabloul flamand*, *Maestrul de scrima*, *Regina Sudului*, *Harta sferică*). Cotate printre primii zece scriitori contemporani cu cele mai mari vânzări în lume, membru al Academiei Regale Spaniole din 2003, Arturo Pérez-Reverte nu și-a dezamăgit cititorii nici cu ultimul lui roman, *Pictorul de bătaii*, lansat la Editura Alfaguara, la 1 martie, și aflat deja în fruntea topului de librării din Spania. Noua carte a fost primită cu entuziasm și de critici, remarcându-se noutatea pe care o aduce în cariera literară a autorului, căci nu mai e vorba în ea de aventuri cavalești sau relatări jurnalistice în ritm trepidant. "În acest nou roman, Reverte dă la iveală ceva din intimitatea sa, fiind vorba de una din cele mai dure, triste și ambițioase intelectual și literar scrieri ale lui" – se poate citi în suplimentul literar "Babelia" al ziarului "El País". Iar cotidianul "La Vanguardia" remarcă și el schimbarea de traiectorie: "Ironia și umorul acid au fost înlocuite de un stil epurat și tranșant, ce merge direct la esențial". Publicat într-un prim tiraj de 250.000 de exemplare, *Pictorul de bătaii* este povestea unui fost fotoreporter de război care și propune să completeze compoziția unor fresce cu scene de luptă, inspirată de tablourile lui Goya și Bruegel. Povestea se derulează în ritmul conversațiilor dintre pictor și un fost soldat croat fotografiat de el pe cîmpul înfruntărilor armate. Criticilor spanioli care l-au întrebat dacă noul roman i-a servit drept catharsis pentru ceea ce a trăit el însuși în timpul războiului din Iugoslavia, Pérez-Reverte le-a răspuns: "Am mereu aceleași fantome care mă bîntuie, numai că acum le-am pus în ordine".

Întoarcerea lui Upton Sinclair

● Jurnalistul, scriitorul și omul politic american Upton Sinclair (1878-1968) a avut o perioadă de glorie literară în primul deceniu al secolului XX cu romanul naturalist *Jungla* (1906) în care relatează tragedia unei familii de imigranți lituanieni nevoiți să lucreze în condiții inumane în abatoarele din Chicago și în care substituia "visului american" un ideal socialist. După ce a candidat fără succes la postul de guvernator al statului California în 1934, Sinclair s-a retras din viața politică activă, consacrandu-se doar scrisului. A denunțat fascismul dar și totalitarismul stalinist, iar în perioada maccarthystă a avut o poziție moderată. A scris enorm (peste 100 de romane, pamflete, eseuri, de calitate inegală), a obținut în 1943 Premiul Pulitzer pentru unul (*Dinții Dragonului*) din cele 11 volume publicate între 1940 și 1953, care urmăresc aventurile lui Lanny Budd în Europa și SUA în prima jumătate a secolului trecut, apoi a intrat într-un con de umbră. Acum, regizorul american Paul Thomas Anderson "a dezgropat" unul dintre romanele uitate ale lui Upton Sinclair, *Petrol*, după care a făcut scenariul unui film. Subiectul este căutarea aurului negru în California anilor 1930, iar rolul principal i-a fost încredințat lui Daniel Day-Lewis. Turnările vor începe în luna mai, în Texas și New Mexico.

Un poet în campanie

● Poetul italian Giovanni Raboni, decedat în septembrie 2004 la 72 de ani, e acum în centrul atenției cu o plachetă postumă, *Ultimele versuri*, publicată la sfîrșitul lui februarie de Editura Garzanti. Poemele constituie un atac sever contra lui Silvio Berlusconi, numit "cavalerul Minciună". Numele lui Raboni apare pe prima pagină a ziarelor din Italia și datorită faptului că Editura Einaudi a refuzat acest volum. Se știe că vestita editură din Torino face parte din grupul Mondadori, ce aparține familiei Berlusconi. După o acceptare inițială a manuscrisului în martie 2005, conducerea de la Einaudi a retractat promisiunea de publicare patru luni mai tîrziu, pretinzînd că volumul nu are valoare literară. Polemica în jurul adevăratului motiv al refuzului a izbucnit chiar în campania electorală pentru legislativele ce vor avea loc pe 9-10 aprilie. Conducătorii de la Einaudi susțin că, deși Berlusconi e proprietarul grupului editorial din care face parte, nu s-a amestecat niciodată în activitatea lor profesională, lăsîndu-le libertate deplină de alegere a cărților de tipărit. Ca probă a buneii sale credințe, și conducerea grupului Mondadori afirmă că la ei s-au publicat și cărți ostile lui Berlusconi, precum eseul istoricului Paul Ginsborg, *Berlusconi – ambiții patrimoniale într-o democrație mediatică*, iar pentru luna septembrie e prevăzută o antologie din întreaga operă a lui Giovanni Raboni, ce include și *Ultimele versuri*. În climatul incordat din campania electorală, italienii cred însă că există cenzură și interferențe politice în programele editoriale din grupul Mondadori.

Pentru latină și greacă

● Elisabeth Antébi, ex-ziaristă și profesoară de istoria religiilor, care are acum o librărie în localitatea Becherel de lângă Rennes, a inițiat acolo un Festival european de latină și elină, din dorința de a retrezi interesul tinerilor pentru limbile clasice. În martie, a avut loc cea de a doua ediție a festivalului, ce a cuprins, pe lângă conferințe și mese rotunde pentru erudiți, și manifestări artistice. O trupă de liceeni unguri a jucat o piesă de Plaut în original, un profesor finlandez a interpretat hituri din repertoriul lui Elvis traduse în latină (*It's now or never* a devenit *Nunc hic aut nunquam* iar *I surrender – Nunc aeternitas*), iar un cor sătesc a interpretat *Catulli Carmina* de Carl Orff. Organizatoarea festivalului a putut măsura interesul pentru limbile moarte în propria-i librărie, unde s-au vîndut ca pîinea caldă *Metoda Assimil pentru greaca veche*, precum și versiuni latinești din *Harry Potter* și *Asterix*.

CONCURS NATIONAL DE SCENARII

FUNDAȚIA ANONIMUL

ORGANIZEAZĂ UN CONCURS NATIONAL DE SCENARII
DE FILM CU DOUA SECȚIUNI: LUNGMETRAJ ȘI SCURTMETRAJ

PENTRU DETALII ACCESAȚI WWW.FESTIVAL-ANONIMUL.RO

Festivalul Internațional
de Film Independent ANONIMUL

Delta Dunării / Sfântu Gheorghe
14 - 19 august 2006, ediția a III-a

actualitatea

„**O** poezie esențială, pentru că poetul știe foarte bine să-și controleze elanul liric și că un text poetic câștigă infinit mai mult *tâind* decât adăugând” – sunt acestea, pline de adevăr, cuvintele confratelui Liviu Antonesei pe ultima dvs. carte, *Dincolo de zid*. Și fiind dvs. unul din poezii la care țin, voi trece cu siguranță peste rugămintea de-a nu vă adresa mesajul în spațiul acestei rubrici, pe care o semnez și în care mă implic cu nădejde, căci aici timpul vieții pare că nu mi se topește zadarnic. Mai tânăr decât generația mea cu 20 de ani, membru al Uniunii deja, debutând în 2002 cu *Patmos*, premiat de Filiala Craiova, apoi în 2003, cu *Balene zburând*, apărută tot la Ed. Ramuri și, acum, cu *Dincolo de zid*, în 2005, o carte absolut surprinzătoare, așa spune, prin cuminenție aleasă și aură, în peisajul agresiv atât de zbuciumat și incert al ultimilor sosiți. Trec, așadar, peste rugămintea cu pricina, între timp și dvs. reflectând și lăsându-mă să înțeleg că aveți nevoie de vești. Pentru că nu contează locul unde se face, ci sărbătoarea în bune motivele ei, ca și confirmarea de primire a poemelor noi, a cărților nou apărute cât și a opiniilor despre acestea toate. Vă felicit și vă mulțumesc, lucrarea artistului Marcel Voinea a fost o alegere bună, neîntâmplătoare, pentru ilustrarea copertei. Îmi iau libertatea de a le arăta cititorilor atenți ai rubricii, interesați profesional de bunele exemple de urmat, dar și de colegii mai în vârstă care știu gustul textelor alese, câteva din poemele din carte, și din cele pe care le-ați scris după apariția cărții, în prelungirea cărții, dincolo de zidul ei, nicidecum însă străine de spiritul ei: „trăiesc aici/ la limita unde zidul/ devine cer/ și plămânuflutură/ în aer/ ca un steag/ trăiesc aici unde/ tristețea este curcubeu/ de sentimente/ și ia pentru sine totul/ iar mie nu-mi lasă/ decât un zid gol/ pe care cineva/ a desenat/ un copil/ fără inimă” (*trăiesc aici*); „poezia e-o dezgolare/ o scoatere a sufletului/ din teaca lui de carne/ cum ai scoate un cuțit/ pentru a face o crimă/ așa se scoate sufletul/ și se înfige/ în frumusețea lumii/ până la sfârșiere/ până la sânge/ până ce sufletul/ și frumusețea/ totuna vor fi” (*poezia e-o dezgolare*); „noaptea/ când nimeni nu mă vede/ rușinat/ mă extrag din om/ și mă transform/ în poet/ atunci Dumnezeu/ îmi pune cerul deasupra/ ca pe o palmă/ protectoare/ și mă ține aprins/ cum ține aprinse/ lumânările/ de sărbători” (*extragerea din om*); „să cunoști o femeie/ cum ai cunoaște/ un inger/ cu aripi de diavol/ să cunoști o femeie/ e mult mai greu/ decât să cunoști/ lucrurile ascunse/ de la facerea lumii/ pe sub pietre/ de Dumnezeu” (*să cunoști o femeie*); „când scriu/ o poezie/ sunt la fel de aproape/ de Dumnezeu/ ca oricine/ scrie/ o scrisoare/ de dragoste” (*când scriu*); „dacă scriu aici/ despre câinele/ cu răni adânci/ căruia

Constanța Buzea

POST-RESTANT

i-am dat ieri/ o bucată de carne/ dacă scriu despre el/ suferința lui resemnată/ și blândă/ va rămâne/ pentru totdeauna/ printre cuvintele/ acestui poem/ ca un omagiu/ și-o alinare/ a suferinței/ neștiute/ din lume” (*dacă scriu*); „în lume/ fiecare text/ e singur/ cum singur este/ orice om în univers/ și dacă tristețea mea/ nu are lacrimi/ îndeajuns/ plâng poemele/ și pentru mine” (*singurătate*); „poate că poezia/ nu este decât ultimul/ test/ la care Dumnezeu/ ne supune/ ne supune/ înainte de-a ne transforma/ în ingeri” (*speranță*); „poezia – sfârșierea/ din catapeteasma sufletului/ rana din mijlocul hârtiei/ citind-o te arunci/ în nisipurile ei mișcătoare/ și te scufunzi încet/ încet/ precum lumina în perete” (*poezia*). Transcriind aceste poeme, parcă mi le reamintesc, dintr-un trecut oarecare, dintr-o lectură din tinerețe, dintr-o petrecere cu mine însămi ori cu un frate pe care așa fi vrut să-l am și să fie poet. Valoarea lor mă umple de încredere și speranță, că lumea își va veni în fire curând, așa cum și dvs. ați spus-o într-un deloc naiv ci liniștitor poem: „poezii sunt acea specie/ de ingeri/ care/ dacă un copil/ îi desenează/ pe ziduri/ de dragul lor/ și a oamenilor/ inimile lor/ din desen/ vor începe să bată/ și aripile să le fâlfâie/ până la cer” (*poezii*). Un orgoliu bun este și acela că toți oamenii visează, „însă numai poezii visează visele lui Dumnezeu”. De la dvs. știu, ca pentru totdeauna, iată, următorul lucru, că poetul trebuie să scrie „ca după apocalips”, „cu dragoste nețărâmurită”, „pentru oameni/ ca și cum/ orice om/ pe care-l văd/ e ultimul/ de pe pământ”. Fiți sigur de sinceritatea mărturisirii pe care o fac acum, că așa fi fericită să scriu cândva un poem tot atât de frumos ca *dincolo de zid*: „pentru a fi sigur/ că nu trec/ dincolo de zid/ dincolo de coaja subțire/ a lucrurilor/ că nu ajung la esențe/ Dumnezeu/ îmi trimite/ o ameteală ușoară/ o ameteală de fluturi/

care zboară/ prin creierul meu/ ca printr-un cuib de lumină/ o ameteală care naște/ cuvinte/ ameteala lui Dumnezeu/ când crea/ lumea”. Atâta simplitate bună și atâta miez și parfum în fructele de hârtie, care sunt inspiratele dvs. poeme! Cu un efort minim și minunat de voință, de ce n-am putea să ne imaginăm, citindu-vă, aceste poeme desfășurate pe verticală, așa cum o merită, în spațiul paginii 8, consacrată de revista noastră poeziei. Dar așteptarea la care v-aș supune ar fi mult prea lungă și nedreaptă și poate greșit interpretată de dvs. Ba trebuie să ne imaginăm că suntem în stare de miracolul acesta ciudat la urma urmei, și să uităm că apăreți în rama acestui post-restant, pe care îl semnez și în care mă implic, cum am spus-o mereu, total și cu nădejde, având în vedere gândul meu colegial cel mai bun. Ce aș putea să mai spun în încheiere, la această sărbătoare a poeziei și a poetului? Parcă la nimeni n-am întâlnit atâta sfințenie în definițiile care se rostesc pentru a cinsti și descifra ființa poeziei, bucuria de a fi poet, rostul purtător de suflet al scrisului negrăbit și blând respirabil. Trebuie să ne venim în fire, dacă înțelegem frumos supraviețuirea și avem credință în Dumnezeu-Cuvântul. Între poemele pe care le-am primit de curând, am regăsit și câteva aflate deja în sumarul cărții *Dincolo de zid*. N-a vrut, sunt sigură, să fie o capcană, ca să vă convingeți dacă am citit totul, dacă jocul meu este cinstit. Sau poate că este doar o scăpare, o plăcere de a le așeza într-o lumină nouă, într-un context altul decât în carte. Oricum, așa cum trebuie să vă așteptați, cele mai noi texte trimise la redacție nu sunt neapărat și la un nivel mai bun. Este și nu este un lucru bun să vă repetați motivele, temele, maniera. Cititorul vânează și se bucură de un salt valoric real la fiecare carte a unui autor urmărit cu interes de-a lungul unor ani. Elogiul paginii albe, în poemul *neputință* este tulburător: „există în mine/ o neputință trudită/ neputința de a scrie/ decât cuvinte/ chiar dacă ele/ scuipe sânge/ pe gură/ sufletul lor este doar/ o palidă iluzie/ a ceea ce vreau să spun/ atunci când/ mă înec/ în pagina/ albă”. Din nou Dumnezeu și poetul, într-o ipostază la care nu mă gândisem: „se pare că Dumnezeu/ și poetul/ colaborează/ poetul scrie cuvintele/ iar Dumnezeu pune/ spațiile albe” (*colaborare*). În fine, un poem de dragoste intitulat *sprijinit de zid*: „atras de stele/ cum viciosul este atras/ de otravă/ adormisem sprijinit/ de pereții reci/ cum este sufletul femeii/ care m-a ucis/ de atâtea ori/ stăteam acolo/ ca o ladă de gunoi/ ori un inger uitat/ la marginea raiului/ numai inima îmi batea/ însă rar/ ca unui om/ beat de singurătate/ sprijinit de zid/ eram un om din altă lume/ cum stam așa/ ca un animal ucis/ în timp ce un câine/ cu milă/ mă lingea pe față”. Încăodată, cele mai bune urări! (Ion Maria, Craiova) ■

calendar

19.03.1865 - a murit Nicolae Filimon (n. 1819)
19.03.1895 - s-a născut Ion Barbu (m. 1961)
19.03.1918 - s-a născut George Ciorănescu (m. 1993)
19.03.1919 - s-a născut Iurii Pavliș
19.03.1927 - s-a născut Alecu Popovici (m. 1997)
19.03.1945 - s-a născut Viorel Grecu
19.03.1951 - s-a născut Carolina Ilica
19.03.1977 - a murit Petre Dragu (n. 1932)
19.03.1979 - a murit Al. Dima (n. 1905)

20.03.1830 - s-a născut Anastasie Marian Marienescu (m. 1915)
20.03.1872 - s-a născut Ioan Iancu Botez (m. 1947)
20.03.1886 - s-a născut George Topârceanu (m. 1937)
20.03.1898 - s-a născut Tr. Ionescu-Nișcov (m. 1989)
20.03.1929 - s-a născut Gina Argintescu-Amza
20.03.1943 - s-a născut Maria Robescu (n. 1985)
20.03.1951 - a murit Artur Gorovei (n. 1864)

21.03.1849 - s-a născut D. Ollănescu-Ascanio (m. 1908)
21.03.1893 - s-a născut Al. Popescu-Negură (m. 1954)
21.03.1915 - s-a născut Călin Gruia (m. 1989)
21.03.1930 - s-a născut Tiberiu Utan (m. 1994)
21.03.1929 - s-a născut Ioan Cherecheș
21.03.1975 - a murit Constantin Fântâneru (n. 1907)
21.03.1986 - a murit Horia Panaitescu (n. 1921)
21.03.2000 - a murit Mircea Zăciu (n. 1928)
21.03.2003 - a murit Ion Boroda (n. 1938)

22.03.1868 - s-a născut Mihail Dragomirescu (m. 1942)
22.03.1888 - s-a născut D. Iov (m. 1959)
22.03.1903 - s-a născut Virgil Gheorghiu (m. 1977)
22.03.1905 - s-a născut Romulus Dianu (m. 1975)

22.03.1914 - s-a născut Ovid Caledoniu (m. 1974)
22.03.1938 - s-a născut Anafis Nersesian
22.03.1950 - s-a născut Nicolae Stelea
22.03.1954 - s-a născut Gabriel Chifu
22.03.1999 - a murit Valeriu Cristea (n. 1937)

23.03.1847 - s-a născut A.D. Xenopol (m. 1920)
23.03.1882 - s-a născut Romulus Cioflec (m. 1955)
23.03.1894 - a murit Theodor Codrescu (n. 1819)
23.03.1904 - s-a născut Ovid-Aron Densusianu (m. 1985)
23.03.1920 - s-a născut Radu Lupan
23.03.1928 - s-a născut Déac Tamas
23.03.1943 - s-a născut Valentin Ciucă
23.03.1961 - a murit Alexandru Busuioceanu (n. 1896)
23.03.1969 - a murit Tudor Teodorescu-Branșiște (n. 1899)
23.03.1994 - a murit Nicolae Țirioi (n. 1921)

24.03.1921 - s-a născut Traian Coșovei (m. 1993)
24.03.1923 - s-a născut Dane Tibor
24.03.1925 - s-a născut Dinu Ianculescu
24.03.1927 - s-a născut George Damian
24.03.1949 - s-a născut Constantin Zărnescu

25.03.1813 - s-a născut Cezar Bolliac (m. 1881)
25.03.1885 - s-a născut Mateiu I. Caragiale (m. 1936)
25.03.1902 - s-a născut George Lesnea (m. 1979)
25.03.1935 - s-a născut Nicolae Stoian (m. 1990)
25.03.1936 - s-a născut Victor Iancu
25.03.1942 - s-a născut Ana Blandiana
25.03.1942 - s-a născut Basarab Nicolescu
25.03.1954 - a murit Emil Isac (n. 1886)
25.03.1958 - a murit Ștefan Bezdechi (n. 1886)
25.03.1979 - a murit Alf Adania (n. 1913)
25.03.1993 - a murit Bogdan Istru (n. 1914)
25.03.1999 - a murit Valentin Lipatti (n. 1923)

26.03.1921 - s-a născut Olah Tibor
26.03.1923 - s-a născut Valentin Lipatti (m. 1999)
26.03.1954 - s-a născut Rodica Ștefan
26.03.1931 - s-a născut Mircea Ivănescu
26.03.1945 - s-a născut Györfy Kálmán
26.03.1958 - s-a născut Ioana Crăciun
26.03.1958 - a murit Alex. Ciura (n. 1876)
26.03.1993 - a murit Samson Șleahu (n. 1915)
26.03.2002 - a murit Dumitru Corbea (n. 1910)
27.03.1926 - s-a născut Elis Bușneag
27.03.1937 - s-a născut Nicolae Dumitrescu-Sinești
27.03.1943 - s-a născut Aurel Ciocanu
27.03.1958 - s-a născut Ioan Es.Pop
27.03.1985 - a murit Pompiliu Marcea (n. 1928)

28.03.1863 - s-a născut Livia Maiorescu-Dymsza (m. 1946)
28.03.1883 - s-a născut A. Măndru (m. 1962)
28.03.1883 - s-a născut Gheorghe Nedioglu (m. 1963)
28.03.1888 - s-a născut Alexandru Kirîțescu (m. 1961)
28.03.1914 - s-a născut Ovidiu Constantinescu (m. 1993)
28.03.1915 - s-a născut Septimiu Bucur (m. 1964)
28.03.1922 - s-a născut Verona Brateș (m. 1991)
28.03.1925 - s-a născut Victor Tulbure (m. 1997)
28.03.1928 - s-a născut Ion Bălăceanu
28.03.1934 - s-a născut Mihai Caranfil
28.03.1934 - s-a născut Lică Rugină
28.03.1937 - s-a născut Sanda Apostolescu
28.03.1937 - s-a născut Ion Crînguleanu (m. 2004)
28.03.1939 - s-a născut Florin Bănescu (m. 2004)
28.03.1950 - s-a născut Nicolae Rotaru
28.03.1979 - a murit Daniel Turcea (n. 1945)
28.03.1993 - a murit Victor Felea (n. 1923)
28.03.1994 - a murit Eugen Ionescu (n. 1909)
28.03.1997 - a murit Gheorghe Tomozei (n. 1936)

actualitatea

1. O aniversare-lecție

...- Sub semnul împlinirii a 50 de ani de la prima emisie tv (1956), Televiziunea publică a făcut cam tot ce i-a stat în putere pentru a marca acest important eveniment din existența sa. Astfel, am avut ocazia să revedem fragmente de emisiuni; figuri de realizatori, redactori, moderatori..., majoritatea încercând și chiar reușind să retrăiască și să ne transmită și nouă emoții, momente, situații etc., petrecute de-a lungul anilor, totul într-o construcție maraton de 50 de ore, apropo de aniversare. Așa am revăzut prezențe dragi pe micul ecran, emisiuni respectuoase pentru telespectatori (și în ce condiții se lucra pe-atunci!), reportaje, documentare, frânturi de spectacole... Le-am revăzut pe crainicele Sanda Țăranu, Lia Mărăscu, Delia Budeanu, Carmen Movileanu..., la emisiunea „Meseria – vedetă”, prezentată/moderată de Dana Războiu. Câtă frumusețe (la propriu), câtă distincție, cât respect pentru telespectatori! Le-am ascultat cu drag vocile care știau să comunice pur și simplu... omeneste față de cum o fac unii/unele în zilele noastre când, cu voci metalizat-robotice, ne mitraliază știrile (și nu numai...) parcă dorind să ne inducă senzația că suntem (sau trebuie să fim!), la rândul nostru, un soi de roboți vii, în orice caz ceva mai idioți decât aflații în studio. Conform tradiției, nu dau nume, însă mă întreb: oare mulțimea de nechemate care ajung să bântuie prin studiouri de televiziune or fi având atâtă minte să-și revadă, măcar din când în când... faptele și să-și audă spusele (vocalularul)? Și răspund tot eu, cu riscul să n-am dreptate: NU! Sau, dacă o fac, să nu fie ei în stare să priceapă penibilul sau ridicolul în care se bălăcesc în cutare sau cutare emisiune? Dacă e așa, situația este cu mult mai gravă decât pare...

Și cum aș putea să nu (re)amintesc, după ce am vizionat câte ceva din celebrele, fermecătoarele și de neuitat „Serate muzicale” moderate cu atâtă bun simț și inteligență, umor și ironie fină (specific oamenilor de aleasă spiritualitate și cultură), de regretatul Iosif Sava? *Talk-show*-urile sale erau cursuri intensive de cultură generală care, pe nesimțite, ne înălțau spiritual obligându-ne să participăm efectiv și afectiv la ele, să ne circumscriem în spațiul lor ideatic...

2. Spălatul rufelor în Alianța DA

Despre aniversare vorbisem singur, fapt care l-a enervat până la urmă pe Haralampy...

- Ce ai, mă, bade?, m-a întrebat cu oarecare malițiozitate. Plângi? Aha, ești nostalgic! Bravo! Ay, că nu mi te-am știut eu mai demult! Ia să te dau eu pe mâna lu' dom' Turianu să-ți verifice dosărelul!, că uite, tocma-și ține conferința de presă în văzul televiziunilor... Da ce e cu *televijanu'* tău? Tu nu vezi că suprapune imaginea cu a lu' Ticu Dumitrescu, la aceeași conferință de presă? Ce naiba se întâmplă? Am vedenii?

- Nu, dragă e vorba despre o simplă transmisie tv *live* de la Circul „Globus”...

- Aha! Doamne-fereste, că deja începusem să mă speriu! Ia tăceți, doamnelor!, le strigă Coryntinei, Claustrinei și soacră-si... Auzi-le, mă: vorbesc despre spălatul rufelor ca despre Mioara Mantale, Raluca Turcanu și Elena Udrea după ce Ludovic Orban le-a scăzut nota la (com)purtare la „testul” de la Alba Iulia...

Spălatul rufelor? Nu-l mai ascult, fiindcă îmi răsună în urechi vocea domnului Președinte Băsescu venind prin timp și prin difuzorul *Mega Vijanului* (de-acum vreo două luni...), asemenea unei strigări disperate peste Cotroceni și țară, spre televiziuni și reporteri tv:

- Uhu-huuuuuuu! „...Măăăă! Călineeeee!” Hai la spălat de rufe până nu ne vād vecinii...

Și, dinspre Palatul Victoria, aud:

- Uhu, dom' președinte, vin, că tocmai am un detergent bun... Mi-a cumpărat domnul Ludovic Orban niște hidroxid de sodiu a-ntăia. Zice că

cronica tv

scoate toate petele, inclusiv...

(„Despre universul nebuniei” a fost tema emisiunii „Parte de Carte” de duminică, 2 aprilie, temă sugerată de titlul unei cărți semnată de prof.dr. Constantin Enăchescu, emisiune la care a participat și prof.univ. Vasile Morar, psiholog – îl rog să mă scuze dacă i-am greșit profesia...)

-Nu vād legătura, mă atenționează Haralampy. Vrei să-ți fac eu o demonstrație de coerență și logică? Uite, după ce l-am auzit pe dom' Președinte Băsescu spunând la televizor că e nevoie de un studiu științific despre ticăloșiile comuniste din țară, am și plecat să verific, fin'că vreau să concep o nouă lege a lustrației, mă înțelegi? Fără nomenclaturisti, fără șefi de transporturi pe uscat, pe apă și în aer, fără...

- Tu.

- Da: eu! Te deranjează?

- Ești jalnic, domnule, dar îți apreciez sinceritatea, fin'că îmi pari Ștefan Bănică jr lămurindu-i pe telespectatori în cadrul emisiunii sale „Dansez pentru tine”(Pro Tv), care ne-a zis profesoral nouă, telespectatorilor: „Vă uitați la mine și vă întrebați de ce mă fățai așa...” Chiar asta și făceam, iar nevastă-mea, Coryntina, a și zis compătimitor:

- Bietul, păcat de el că e așa, da' poate-l mai îndreaptă Andreea, sărmana...

- Îl îndreaptă sigur, o liniștește Claustrina, că urmează un curs de karate...

- Ai văzut, cuscre? Mă interoghează Haralampy. Acum pricepi ce înseamnă cunoașterea de sine în cadrul unei emisiuni tv?

- Nu.

- Noa, scuză-mă! De fapt, priveai la emisiune ca soacră-mea la ghiveciul făcut după nu-știu-ce rețetă și care începuse să miroase a cauciuc ars...

O CARTE PE SAPTĂMÂNĂ

Ludovic Orban, **îndrumător călduros pentru femeile care doresc să facă politică.**

ZICERI

Dan C.Mihăilescu: „Să desființăm cimitirele, fiindcă nu sunt rentabile”

Crin Antonescu, la filiala PNL Prahova: „PD-ul nu are de apărut nici o identitate – noi, da.”

Eugen Nicolăescu (în 27.03, la emisiunea „100%, Realitatea Tv): „Un medic poate să vadă pe zi 28 de bolnavi...”

Traian Băsescu (30.03): „Timp de 6 ani CNSAS-ul a fost condus de liberali și nu s-a făcut nimic.”

Andrei Gheorghe (la emisiunea „Politică, frate” din 27.03): „Să nu-l mai prind pe Orban în studio și nici pe coridor...”

Ion Iliescu (la Jurnalul TVR1 din 27.03): Năstase să stea mai în umbră puțin. Când te afli în situația lui, nu te apuci să dai lecții... Decența și un an de meditație...”

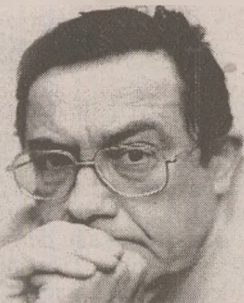
Coriolan Haralampy (în fața televizorului, la un an de la „Răpirea de la Bagdad”, fiu-so Swartzeneger): Fiule, în anul 2056 te duci în audiență la dom' președinte Băsescu, îl întrebi cum a fost cu recuperarea ziaristilor români, vii la mormânt și mă suni pe celular...

SPORT

Jucătorii echipelor de fotbal Dinamo și Poli Iași s-au înțeles la pauză ca, în repriza a doua a meciului (din 1 apr.) să joace volei. A fost un set excelent. Bine că renunțaseră la fotbal...

Sorin Corcodean, la întâlnirea Poli Timișoara – Rapid, a crezut că arbitrează alt meci, altfel nu lua atâtea decizii bizare, în frunte cu eliminarea nedreaptă, atât a lui Ovidiu Petre (Poli), cât și a lui Grigore (Rapid)...

Dumitru HURUBĂ

Cristian Teodorescu

LA MICROSCOP

CNSAS – spălătorie și circ

Mascarada de la CNSAS compromite și mai mult această prăvălie pe care Gheorghe Onișoru a transformat-o în spălătorie de zdrențe. Joacă de-a uite Ticu, nu e Ticu l-a umilit, pînă la un punct, pe aprigul fost deținut politic. Cu o mîndrie inițială, exprimată patetic, Ticu Dumitrescu anunță că demisionează. Apoi se răzgîndește. Vrea să discute cu Băsescu, din partea căruia avea promisiunea că-l sprijină să ia președinția obiectivului. Că Ticu a fost luxat la vot și că PD-ul a organizat manopera, asta a fost surpriză doar pentru public. În presă se știa de câteva zile că lui Ticu Dumitrescu i se pregătește această surpriză. Să nu se fi găsit nici un ziarist să-l prevină? Mă îndoiesc. Iar dacă acest Gauk autohton a aflat din vreme că la votul cremei deconspiratorilor Securității va fi preferat Turianu de ce n-a făcut scandal la timp? Probabil că orgoliosul Ticu a refuzat să dea crezare avertismentelor primite. Și în loc să-și întindă antenele, și-o fi închipuit că i se întinde o cursă mediatică. De-abia după votul din CNSAS, Ticu Dumitrescu a parat într-o conferință de presă. Alegerea lui Turianu n-a fost o surpriză, le spune ziaristilor care știau, cei mai mulți, că C.D.T. va pierde, dar simulau aiurea. În afară de jurnaliștii care n-au avut surse, marele uimit a fost Ticu însuși. În timp ce le explica reporterilor că el nu e luat pe nepregătite de acest vot, președintele virtual al CNSAS de pînă la ora alegerilor, era, vădit, răvășit de ceea ce tocmai i se întimplase.

Învingătorul Turianu nu părea deloc surprins de victoria sa, deși, măcar pentru impresia artistică, ar fi trebuit să pară luat pe nepregătite. Fostul judecător părea mai degrabă surprins de reacția lui Ticu. A fost un vot exprimat democratic! a explicat din senin Turianu. Iar tehnic vorbind, avea dreptate.

Manifestațiile de protest care au început după aflarea rezultatului spun multe despre interesul românilor față de acest subiect. Cîteva zeci de oameni, dintre care, o parte, angajații prăvăliei, îi cer demisia de onoare lui Corneliu Turianu. Societatea civilă revoltată s-a exprimat la nivel de lideri, nici aceia toți. Fostii deținuți politici au stat acasă în marea lor majoritate. Tinerimea generoasă avea alte griji. Nu s-au dus acolo nici măcar cei care și-au depus cereri pentru a-și vedea dosarul de Securitate.

Dacă Ticu Dumitrescu ar fi fost perceput drept personalitatea providențială care ar fi putut relansa CNSAS-ul, la sediu aceste instituții ar fi trebuit să se adune mii de oameni. Din păcate, Ticu Dumitrescu nu mai e personajul charismatic din anii '90, iar țărăniștii, care l-ar fi susținut, cel puțin din interes electoral, s-au zburătăcit în grupuri, grupări și non-combatanți după ieșirea din scenă a marilor bătrîni ai partidului.

Oricum, singurul care ar putea să mai facă din CNSAS o instituție care să-și merite existența e Ticu Dumitrescu. Ceea ce, se pare. Corneliu Turianu ori nu pricepe ori nu vrea să priceapă. Pentru cineva care nici nu s-a văzut bine pe scaunul lui Onișoru e bizar că le-a atras atenția membrilor Colegiului că dacă nu se prezintă la serviciu pentru cvorum, nu se vor mai plăti salariile. În loc să-i cheme la ordine, pentru a nu da impresia de brambureală și ca să nu se amplifice opinia existentă că acolo se pierde vremea, Turianu a încercat să-i sensibilizeze la buzunar. Apel la onoare e drept că nu putea face după ce s-a ales prin redirecționarea voturilor promise lui Ticu. Ambiția sa de a fi șef la CNSAS e de înțeles. Dar ce te faci cînd votul nu-ți dă și credibilitatea necesară? Rămîi șef de dragul funcției, provocînd demisia lui Ticu și pui și tu umărul la spălătorie lui Onișoru? Sau faci un pas înapoi pentru prestigiul instituției și, nu în ultimul rînd, pentru propriul tău prestigiu? Dacă fostul judecător se recuză pentru Ticu, dă o lovitură de imagine fabuloasă. Îl lasă pe CTD în ofsaidul orgoliului său și moral debine egalul acestuia ca subordonat. ■

actualitatea

ochiul magic

A constatat-o un centru internațional de analiză a tendințelor moderne ale existenței umane, cu sediul la Canberra. Motivația acestei dorințe testamentare e, pe de o parte, posibilitatea de a suna "sus", dacă ai fost îngropat de viu, după o moarte aparentă, dar și practica "faraonică" de a lua în marea călătorie un obiect de care ai fost foarte atașat. Românii sînt și ei în rîndul lumii ca utilizatori fervenți de telefonie mobilă, dar credem că noua tendință funerară nu va prinde la noi. Cei care fură șine de cale ferată, cabluri electrice și capace de canal n-ar ezita să vandalizeze mormintele abonaților telefonici post mortem. Am văzut la televizor destule tilhării și chiar crime al căror mobil a fost un mobil.

Cine n-are igloo, să-și cumpere

Dacă aveți probleme cu locuința sau dacă doriți să evadați un timp dintre cei patru pereți ai unui bloc cenușiu, vă recomandăm revista **IGLOO. HABITAT & ARHITECTURĂ**, de găsit în lanțurile de librării Carturești, Humanitas, Diverta, Noi. Este una dintre cele mai elegante reviste de pe piață, adevărată desfătare a ochiului – ce mai! Aici lucrurile stau exact invers decât în revistele cu care s-a obișnuit Cronicarul: imaginile nu sînt un comentariu la text, ci textul e un comentariu la imagini. Din numărul pe martie vă recomandăm paginile despre orașul mineresc Petrila (25.000 de suflete) în viziunea fotografico-inventivă a lui Ion Barbu, cele despre Mănăstirea Snagov și cele despre acoperișuri (text Viorica Buică, fotografii Șerban Bonciocan, Ana Blidaru, Ada Demetriu), loc de refugiu la înălțime pentru toți cei care s-au saturat de „josnicia” străzii: „Dacă reușești să îți ridici privirea de la griul dezolant al asfaltului, vei descoperi o nouă lume, mai calmă, mai poetică, misterioasă în ritmul ei molcom, ruptă de agitația stridentă a orașului de jos. [...] Spectacolul pisicilor care își dau întâlnire și care apoi se dedică somnului pe gura caldușă a unui horn. Apusuri amețitoare, care dizolvă conturul orașului. Un pâlce de flori crescute pe țigle...” Numai să existe și ochi dispuși să vadă și altceva decât tristul spectacol politic!

Stupefiant

În **COTIDIANUL** de luni, 3 aprilie, Mircea Mihaieș publică un articol intitulat **Ion Iliescu, de la furtul de revoluție la furtul de carte**, în care ne atrage atenția asupra faptului că fostul președinte și-a însușit pur și simplu ediția în limba engleză a cărții **Marele șoc din finalul unui secol scurt**, dialogul sau de la Ed. Enciclopedică din București cu Vladimir Tismăneanu. Tipărit sub același titlu în colecția **Social Science Monographs Boulder** și distribuit de **Columbia University Press, New York**, volumul îi păstrează pe copertă pe autorii dialogului, adăugînd ca subtitlu **On Communism, Postcommunism and Democracy**. În 2006, colecția menționată devine editură, titlul devine subtitlu, subtitlul devine titlu, dar cei doi autori se reduc la unul singur, Ion Iliescu. Celălalt este exilat pe pagina de gardă și reprofilat ca simplu intervievator. Prezentarea recentă a cărții la Columbia University îl consideră pe autor președinte al României. Vladimir Tismăneanu nu are cunoștință de metamorfoza cărții și nici măcar de retipărirea ei.

Ridicol la Cristina Modreanu

În numărul din 4 aprilie al cotidianului **GÎNDUL**, Cristina Modreanu și Gheorghita Aurelian Ion vor să afle cît de academică mai e Academia Română. Pe cine credeți că întreabă cei doi jurnaliști? Pe tinarul regizor Radu Afrim care socotește că Academia Română e o „zonă rău famată”. Din alt film. Dintr-unul prost. Mă rog, părerea unui regizor de filme proaste. Pe Marius Ianuș care se plinge că „mie unuia nu mi-a dat nici macar o bere”. Să sperăm că, sub o nouă conducere, Academia Română îi va da poetului Ianuș berea mult dorită, mai ales că vin căldurile, și lui Radu Afrim ocazia să facă filme bune. Cît despre Cristina Modreanu, nu putem spune nimic care să ne facă mai ridicoli decît pe colaboratoarea ziarului **Gîndul**.

Cronicar

Cu mobilul, dincolo

Revista „Ça m'intéresse” a făcut un sondaj pentru a afla ce evenimente cred francezii să le-au marcat cel mai tare existența în ultimul sfert de veac. Rezultatul: pe primul loc e introducerea monedei unice, euro, iar pe locul doi, la mică distanță, telefonul mobil, considerat obiectul care le-a schimbat cel mai mult viața tuturor, indiferent de vîrstă și apartenență socială. Dacă în privința monedei unice subiecții au avut și destule nemulțumiri, despre telefonul mobil – numai de bine: salvează vieți în situații critice, scutește părinții de stres, asigură legături cu locuri izolate, e un instrument util în viața profesională și sentimentală, economisește timp, nervi, bani și, mai ales, dă o stare de siguranță. De aceea a devenit în relativ scurt timp indispensabil. Chiar și pe lumea cealaltă, de vreme ce – scrie ziarul **ZIUA** din 31 martie, preluînd de la BBC on line – tot mai multe persoane de pe mapamond lasă cu limbă de moarte să fie înhumate cu telefonul mobil.

Simpozion jubiliar

În perioada 6-8 aprilie 2006, Catedra de Limba și Literatură engleză a Universității Babeș-Bolyai a organizat un simpozion jubiliar, sărbătorind 50 de ani de activitate neîntreruptă. Catedra de Engleză a universității clujene este cea mai veche din România. În 1919 s-a înființat la Cluj Universitatea românească de stat care continua mai vechi tradiții de viață universitară din Transilvania. Atunci își începe activitatea și Catedra de Engleză sub conducerea lui Peter Grimm. Se continuă astfel, la un nivel mai înalt, tradiția predării limbii engleze dezvoltată la Cluj datorită legăturilor bisericii unitariene cu Marea Britanie. În 1946, în condițiile opresiunii ideologice staliniste și a războiului rece, Catedra a fost desființată. A supraviețuit doar un lectorat de predare a limbii engleze pentru profilele nefilologice ale

Universității. În 1956, Catedra a fost reînființată sub conducerea lui Mihail Bogdan. De atunci, numărul de studenți și cadre didactice a fost în continuă creștere cantitativă și calitativă. În prezent, Catedra de Engleză a Universității Babeș-Bolyai are 26 de cadre didactice titulare și asigură instruirea mai multor sute de studenți.

Simpozionul jubiliar „Constructions of Identity” („Construcții identitare”) a abordat, din multiple perspective, probleme identitare cadrefice spațiilor culturale anglofone. Peste 170 de cadre didactice și cercetători din toate generațiile și din toate centrele universitare ale țării au prezentat lucrări de istorie literară, stilistică, naratologie, lingvistică teoretică și aplicată, teoria discursului sau a traducerii. În ședința plenară a simpozionului au prezentat comunicări Ștefan Avădanei, Alexandra Comilescu, Odette Blumenfeld, Hortensia Pârlog și Ștefan Oltean. (Mihaela Mudure)

Revista România Literară

Date tehnice de contact:

Data de apariție:
în fiecare vineri a săptămînii

Revista editată de S.C Satiricon SRL
CUI: R18006758 - J40/16647/2005

Abonamente:

1 an: 94 RON
1/2 an: 48 RON
1/4 an: 26 RON

Cont RON RO08BRDE445SV50236294450
BRD-SUC. DOROBANȚI

Pentru instituții bugetare
RO41TREZ7015069XXX006155
TREZORERIE SECTOR 1

Abonamente în străinătate:

1 an: 100 EUR

Pentru abonamente în străinătate:
Cont EUR : RO93BRDE445SV50236534450
BRD - SUC. DOROBANȚI

DIFUZARE: Adrian Bucur tel.0747.497.950
e-mail: adrian.bucur@satiricon.ro
PUBLICITATE: Laura Rădulescu
tel.0747.497.943,
e-mail: laura.radulescu@satiricon.ro

Preț: 2 lei